

Министарство привреде

ИЗВЕШТАЈ
О МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА
И ПРЕДУЗЕТНИШТВУ
2017.

Београд, новембар 2018. године

**ИЗВЕШТАЈ О МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА И
ПРЕДУЗЕТНИШТВУ ЗА 2017. ГОДИНУ**

ИЗДАВАЧ:

МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ

Сектор за развој малих и средњих предузећа и предузетништва

Београд, Кнеза Милоша 20.

<http://www.privreda.gov.rs>

Уредник: др Едвард ЈАКОПИН

Аутори: Наташа ЧОКОРИЛО, Светлана НИКОЛИЋ, Светлана МИЛОШЕВИЋ,
Миодраг ТРАЈКОВИЋ, Слободан ЂУРИЋ

Израда база података: РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

Милан БУРЗАНОВИЋ и Драган ПОПОВИЋ

Технички уредник: Наташа ЧОКОРИЛО

Штампа и дистрибуција:

Министарство привреде

Умножавање Публикације и делова дозвољено је уколико се наведе извор и копија достави
Министарству привреде

Београд, новембар 2018. године

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ

РЕЗИМЕ 1-2

I МАКРОЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ 1

II РАЗВИЈЕНОСТ МСПП СЕКТОРА У СРБИЈИ У 2017. 3

2.1. Основне карактеристике предузетничког сектора у Србији у 2017. 3

2.2. Број, величина и облик организовања 5

2.3. Задруге 6

2.4. Запосленост 7

2.5. Додата вредност 9

2.6. Ефикасност пословања МСПП 12

2.7. Инвестиције 15

2.8. Спољнотрговинско пословање 16

2.9. Секторска структура МСПП 18

2.10. Регионални распоред 20

III КОНКУРЕНТОСТ СЕКТОРА МСПП 23

3.1. Трошковна конкурентност 23

3.2. Индустијска конкурентност 25

3.3. Извозна конкурентност 27

IV ПРЕДУЗЕТНИЧКА СТАТИСТИКА СРБИЈЕ У ПОРЕЂЕЊУ СА ЕУ 33

4.1. Упоредна анализа развоја сектора МСП 33

4.2. Иновације 37

4.3. Употреба ИКТ 42

V ПРЕДУЗЕТНИЧКА ДЕМОГРАФИЈА – START-UP 2017 43

АНЕКС 1-11

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву за 2017. годину има за циљ, аналитичко сагледавање стања у сектору МСПП у функцији мера за динамичнији раст и развој сектора малих и средњих предузећа и предузетништва, како на националном, тако и на регионалном и локалном нивоу. Извештај анализира ефекте предузетних мера за унапређење развоја предузетничког сектора привреде, из којих проистичу и најважнији изазови, активности и резултати који се односе на сектор МСПП. И поред побољшања привредног окружења у 2017. години, и даље су присутни бројни проблеми, посебно у областима стварања новостворене вредности, повећања запослености и јачања конкурентности. Унапређење пословног окружења је примарни задатак јер је сектор малих и средњих предузећа и предузетника, по правилу, део привреде најосетљивији на промене услова привређивања.

Широк спектар подстицајних програма и мера које Министарство привреде креира за бржи развој предузетничког сектора у Србији обухваћен је акционим планом за спровођење *Стратегије развоја предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године*, у циљу даљег јачања институционалне подршке за унапређење МСПП на националном, регионалном и локалном нивоу.

Извештај указује на вишедимензионалност структурних проблема сектора малих и средњих предузећа и предузетништва у Србији. Највећи изазов је промена секторске структуре прерађивачке индустрије у правцу јачања извозно усмерених делатности, са производима више технолошке обраде и у производно разменљивим секторима. Усклађивање понуде и тражње на тржишту рада незаобилазан је предуслов за јачање националне и регионалне конкурентности. Такође, унапређење могућности финансирања и целокупног пословног окружења у складу са потребама предузетника, остаје један од кључних задатака и налази се у фокусу Министарства привреде.

Извештај се састоји од више међусобно повезаних целина. У *првом делу* је дат кратак приказ кретања најважнијих макроекономских агрегата на националном нивоу, у *другом* су анализирани најважније економске области предузетничког сектора укључујући секторску и регионалну структуру, *трећи* део садржи анализу кључних аспеката конкурентности сектора МСПП, у *четвртном* делу је фокус на кључним компаративним показатељима нивоа развијености у односу на ЕУ и државе региона, док се у *петом* делу анализира предузетничка демографија-startup у 2017.

Анекс представља статистичко-документациону основу - подлогу за детаљнија истраживања основних сегмената развијености МСПП.

МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о малим и средњим предузећима и предузетништву за 2017. годину се заснива на обједињеним базама података сектора малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) на основу *Eurostat методологије*, које су формиране у Републичком заводу за статистику (број предузећа, број запослених, укупан промет, бруто додата вредност, спољнотрговински биланс, инвестиције у основна средства, број основаних и угашених привредних субјеката). Базе података о броју предузећа, броју запослених, промету, бруто додатој вредности, броју основаних и угашених привредних субјеката успостављене су на основу завршних рачуна правних лица – предузећа и регистра основаних и угашених привредних субјеката (Агенција за привредне регистре), број предузетника и број запослених код предузетника на основу података Пореске управе, док су финансијски показатељи о предузетницима резултат истраживања Републичког завода за статистику. За обједињену базу података спољнотрговинског биланса коришћени су подаци Управе царина, а за анализу инвестиција подаци Републичког завода за статистику.

МСПП сектор обухвата микро, мала и средња предузећа (МСП) и предузетнике. Класификација правних лица према величини у оквиру **МСП сектора** извршена је према броју запослених на: микро предузећа – број запослених до 9, мала предузећа – број запослених 10-49 и средња предузећа – број запослених 50-249. **Предузетници (радње)**, као физичка лица која самостално обављају делатност, су укључени у микро предузећа.

Показатељи промета, бруто додате вредности и профита, који су коришћени у анализи нивоа развијености МСПП сектора, утврђени су на следећи начин:

- **Промет** обухвата фактурисану вредност реализованих роба и услуга трећим лицима (изузев пореза на додату вредност, као и пореза и такси који нису у директној вези са производним процесом) посматрано у одређеном временском периоду. Промет се може посматрати као показатељ активности и тржишног раста, с обзиром на то да показује будуће приливе новца на основу пружених услуга и продатих роба, показатељ је будућих инвестиција;
- **Бруто додата вредност** се дефинише као разлика између вредности коначних производа у базним ценама (вредност произведених роба и услуга које су настале као резултат процеса производње) и међуфазне потрошње у куповним ценама (вредност свих роба и услуга која је у одређеном обрачунском периоду утрошена у процесу производње).
- **Профит** је приказан као разлика БДВ и трошкова рада, а стопа профитабилности као однос профита и БДВ-а.

Запосленост се посматра на основу броја радника (просек на основу стања крајем сваког месеца у години). Код радњи, под бројем радника се подразумевају само радници у ужем смислу, односно лица која су ангажована по уговору о раду (укључујући и неформално запослене раднике), али не и samozапослена лица (нису обухваћени власници, који могу бити радно ангажовани у сопственом предузећу, лица запослена по уговору о делу, ауторски уговори и сл, индивидуални пољопривредни произвођачи и друге категорије самосталног обављања делатности).

У *Извештају* је приказан значај МСПП сектора у оквиру **нефинансијског сектора Србије** под којим се, за потребе анализе, подразумевају нефинансијска привредна друштва (предузећа и задруге) и предузетници.

Реалне стопе раста/пада индикатора пословања израчунате су на основу сталних цена 2017. (индекс потрошачких цена), а претварање динарских вредности у ЕУР на основу званичног курса НБС (вредност периода).

У делу који се односи на **инвестиције**, приказани су последњи расположиви подаци који се односе на 2016. годину.

Компаративна анализа Србије са ЕУ и државама региона приказана је на основу база података *Eurostat-а*.

РЕЗИМЕ

Сектор малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) представља изузетно значајан сегмент привреде Србије: њега у 2017. години чине **99,9% укупно активних предузећа, запошљава скоро 2/3 запослених у нефинансијском сектору и учествује са 33,6% у БДВ Србије**. Сектор МСПП ствара 28% БДП Србије и запошљава 44% регистроване запослености.

Табела 1: Основни индикатори пословања нефинансијског сектора 2017. године

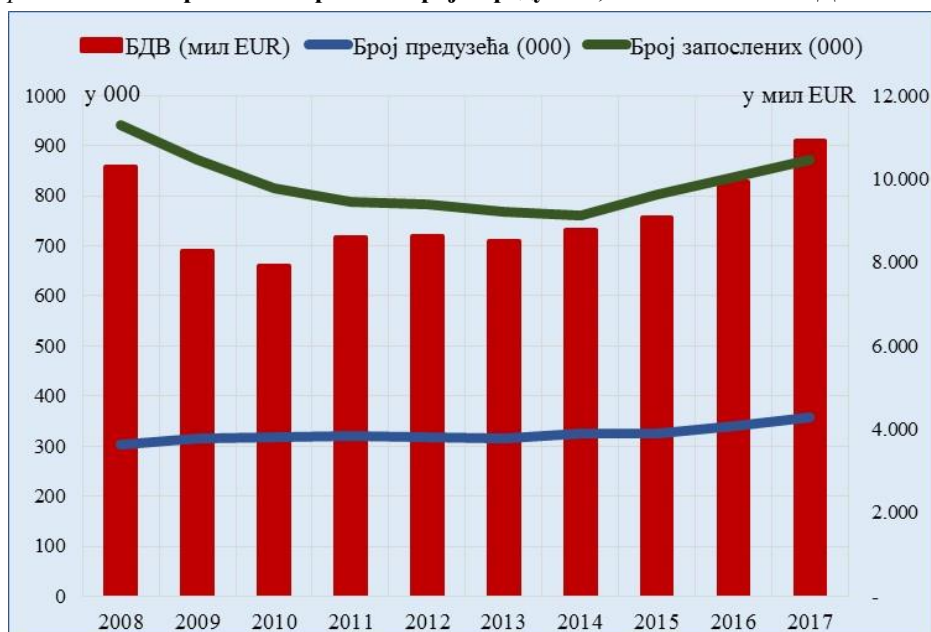
	Предузе- тници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно	Учешће у нефинансијском сектору					
								Пред.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
2017													
Бр. предузећа	257.267	87.012	10.583	2.372	357.234	521	357.755	71,9	24,3	3,0	0,7	99,9	0,1
Бр. запослених	257.872	157.890	213.380	244.320	873.462	449.963	1.323.425	19,5	11,9	16,1	18,5	66,0	34,0
Промет*	1.215.327	1.515.631	2.133.418	2.299.722	7.164.097	3.763.035	10.927.133	11,1	13,9	19,5	21,0	65,6	34,4
БДВ*	314.434	200.126	359.489	451.679	1.325.728	1.014.194	2.339.922	13,4	8,6	15,4	19,3	56,7	43,3
Извоз*	17.846	140.763	195.364	362.672	716.645	1.095.675	1.812.321	1,0	7,8	10,8	20,0	39,5	60,5
Број извозника	2.882	7.167	3.703	1.210	14.962	341	15.303	18,8	46,8	24,2	7,9	97,8	2,2
Увоз*	16.720	255.551	450.030	534.084	1.256.385	1.048.062	2.304.447	0,7	11,1	19,5	23,2	54,5	45,5
Број увозника	3.579	12.512	5.148	1.612	22.851	409	23.260	15,4	53,8	22,1	6,9	98,2	1,8

*у мил. динара, текуће цене

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС.

Велика економска депресија је снажно погодила сектор МСПП током читавог рецесионог периода 2009-2013. године. Позитивне трендове опоравка предузетничког сектора у периоду 2014-2017. показују сви кључни показатељи економских активности. У том периоду број МСПП је повећан за 32.962 привредна субјекта, број запослених је повећан за 111.923, а БДВ је повећана за 21,2%.

Графикон 1: Сектор МСПП-кретање броја предузећа, запослености и БДВ 2008-2017.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС.

И поред изражених показатеља опоравка и раста предузетничког сектора у периоду 2014-2017 године, сектор МСПП још није достигао ниво БДВ из 2008 године (заостатак од 2,8% посматрано у сталним ценама), мада је БДВ исказан у еврима премашио вредност БДВ из 2008. године (10,9 млрд. EUR у 2017. у односу на 10,3 млрд. EUR у 2008). Ниво запослености је нижи за око 7%. Просечан раст продуктивности рада у периоду 2014-2017 износио је 1,9%. Посебну тежину има чињеница да, у посматраном периоду, раст зарада није био у складу са растом продуктивности. Међутим, МСПП у континуитету имају исподпросечну бруто зараду (88% у 2008, 92% у 2017. просека привреде), док су зараде сектора великих предузећа увек биле веће од просека привреде (за 24% у 2008, за 16% у 2017. години).

Основни резултати пословања сектора МСПП у 2017. годину у односу на 2016. годину:

- Сектор МСПП у 2017. обухватио је 357.234 предузећа, која су генерисала 1.325,7 млрд.дин. новостворене вредности и која су запошљавала 873.462 људи, односно, запошљавао је 2/3 запослених, 56,7% БДВ и 39,5% извоза нефинансијског сектора. Процењује се да је сектор МСПП у 2017. стварао 33,6% укупне БДВ Србије и запошљавао 44,2% регистроване запослености (запослени у правним лицима и предузетницима).
- Повећан је број МСПП за 17.122 или 5,0%;
- Раст броја запослених за 35.930 или 4,3% (највећи раст код средњих привредних друштава 5,3%);
- Раст БДВ од 5,3%,
- Промет је повећан за 5,2%;
- Раст извоза 4,0%, увоза 3,3% и дефицита 2,5%;
- Стопа профитабилности је износила 36,2%, и нижа је за 0,2%;
- Секторска концентрација МСПП је непромењена у односу на претходне године: *Трговина и Прерађивачка индустрија* су доминирали у свим показатељима пословања предузећа (152.529 предузећа, 54,3% запослености, 65,8% промета, 49,9% БДВ и 85,3% извоза сектора МСПП);
- Изражена територијална неравномерност у нивоу развијености МСПП по регионалним областима у Србији, мерена показатељем БДВ по запосленом, однос области са највећом (*Град Београд*) и најмањом вредношћу показатеља (*Борска*) износила је 3,4:1;

Микро предузећа: раст броја предузећа од 3,5%, раст запослености од 2,5%, раст новостворене вредности 3,1%, пад промета -0,3%, пад извоза -0,6%, и увоза -0,4%;

Мала предузећа: раст броја малих предузећа од 4,2%, раст запослености од 4,8%, раст новостворене вредности 3,1%, раст промета 6,1%, раст извоза 3,1%, и увоза 6,7%;

Средња предузећа: раст броја предузећа од 4,8%, раст запослености од 5,3%, раст новостворене вредности 6,6%, раст промета 8,1%, раст извоза 6,2%, и увоза 2,4%;

Предузетници: раст броја од 5,6%, раст запослености од 4,1%, раст новостворене вредности 7,4%, раст промета 5,7%, раст извоза 5,6%, и увоза 7,4%.

- У 2017. години основано је 43.446 привредних субјеката, а угашено 24.668 (нето раст 18.778) МСПП. Укупан нето ефекат повољнији је у 2017. (1,8) у односу на 2016. (1,7), тај однос повољнији је код предузећа (1:3,0), у односу на радње (1:1,6);
- Неповољна секторска концентрација МСПП – доминантан утицај неразмјенивог сектора (82% предузећа, 2/3 запослених, 71% промета и 70% БДВ сектора МСПП у 2017.). Прерађивачка индустрија доминира у оквиру размјенивог сектора –15,5% броја предузећа, 27% запослених, 21% промета и 24% БДВ сектора МСПП укупно;
- У 2017. години настављен је тренд опоравка трошковне конкурентности привреде започет 2014. години. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2017. години указују позитивне стопе раста новостворене вредности (5,3%) и продуктивност рада (1,0%).
- У оквиру предузетничког сектора *Прерађивачке индустрије* у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности): учешће сектора *high tech* и *medium-high tech* је свега 9% у броју, 15% у запослености и 20% у БДВ индустријског предузетничког сектора;
- Концентрација МСПП је у најразвијенијем *Београдском региону* који (1/3 у броју и увозу, 1/5 запослености 28,9% у промету, 25,1% у БДВ и 13,3% у извозу нефинансијског сектора). Сектор МСПП *Београдског региона* је 2 пута продуктивнији у односу на *Регион Јужне и Источне Србије*, 1,7 пута у односу на *Регион Шумадије и Западне Србије* и 1,4 пута у односу на *Регион Војводине*. Веће су регионалне разлике на нивоу области, продуктивност најразвијеније (*Београдске*) области и најмање развијених (*Борске*) износи 3,4:1;
- Ниво конкурентности сектора МСПП Србије значајно заостаје у односу на просек ЕУ-28, на шта указује компаративна анализа квантитативних показатеља пословања (запосленост по предузећу, БДВ по запосленом). У сектору МСПП Србије број запослених по предузећу износи 2,4, а у земљама ЕУ-28 тај однос је 4,0. Такође, продуктивност МСПП сектора у Србији је значајно нижа (3,5 пута мања) у поређењу са просеком ЕУ-28.

I МАКРОЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ

Позитивна макроекономска кретања у 2017. години карактеришу: фискални суфицит од +1,1% БДП, раст регистроване запослености од 3,0%, смањење броја незапослених за 8,8% и реални раст нето зарада од 0,9%.

Након оствареног привредног раста од 3,3% у 2016. години¹, привредна активност је наставила позитивна кретања у 2017. години (раст БДП од +2%) која су била успорена због пада пољопривредне производње, услед негативних агрометеоролошких услова.

Производња прерађивачке индустрије је остварила међугодишњи раст од 6,3% (укупна индустријска производња 3,9%), док је бруто додата вредност прерађивачке индустрије (+4,8%) допринела расту укупне БДВ са 0,7 процентних поена.

Забележено је повећање дефицита на текућем рачуну платног биланса (-2,1 млрд. EUR), као и повећање учешћа у БДП, са 2,9% БДП у 2016. години на 5,3% БДП у 2017. Раст дефицита текућег рачуна је последица повећања спољнотрговинског дефицита (са 2,2 млрд. EUR у 2016. на 3 млрд. EUR у 2017).

Нето СДИ су износиле 2,4 млрд. EUR, што представља повећање у односу на претходну годину од 500 мил. EUR. Такође, повећано је учешће СДИ у бруто домаћем производу (са 5,2% БДП у 2016. на 6,2% БДП у 2017. години).

Јавни дуг је крајем 2017. године износио 23,2 млрд. EUR, (59,3% БДП) и смањен је за 1,6 млрд. EUR у односу на крај 2016. године. Спољни дуг је у 2017. години износио 25,6 млрд. EUR (65,3% БДП), што представља смањење у односу на претходну годину за 895 мил. EUR.

Инфлација је била ниска и стабилна од 3%.

Конкурентска позиција привреде Србије: на светској ранг листи конкурентности (*Извештај о глобалној конкурентности Светског економског форума - WEF 2018.*) Србија је напредовала за 5 места и рангирана је на 65. позицији у свету (од 140 држава). Остварена је вредност Индекса глобалне конкурентности (GCI) од 60,9 (теоријска вредност индекса 0 – 100), што је најбољи резултат од 2010.

Привредна активност је у 2017. години забележила раст од 2,0%. Значајан допринос расту БДП су имали лична потрошња домаћинстава (1,4 процентни поен) и бруто инвестиције у основна средства (1,2 п.п), док је нето извоз негативно утицао. Из угла формирања бруто додате вредности, највећи допринос су имали сектори прерађивачке индустрије, грађевинарства и услуга (највише сектор трговине), док је пољопривреда забележила велики пад БДВ и негативно утицала на привредну активност.

Индустријска производња је у 2017. години остварила раст од 3,9%, а прерађивачка индустрија 6,3%. С обзиром да је у посткризном периоду од 2010. до 2017. године БДВ индустрије остваривала виши раст од БДП, учешће БДВ индустрије у БДП је повећано са 18,8% у 2010. години на 22% у 2017. години. Међутим, учешће индустрије у БДП још увек је ниже у односу на земље у окружењу. Земља са највећим учешћем индустрије у БДП је Чешка Република (28,4%), а затим следе Румунија, Словачка, Пољска и Словенија са учешћем око 24%.

У 2017. години **тржиште рада** је бележило позитивна кретања, повећана је запосленост и смањена незапосленост, уз изражене регионалне разлике. Повећан је укупан број запослених за 3,0% и износио је 2.077.515 лица (РЗС – регистрована запосленост), а број незапослених је смањен за -8,8% и износио је 650.573 лица (НСЗ). Нето зарада у Србији у 2017. години је износила 47.893 RSD (404 EUR) уз реални раст од 0,9% у односу на претходну годину, док је просечна пензија реално смањена за 1,2% и износила је 23.913 динара. Однос укупног броја запослених и броја пензионера износио је 1,2:1.

Извоз роба и услуга (платни биланс НБС) у 2017. је повећан за 11,2%, а увоз за 14,1%. Бржи раст увоза од извоза резултирао је повећањем спољнотрговинског дефицита (37,2%) и износио је нешто преко 3 млрд. EUR (7,7% БДП). Значајан раст спољнотрговинског дефицита у 2017. години утицао је на повећање дефицита текућег рачуна платног биланса (повећање скоро два пута) који је износио -2,1 млрд. EUR (5,3% БДП). Поред тога, услед значајног и континуираног раста извоза у периоду од 2010. године, обим извоза се удвостручио (са 9,5 млрд. EUR на 19,3 млрд. EUR), тако да је учешће извоза роба и услуга у БДП у 2017. години износило 49,3% (32% БДП у 2010).

¹ Ревидирани подаци о БДП 2015-2017 (Саопштење Републичког завода за статистику од 01.10.2018)

Бруто инвестиције у основна средства су оствариле раст од 7,3% у 2017. години, али су још увек ниске и износе 17,7% БДП. Нето прилив страних директних инвестиција у Србију у 2017. је износио 2,4 млрд евра, што представља 6,2% БДП. Укупан прилив СДИ износио је 2,5 млрд. EUR и чинио 36,6% бруто инвестиција у основна средства.

У 2017. години остварен је **значајно бољи фискални резултат**. Консолидовани фискални суфицит је износио 1,1% БДП. Јавни приходи у 2017. забележили су реални раст од +4,0%, а јавни расходи пад од -1,7%, тако да је фискални резултат промењен из дефицита од 54 млрд. динара у 2016. на суфицит од 52,3 млрд. динара у 2017. години.

Јавни дуг је крајем 2017. године износио 23,2 млрд. ЕУР, односно 59,3% БДП.

Инфлација је у последње четири године била ниска и стабилна. Међугодишња инфлација у 2017. години је износила 3,0%.

Девизне резерве НБС су крајем децембра 2017. године износиле 9,96 млрд. EUR, биле су додатна гаранција макроекономске стабилности - обезбеђују покривеност новчане масе М1 од 176% и око шест месеци увоза робе и услуга.

Кретања на девизном тржишту у 2017. години била су релативно стабилна. Сумарно, динар је у 2017. номинално ојачао према еврџу за 4,0%.

Спољни дуг је на крају 2017. године износио 25,6 млрд. EUR, што у односу на крај претходне године представља смањење од 895 мил.ЕУР, односно смањено је учешће у БДП са 72,1% на 65,3% БДП.

Табела 2. **Макроекономски биланс 2008-2017.**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
БДП, млрд EUR	33,7	30,7	29,8	33,4	31,7	34,3	33,3	35,7	36,7	39,2
БДП, реалан раст у %	5,4	-3,1	0,6	1,4	-1,0	2,6	-1,8	0,8	3,3	2,0
Инфлација, крај периода	8,6	6,6	10,3	7,0	12,2	2,2	1,7	1,5	1,6	3,0
Курс РСД/ЕУР просек периода	81,44	93,95	103,04	101,95	113,13	113,14	117,31	120,73	123,12	121,34
Дефицит текућег рачуна,% БДП	21,1	6,6	6,8	10,9	11,6	6,1	6,0	3,5	2,9	5,3
СДИ, % БДП	7,4	6,7	3,8	9,9	2,4	3,8	3,7	5,1	5,2	6,2
Резерве НБС, млрд ЕУР	8,2	10,6	10,0	12,1	10,9	11,2	9,9	10,4	10,2	10,0
Фискални дефицит/суфицит, % БДП	-2,6	-4,4	-4,6	-4,8	-6,8	-5,5	-6,6	-3,5	-1,2	+1,1
Јавни дуг, % БДП	28,3	32,8	41,8	45,4	56,2	59,6	70,4	69,5	67,6	59,2
Спољни дуг, % БДП	62,3	72,7	79,0	72,2	80,9	74,8	77,1	73,5	72,1	65,3
Приватни спољни дуг, % БДП	42,8	47,3	48,4	39,9	42,5	36,6	34,6	30,6	29,4	29,8

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС, НБС и МФ; * у плавим пољима су укључени ревидирани подаци о БДП 2015-2017 (Саопштење Републичког завода за статистику од 01.10.2018)

II РАЗВИЈЕНОСТ МСПП СЕКТОРА У СРБИЈИ У 2017.

1. Основне карактеристике предузетничког сектора у Србији у 2017.

У сектору МСПП у 2017. години пословало је 357.234 приведних субјеката, који су генерисали 1.325,7 млрд. динара бруто додате вредности (10,9 млрд. ЕУР) и запошљавали 873.462 радника. Овај сектор је чинио 66% запослености, 56,7% бруто додате вредности и 39,5% извоза нефинансијског сектора. Процењује се да је у 2017. години МСПП учествовао са 33,6% у бруто додатој вредности привреде Србије².

Бруто додата вредност (БДВ) сектора МСПП у последње три године остварује значајан раст, тако да је ниво БДВ скоро достигао вредност из 2008. године. Запосленост овог сектора се побољшала у последње три године, али још увек није достигла ниво из 2008. године (нижа је за око 7%).

Побољшање укупне пословне климе у 2017. години позитивно је утицало на основне перформансе пословања предузетничког сектора - раст посматраних показатеља у односу на претходну годину:

- Број МСПП је повећан за 17.122 или 5% (повећан је број свих субјеката посматрано по величини);
- Раст броја запослених за 35.930 или 4,3% (највећи раст код средњих привредних друштава 5,3%);
- Раст БДВ од 5,3%, док је промет повећан за 5,2% (највећи раст БДВ код предузетника и средњих привредних друштава);
- Стопа профитабилности је износила 35,9%, док су велики привредни субјекти забележили профитну стопу од 45,7% (једино су мала предузећа исказала стопу профитабилности (42,6%) изнад просека нефинансијског сектора (40,1%);
- Секторска концентрација МСПП је непромењена у односу на претходне године: Трговина и Прерађивачка индустрија су доминирале у свим показатељима пословања предузећа (152.529 предузећа – нешто мање од половине броја укупних МСПП, 54,3% запослености, 65,8% промета, 50,0% БДВ (24% прерађивачка индустрија, а 26% трговина) и 85,3% извоза сектора МСПП);
- Као и претходних година изражена је територијална диспропорција - у нивоу развијености МСПП по регионалним областима у Србији, мерена показатељем БДВ по запосленом, однос области са највећом (Град Београд) и најмањом вредношћу показатеља (Борска област) износила је 3,4:1.

У 2017. години у односу на претходну годину остварен је реални раст већине посматраних показатеља пословања (БДВ, промет, извоз, увоз), тако да је учешће бруто додате вредности сектора МСПП у укупној БДВ привреде Србије повећано за 1 структурни поен (са 32,6% на 33,6%).

У 2017. години код свих категорија сектора МСПП, посматрано по величини, забележен је пораст броја предузећа (укупно 5%) и броја запослених (4,3%). Раст броја запослених је забележен у свим категоријама, а највише у средњим предузећима (за 12.317).

У сектору МСПП у 2017. години настављен је тренд раста БДВ (5,3%), али споријим темпом у односу на 2016. годину. У предузетничком сектору промет је наставио растући тренд и забележио највишу стопу раста од 2008. године (5,2%). Раст БДВ код средњих привредних друштава и предузетника трећу годину за редом значајно доприноси расту БДВ сектора МСПП (просечан раст БДВ ових категорија око 8%). Код великих предузећа је у 2017. години забележен спорији раст БДВ (3,3%), с обзиром да је у претходној години остварена висока стопа раста БДВ (17%). Слична су кретања и код промета великих привредних друштава. Учешће бруто додате вредности сектора МСПП у БДВ нефинансијског сектора је повећани (са 56,2% на 56,7%).

Извоз МСПП је порастао за 4,0%, али је због вишег раста извоза великих предузећа (9,8%) учешће у извозу нефинансијског сектора смањено (са 40,8% на 39,5%). Учешће увоза МСПП у увозу нефинансијског сектора је такође смањено (са 56,3% на 54,5%), услед нижих стопа раста увоза МСПП од великих предузећа (3,3% и 11,3%, респективно).

Спољнотрговински дефицит сектора МСПП је повећан и износио је -539,7 млрд. динара (-4,5 млрд. ЕУР). На то су највише утицала мала привредна друштва код којих је раст увоза (6,7%) био већи од раста извоза (3,1%). Велика предузећа су другу годину заредом забележила суфицит у спољнотрговинској робној размени - од 47,6 млрд. динара (392 мил. ЕУР) у 2017. години.

² Ревидирани подаци о БДП 2015-2017 (Саопштење Републичког завода за статистику од 01.10.2018)

Табела 3. Индикатори развијености МСПП

	МСПП		Велика		Укупно		Учешће МСПП %	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Број предузећа	340.112	357.234	501	521	340.613	357.755	99,9	99,9
Број запослених	837.532	873.462	437.910	449.963	1.275.442	1.323.425	65,7	66,0
Промет (мил. дин.)	6.609.879	7.164.098	3.539.947	3.763.035	10.149.826	10.927.133	65,1	65,6
БДВ (мил. дин.)	1.222.519	1.325.728	953.383	1.014.194	2.175.902	2.339.922	56,2	56,7
Извоз (мил. дин.)	669.259	716.645	969.179	1.095.675	1.638.438	1.812.321	40,8	39,5
Увоз (мил. дин.)	1.180.263	1.256.385	914.431	1.048.062	2.094.694	2.304.447	56,3	54,5
Робни биланс (мил. дин.)	-511.005	-539.739	54.749	47.613	-456.256	-492.126		
Инвестиције* (мил. дин.)	331.923,6	-	286.042,6	-	617.966,2	-	53,7	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС; * последњи расположиви подаци за инвестиције су за 2016. годину

Посматрано по величини предузећа, као и претходних година, мала и средња предузећа доминирају по свим посматраним показатељима (12.955 предузећа генерише 52,4% запослености, 61,9% промета, 61,2% БДВ, 77,9% извоза, 78,3% увоза МСПП). У односу на 2016. годину није било значајнијих промена у структури МСПП. Једино се учача благо смањење учешћа извоза, увоза и промета код микро привредних друштава, а повећање учешћа ових показатеља код средњих привредних друштава.

Табела 4. Показатељи пословања сектора МСПП у 2017. према величини предузећа

	Микро		Мала		Средња		МСПП	
	вредност	%	вредност	%	вредност	%	вредност	%
Број предузећа	344.279	96,3	10.583	3,0	2.372	0,7	357.234	100,0
Број запослених	415.762	47,6	213.380	24,4	244.320	28,0	873.462	100,0
Промет (мил. дин.)	2.730.958	38,1	2.133.418	29,8	2.299.722	32,1	7.164.098	100,0
БДВ (мил. дин.)	514.560	38,8	359.489	27,1	451.679	34,1	1.325.728	100,0
Запосленост по предузећу	1,2	-	20,2	-	103,0	-	2,4	-
Зарада по запосленом (хиљ.дин.)	888,1	-	967,8	-	1124,1	-	973,6	-
Промет по предузећу (мил. дин.)	7,9	-	201,6	-	969,5	-	20,1	-
БДВ по предузећу (мил. дин.)	1,5	-	34,0	-	190,4	-	3,7	-
Извоз (мил. дин.)	158.609	22,1	195.364	27,3	362.672	50,6	716.645	100,0
Увоз (мил. дин.)	272.271	21,7	450.030	35,8	534.084	42,5	1.256.385	100,0
Робни биланс (мил. дин.)	-113.662	21,1	-254.666	47,2	-171.411	31,8	-539.739	100,0
Коефицијент извоз/увоз		58,3		43,4		67,9		57,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.2. Број, величина и облик организовања

У нефинансијском делу привреде Србије, у 2017. години, пословало је 357.755 привредних субјеката, што је за 17.142 (+5,0%) више у односу на 2016. годину. Сектор МСПП у 2017. години обухвата 357.234 привредна субјекта и учествује са 99,9% у укупном броју предузећа. У структури МСПП повећан је број предузетника за +5,6% (13.677), малих за +4,2% (429), микро за +3,5% (2.907), средњих за +4,8% (109) и великих предузећа за +4,0% (20) у односу на 2016. годину.

Табела 5. Број и структура привредних субјеката у нефинансијском сектору у 2017.

Облик организовања	МСПП		Укупно	
	Број	Велика	Број	Структура (%)
Предузећа	99.967	521	100.488	28,1
Предузетници	257.267	-	257.267	71,9
Укупно	357.234	521	357.755	100
Структура (%)	99,9	0,1	100	

Извор: РЗС, обрада Министарство привреде

У структури сектора МСПП доминирају микро предузећа (344.279)³ са учешћем од 96,4%, а према облику организовања најбројнији су предузетници (257.267 – 72,0% сектора МСПП) и ДОО (94.435 – 26,4% сектора МСПП).

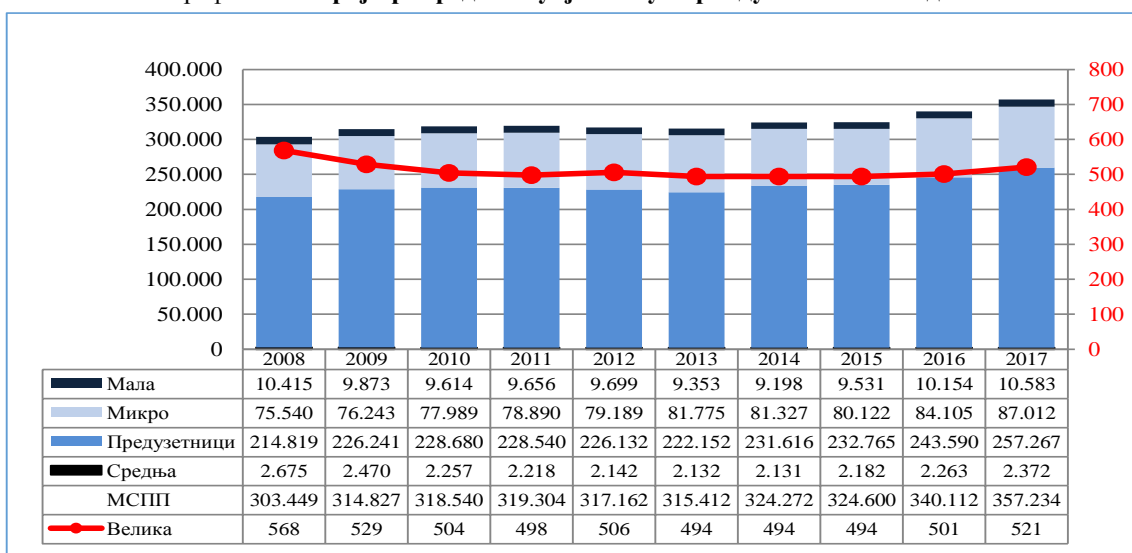
Табела 6. Број и структура привредних субјеката у сектору МСПП у 2017. години

Облик организовања	МСПП			Укупно	
	Микро	Мала	Средња	Број	Структура (%)
Предузећа	87.012	10.583	2.372	99.967	28,0
АД	872	199	184	1.255	0,4
ДОО	82.519	9.965	1.951	94.435	26,4
Остало ⁴	3.621	419	237	4.277	1,2
Предузетници	257.267	0	0	257.267	72,0
Укупно	344.279	10.583	2.372	357.234	100
Структура (%)	96,4	3,0	0,7	100	

Извор: РЗС, обрада Министарство привреде

У периоду 2008-2017. године број МСПП повећан је за 17,7% (53.785 предузећа). Број предузетника повећан је за 42.448 (+19,8%), микро за 11.472 (+15,2%) и малих предузећа за 168 (1,6%), док се број средњих предузећа смањило за 303 (-11,3%).

Графикон 2. Број привредних субјеката у периоду 2008-2017. године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

³ Предузетници су укључени у микро предузећа.

⁴ Обухвата: ортачка друштва, командитна друштва, друштвена предузећа, јавна предузећа, задруге.

2.3. Задруге⁵

У 2017. години пословале су 1.803 задруге (1,8% укупног броја правних лица) са 5.531 запослених (0,5% запослених у сектору предузећа). У задругама је генерисано мање од 1,0% укупног промета и БДВ (0,6% односно 0,3% респективно). У поређењу са 2016. годином, на укупном нивоу, број задруга повећан је за 101, односно 5,9%. Остали посматрани индикатори бележе пад: број запослених -3,1%, промет -17,7% и БДВ -25,4%.

У сектору МСП у 2017. години је 1.801 задруга, које су запошљавале 4.612 радника (83,4%), генерисале 51,3 млрд. динара промета и 4,4 млрд. динара БДВ (83,5% промета и 80,2% БДВ остварених у задругама укупно). У поређењу са 2016. годином у овом сегменту привреде број запослених је мањи (-5,5%), а пад бележе и промет и БДВ, -17,7% и -25,4 респективно.

Табела 7. Задруге 2016– 2017.

Величина	Број задруга	у % (предузећа укупно=100)	Број запослених	у % (предузећа укупно=100)	Промет, мил. дин.	у % (предузећа укупно=100)	БДВ, мил. дин.	у % (предузећа укупно=100)
2016								
Микро	1.590	1,9	2.079	1,3	32.821	2,2	2.078	1,1
Мала	101	1	2.087	1	26.342	1,3	2.958	0,8
Средња	9	0,4	714	0,3	4.998	0,2	1.051	0,2
МСП	1.700	1,8	4.880	0,8	64.162	1,1	6.086	0,6
Велика	2	0,4	828	0,2	10.573	0,3	1.321	0,1
Укупно	1.702	1,8	5.708	0,6	74.735	0,8	7.408	0,4
2017								
Микро	1.694	1,9	1.982	1,3	26.286	1,7	1.561	0,8
Мала	99	0,9	2.010	0,9	19.193	0,9	1.990	0,6
Средња	8	0,3	620	0,3	5.869	0,3	881	0,2
МСП	1.801	1,8	4.612	0,7	51.348	0,9	4.431	0,4
Велика	2	0,4	919	0,2	10.130	0,3	1.092	0,1
Укупно	1.803	1,8	5.531	0,5	61.478	0,6	5.523	0,3

Извор: РЗС, МП

Посматрано по регионима, у 2017. години структура се није мењала у односу на 2016. Највећи број задруга регистрован је у Региону Војводине (787 или 43,6% укупног броја задруга). Овај регион, такође, запошљава највећи број запослених у задружном сектору Србије (57,2%) и генерише око 70% промета и 65,2% БДВ оствареног у задругама у 2017. години.

Табела 8. Задруге у Републици Србији у 2017. години, по регионима

Регион	Број задруга		Број запослених		Промет, мил. дин.		БДВ мил. дин.	
	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП
Београдски регион	219	219	389	389	2.231	2.231	382	382
<i>% задруга укупно</i>	<i>12,1</i>	<i>12,2</i>	<i>7,0</i>	<i>8,4</i>	<i>3,6</i>	<i>4,3</i>	<i>6,9</i>	<i>8,6</i>
Војводина	787	786	3.162	2.862	42.524	40.203	3.601	3.218
<i>% задруга укупно</i>	<i>43,6</i>	<i>43,6</i>	<i>57,2</i>	<i>62,1</i>	<i>69,2</i>	<i>78,3</i>	<i>65,2</i>	<i>72,6</i>
Шумадија и Западна Србија	435	434	1.233	614	13.087	5.278	1.103	394
<i>% задруга укупно</i>	<i>24,1</i>	<i>24,1</i>	<i>22,3</i>	<i>13,3</i>	<i>21,3</i>	<i>10,3</i>	<i>20,0</i>	<i>8,9</i>
Јужна и Источна Србија	362	362	747	747	3.636	3.636	437	437
<i>% задруга укупно</i>	<i>20,1</i>	<i>20,1</i>	<i>13,5</i>	<i>16,2</i>	<i>5,9</i>	<i>7,1</i>	<i>7,9</i>	<i>9,9</i>
Задруге укупно	1.803	1.801	5.531	4.612	61.478	51.348	5.523	4.431

Напомена: задруге укупно=100

Извор: РЗС, МП

⁵ Према Закону о задругама (Сл. гласник 112/2015) „задруга је правно лице, које представља посебан облик организованих физичких лица (задругара) која пословањем на задружним принципима остварују своје економске, социјалне, културне и друге интересе и која управљају и контролишу пословање задруге. Задругар (физичко лице, члан задруге) у целисти или делимично послује преко задруге, односно преко задруге продаје своје производе, односно услуге, набавља производе или користи услуге потребне за обављање своје делатности или на други начин непосредно учествује у обављању делатности ради којих је задруга основана“.

Посматрано по делатности, структура је непромењена у односу на 2016. годину. Највећи број задруга (1.043; 1.042 МСП) и са највећим бројем запослених (3.650; 3.350 МСП) су пољопривредне задруге. Микро, мале и средње задруге у овом сектору генеришу 60,6% запослених, 73,0% промета и 61,2% БДВ задруга укупно у 2017. години.

У сектору Прерађивачке индустрије послује 76 задруга (4,2%), док се различитим врстама услуга бави 582 односно 32,3% (трговина 69 или 3,8%, Административне и помоћне услужне делатности 336 или 18,6%). Учешће свих сектора, осим Пољопривреде и Прерађивачке индустрије, у запошљавању и стварању промета и БДВ у сегменту задруга, појединачно је занемарљиво и не прелази 10% (осим административних и помоћних услужних делатности у БДВ износи 11,2%).

Табела 9. Задруге у Републици Србији у 2017. години, по секторима

Сектор	Број задруга		Број запослених		Промет, мил. дин.		БДВ мил. дин.	
	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП	Укупно	МСП
Пољопривреда, шумарство и рибарство	1.143	1.142	3.650	3.350	47.186	44.865	3.764	3.381
Рударство	2	2	2	2	16	16	1	1
Прерађивачка индустрија	76	75	824	205	8.856	1.047	868	159
Снабдевање водом и управљање	4	4	9	9	14	14	6	6
Грађевинарство	85	85	168	168	984	984	85	85
Трговина	69	69	134	134	2.030	2.030	115	115
Саобраћај и складиштење	10	10	87	87	82	82	34	34
Информисање и комуникације	10	10	4	4	5	5	2	2
Стручне, научне, иновационе и	39	39	43	43	183	183	6	6
Административне и помоћне услужне делатности	336	336	545	545	2.018	2.018	618	618
Остало*	29	29	65	65	103	103	24	24
Укупно задруге	1.803	1.801	5.531	4.612	61.478	51.348	5.523	4.431

Напомена: Остало* - Пословање некретнинама, Образовање, Здравствена и социјална заштита, Уметност, забава, рекреација и Остале услужне делатности

Извор: РЗС, МП

2.4. Запосленост

Тенденција раста запослености нефинансијског сектора из 2016. године настављена је и у 2017. години, забележен је раст од 3,8% (за 47.983 радника). Нефинансијски сектор Србије у 2017. години запошљавао је 1.323.425 радника, од чега је 66,0% (873.462 радника) ангажовано у сектору МСПП.

Табела 10. Број и структура запослених у нефинансијском сектору у 2017. години

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	615.590	449.963	1.065.553	80,5
Предузетници	257.872		257.872	19,5
Укупно	873.462	449.963	1.323.425	100,0
Структура (%)	66,0	34,0	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У структури МСПП највеће учешће у запослености имају микро предузећа 47,6% (415.762 радника), следе средња предузећа са 28,0% (244.320 радника) и мала предузећа са 24,4% (213.380 радника).

Према облику организовања 88,4% запослених у МСПП чине запослени у ДОО (514.275 запослених – 58,9%) и предузетничким радњама (257.872 запослених – 29,5%)

Табела 11. Број и структура запослености у МСПП сектору у 2017. години

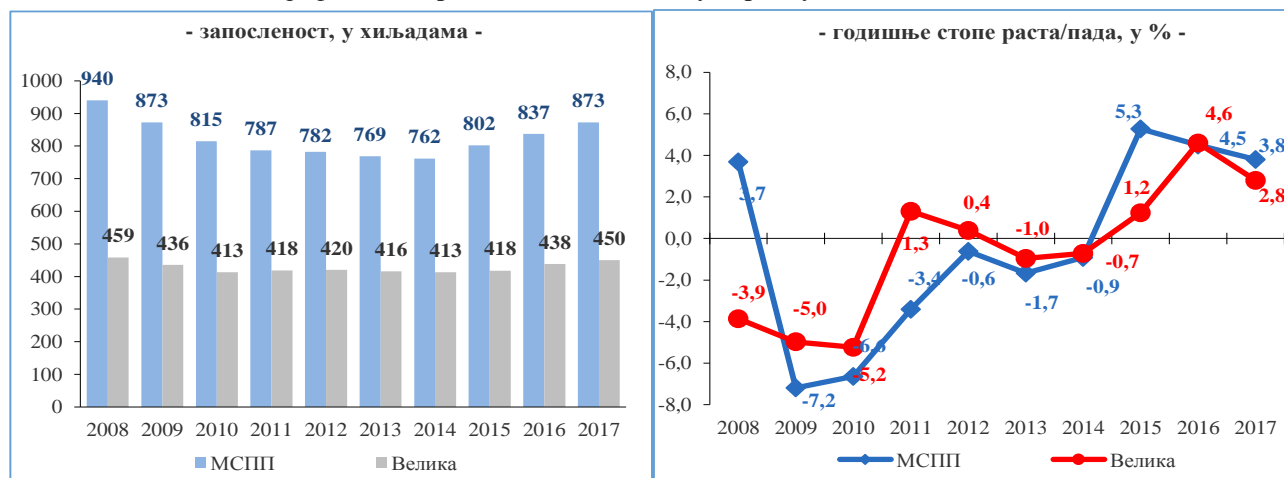
Облик организовања	Микро	Мала	Средња	Укупно	
	Број	Број	Број	Број	Структура (%)
Предузећа	157.890	213.380	244.320	615.590	70,5
АД	1.121	4.942	22.064	32.209	3,7
ДОО	152.033	198.824	195.203	514.275	58,9
Остало	4.736	9.614	27.053	69.106	7,9
Предузетници	257.872			257.872	29,5
Укупно	415.762	213.380	244.320	873.462	100,0
Структура (%)	47,6	24,4	28,0	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У периоду од 2009-2014. године сектор МСПП бележи континуиран пад запослености, с тим што је због економске кризе 2009. године забележен највећи пад (за 7,2%). Од 2010. године започета је тенденција успоравања даљег пада запослености у МСПП. За разлику од сектора МСПП, велика предузећа су повећала запосленост у 2011. и 2012. години, али недовољно да би апсорбовала пад запослености МСПП, што је утицало на раст незапослености нефинансијског сектора. У 2013. години дошло је до пада броја запослених у свим предузећима што је резултирало смањењем укупне запослености нефинансијског сектора. У 2014. години раст запослених забележен је само код предузетника, док остала предузећа бележе пад.

У 2015. години забележена је тенденција раста укупне запослености нефинансијског сектора која је настављена у 2016. и 2017. години, што је резултат повећања запослених у свим предузећима, али још увек није достигнут ниво запослености из предкризног периода. Запосленост нефинансијског сектора у 2017. години повећана је за 47.983 радника (+3,8%) и то у: сектору МСПП за 35.930 радника (+4,3%), микро за 3.817 радника (2,5%), малим за 9.699 радника (4,8%), средњим за 12.317 радника (5,8%) и великим предузећима за 12.053 радника (2,8%).

Графикон 3. Кретање запослености у периоду 2008-2017. године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Концентрација МСПП у секторима са релативно нижим улагањима и бржим обртом капитала указује на ниске финансијске перформансе развоја. МСПП у 2017. која послују у високо технолошким областима престављају свега 2,4% укупног број МСПП и запошљавају 2,9% радника и остварују 4,3% БДВ. У 2017. години МСПП бележе раст запослености осим у сектору пољопривреде у односу на 2016. годину. Највећи раст запослених у МСПП у 2017. по секторима забележен је у: трговини на велико и мало (8.457 радника), прерађивачкој индустрији (5.612 радника), стручним, научним, иновационим и техничким делатностима (4.326 радника), саобраћају и складиштењу (4.173 радника), информисању и комуникацијама (3.851 радник), административним и помоћним услужним делатностима (3.295 радника), услугама смештаја и исхране (3.092 радника), грађевинарству (2.220 радника).

Укупан број запослених у МСПП, према месечном праћењу података РЗС -на основу података броја запослених у МСП (у радном односу, ван радног односа, власници) и броја запослених код предузетника (у радном односу, ван радног односа, власници) регистрованих у АПР и налазе се на евиденцији ЦРОСО у децембру 2017. је 841.158 запослених.

2.5. Додата вредност

Структура додате вредности

У нефинансијском сектору привреде Србије у 2017. години остварено је 2.339,9 мил. динара, односно 19,3 млрд. EUR бруто додате вредности – 6,5 мил. динара (53,9 хиљ. EUR) по предузећу. Сектор МСПП генерише 56,7% БДВ (1.325,7 мил. динара; 10,9 млрд. ЕУР), а велика предузећа 43,3% (1.014,2 мил. динара; 8,4 млрд. ЕУР). У секторској структури, 50% БДВ МСПП је лоцирано у секторима трговине и прерађивачке индустрије.

Графикон 4. Структура БДВ према величини предузећа 2017.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2017. години додата вредност у просеку учествује у промету са 21,4%. Посматрано по величини привредних субјеката, велика предузећа су исказала изнадпросечну вредност (27%), док је у сектору МСПП тај однос износио 18,5%.

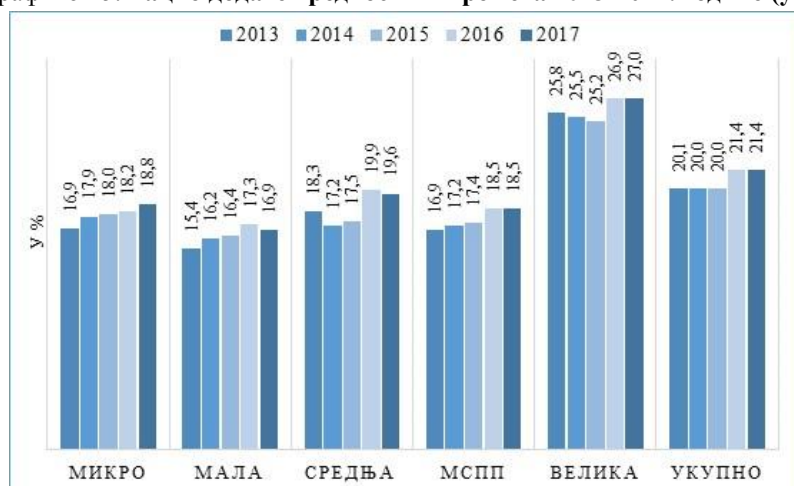
Табела 12. Додата вредност и промет по величини предузећа у 2017. години

	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
БДВ (мил. ЕУР)	4.241	2.963	3.723	10.926	8.359	19.285
Промет (мил. ЕУР)	22.507	17.583	18.953	59.043	31.013	90.056
БДВ/промет	18,8	16,9	19,6	18,5	27,0	21,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У периоду 2013-2017. године производна и тржишна активност, мерена учешћем БДВ у промету има тенденцију раста. Раст је најизраженији код микро предузећа (1,9 структурних поена у односу на 2013. годину). Код малих и средњих предузећа уочава се незнатно смањење у 2017. у односу на 2016. годину, али у посматраном периоду раст од 1,5 и 1,3 структурних поена. У сектору МСПП остварен је укупан раст од 1,6 структурних поена.

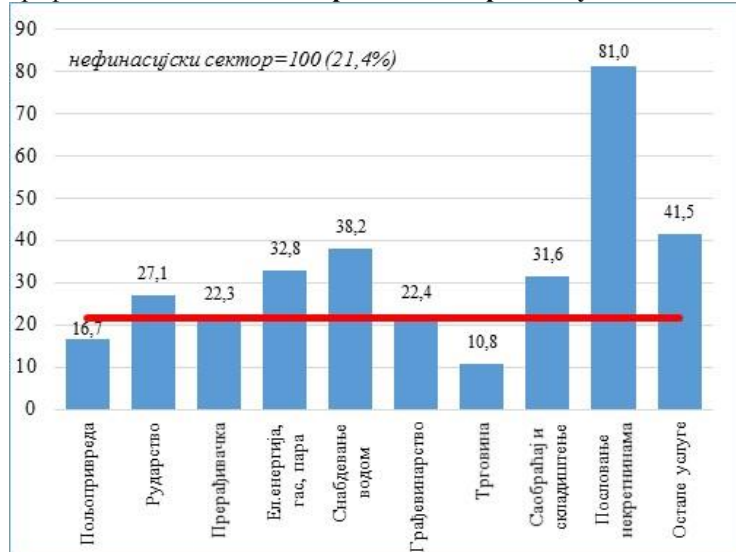
Графикон 5. Рацио додате вредности и промета 2013-2017. године (у %)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по секторима, у 2017. години највећи удео додате вредности у промету (81,0%) је у сектору Послови с некретнинама, док Пољопривреда и Трговина, бележе исподпросечно учешће (16,7% и 10,8%, респективно).

Графикон 6. Рацио додате вредности и промета у 2017. години

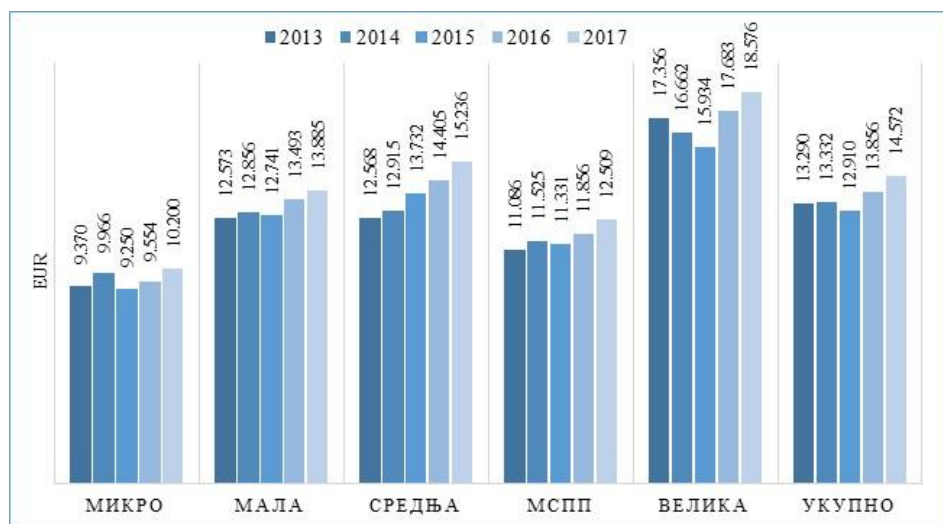

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Додата вредност по запосленом

Додата вредност по запосленом у 2017. години у нефинансијском сектору (14.572 EUR), повећана је 7,6% у односу на 2013. годину, а у поређењу са 2016. годином 0,6%. Највећа продуктивност у 2017. години постигнута је код великих компанија 18.576 EUR (22% више од просека). Продуктивност МСПП (12.509 EUR у 2017. години) у свим посматраним годинама 2013-2017 је испод просека, а у 2017. години, као и у претходној, заостаје 14% за просеком, односно за 33% за најпродуктивнијим великим предузећима.

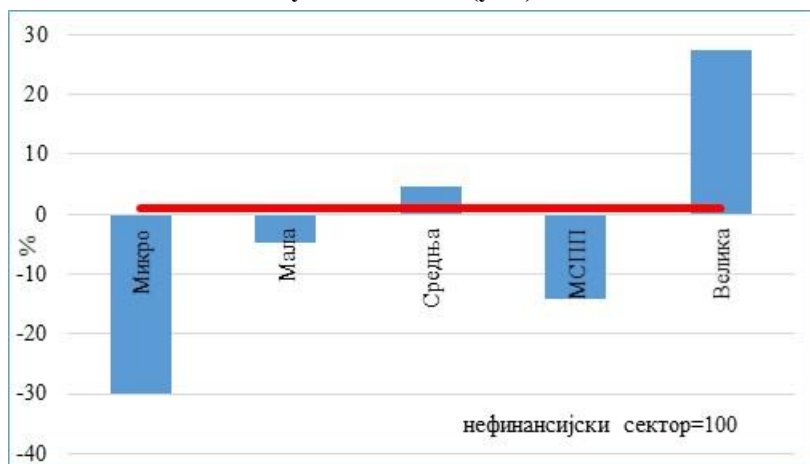
Графикон 7. Додата вредност по запосленом, по величини привредних субјеката

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Најпродуктивнија у сектору МСПП у 2017. години била су средња предузећа са 15.236 EUR додате вредности по запосленом (22% више од просека МСПП, односно 4,6% више од просека привреде), следе мала предузећа са 13.885 EUR (11% више од просека МСПП, 4,7% мање од просека привреде). Микро предузећа по овом индикатору континуирано заостају за просеком, како привреде, тако и МСПП (30% односно 18% у 2017. години, респективно).

Графикон 8. Додата вредност по запосленом по величини привредних субјеката у 2017. години (у %)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по регионима, најпродуктивнија предузећа послују у Граду Београду, Пиротској и Јужнобачкој области, у МСПП сегменту изнадпросечну продуктивност имају: Град Београд, Сремска и Јужнобачка област. Најнижа вредност овог показатеља је у Зајечарској и Пчињској области, односно у сегменту МСПП, у Борској области.

Табела 13. Додата вредност по запосленом по регионалим областима у 2013. и 2017. години

	Нефинансијски сектор				МСПП			
	БДВ по запосленом у хиљ. EUR		Стопа раста (%)		БДВ по запосленом у хиљ. EUR		Стопа раста (%)	
	2013	2017	2017/2013	2017/2016	2013	2017	2017/2013	2017/2016
Република Србија	13,3	14,6	20,2	4,4	11,1	12,5	25,8	5,3
Београдска област	16,3	18,4	26,5	3,4	14,8	16,7	28,7	8,4
Западнобачка област	10,0	12,6	9,4	-6,0	9,8	10,9	18,3	-7,5
Јужнобанатска област	10,7	13,5	38,9	-3,8	10,8	10,9	10,4	2,0
Јужнобачка област	19,5	17,4	2,5	4,5	11,8	12,9	23,5	2,6
Севернобанатска област	9,5	12,4	27,4	19,4	10,3	11,1	6,7	0,7
Севернобачка област	10,0	11,1	30,2	3,9	10,1	10,3	2,8	-0,8
Средњобанатска област	9,3	10,8	16,8	2,9	9,7	11,3	19,7	-3,4
Сремска област	11,4	12,6	43,6	10,5	11,8	13,1	29,2	8,0
Златиборска област	10,4	10,8	11,0	0,8	8,2	9,8	37,2	3,5
Колубарска област	9,7	11,1	32,4	3,6	9,6	10,4	20,4	-2,8
Мачванска област	8,4	10,6	38,9	7,6	9,1	10,7	28,7	7,4
Моравичка област	10,1	12,1	33,9	6,1	10,1	11,6	27,9	3,6
Поморавска област	8,7	8,2	-1,6	2,2	7,8	8,4	19,4	-1,6
Расинска област	7,1	9,7	36,1	15,8	7,7	9,2	37,4	11,3
Рашка област	10,0	8,3	-14,7	2,6	7,4	8,4	37,8	4,0
Шумадијска област	12,7	13,2	7,0	-5,1	9,5	11,3	31,1	3,7
Борска област	13,5	12,9	-13,2	23,5	6,4	4,9	-29,2	-33,7
Браничевска област	15,5	10,1	-43,2	0,0	7,4	8,3	12,3	-1,1
Зајечарска област	6,7	7,6	23,5	4,9	7,2	7,3	4,9	8,4
Јабланичка област	7,8	8,5	31,3	5,8	6,9	7,2	16,1	1,1
Нишавска област	9,4	9,9	17,8	8,1	7,3	9,0	42,1	8,1
Пиротска област	11,7	18,2	54,3	10,3	6,9	7,6	15,6	-0,8
Подунавска област	5,1	9,7	63,2	82,6	9,2	10,2	14,6	16,9
Пчињска област	5,5	7,6	47,3	7,3	6,5	8,2	51,9	11,5
Топличка област	7,2	8,2	70,8	2,7	7,4	9,3	25,6	-2,6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

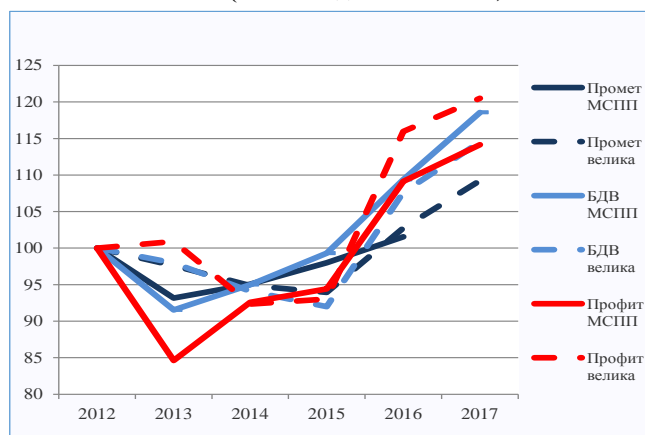
2.6. Ефикасност пословања МСПП

Настављена су позитивна кретања показатеља ефикасности пословања сектора МСПП и нефинансијског сектора привреде. У 2017. години сектор МСПП је повећао ефикасност пословања (промет, БДВ и профитабилност) у поређењу са 2016. годином, али је раст ефикасности спорији у односу на просек нефинансијског сектора и великих предузећа:

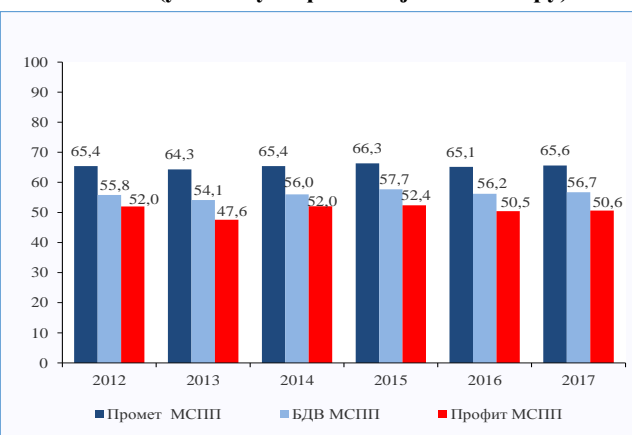
- Промет МСПП је повећан 5,2% (нефинансијског сектора 4,5%, а великих предузећа 3,2%),
- БДВ МСПП је повећан 5,3% (нефинансијског сектора 4,4%, а великих предузећа 3,3%),
- Профит МСПП је повећан 1,5% (нефинансијског сектора 1,2%, а великих предузећа 0,9%).

У 2017. години сектор МСПП доминира у оквиру нефинансијског сектора привреде – остварује 65,6% промета, ствара 56,7% БДВ и генерише 50,6% профита.

Графикон 9. Ефикасност пословања српских предузећа (базни индекс 2012=100)

Графикон 10. Показатељи ефикасности МСПП (учешће у нефинансијском сектору)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Укупан промет

У 2017. години промет⁶ сектора МСПП достигао је вредност од 7.164,1 млрд. динара – 20,1 мил. динара по предузећу и 8,2 мил. динара по запосленом.

Сектор МСПП у 2017. години генерише 65,6% промета нефинансијског сектора - у поређењу са 2016. годином промет сектора МСПП реално је већи за 5,2% (у привреди за 4,5%, а код великих предузећа за 3,2%).

Табела 14. Укупан промет нефинансијског сектора у 2017. години према величини и облику организовања привредних субјеката

Облик организовања	МСПП	Велика	Укупно	
	у млрд. динара	у млрд. динара	у млрд. динара	структура (%)
Предузећа	5.948,8	3.763,0	9.711,8	88,9
Предузетници	1.215,3	-	1.215,3	11,1
Укупно	7.164,1	3.763,0	10.927,1	100,0
Структура (%)	65,6	34,4	100,0	-

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Опредељујући утицај на висину промета у 2017. години имају средња предузећа са учешћем од 31,8% у сектору МСПП, а према облику организовања ДОО са учешћем од 77,6% у сектору МСПП.

⁶ Промет (turnover) према стандардима Eurostat, обухвата фактурисану вредност реализованих роба и услуга трећим лицима (изузев пореза на додатну вредност, као и пореза и такси који нису у директној вези са производним процесом) посматрано у одређеном временском периоду. Промет се може посматрати као показатељ активности и тржишног раста, а обзиром да показује будуће приливе новца на основу пружених услуга и продатих роба, индикатор је будућих инвестиција.

Табела 15. Укупан промет МСПП сектора у 2017. години према величини и облику организовања привредних субјеката

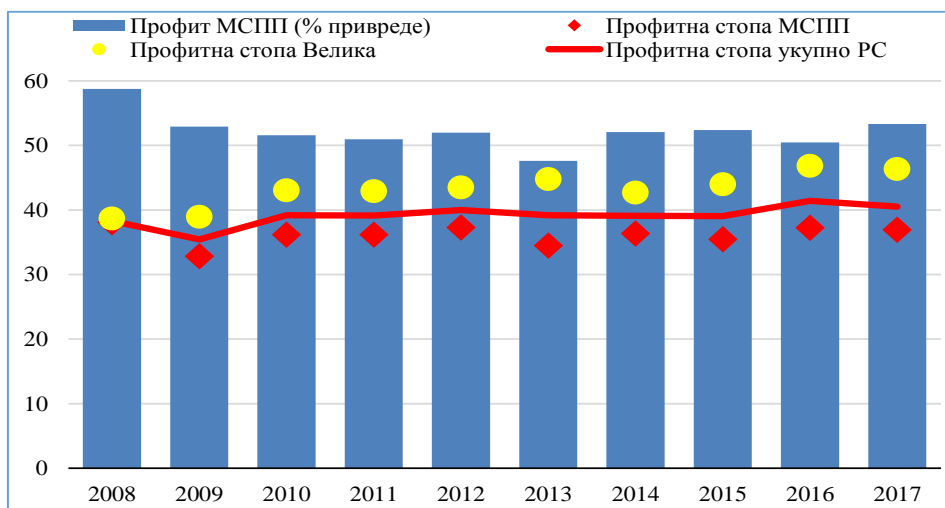
Облик организовања	Микро	Мала	Средња	МСПП укупно	
	млрд. динара	млрд. динара	млрд. динара	млрд. динара	структура (%)
Предузећа	1.515,6	2.133,4	2.299,7	5.948,7	82,7
АД	7,9	93,3	167,4	268,6	4,5
ДОО	1.447,5	1.984,8	2.017,4	5.449,7	91,6
Остало	60,2	55,3	114,9	230,4	3,9
Предузетници	1.215,3			1.215,3	17,3
Укупно млрд. динара	2.730,9	2.133,4	2.299,7	7.164,0	100,0
Структура (%)	38,1	29,8	32,1	100,0	

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Профитабилност МСПП

У 2017. години сектор МСПП је створио профит у вредности од 475,4 млрд. динара - 50,6% нефинансијског сектора (939,2 млрд. динара). Највећи део профита сектора МСПП реализовала су средња предузећа (37,2% сектора МСПП, односно 18,9% нефинансијског сектора), а према облику организовања највећи профит у оквиру сектора МСПП остварила су ДОО – 73,3% профита сектора МСПП.

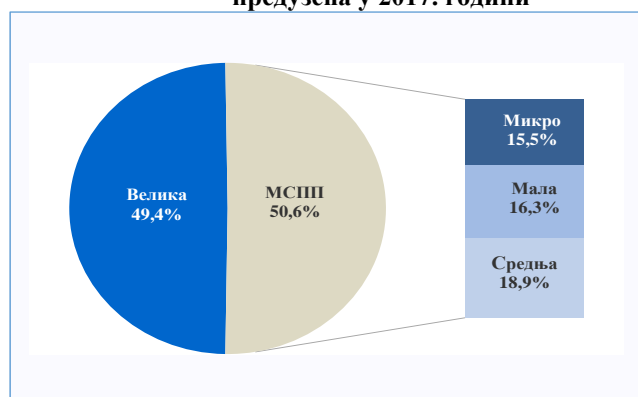
Графикон 11. Профитабилност МСПП 2008-2017.

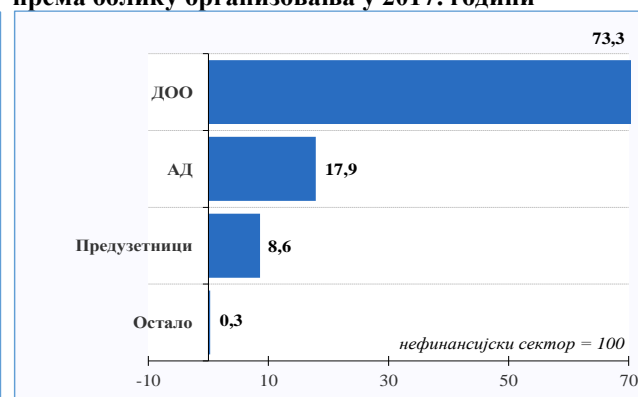
Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП је још увек непрофитабилнији део привреде- стопа профитабилности сектора МСПП у 2017. години је 35,9% и нижа је у односу на просек нефинансијског сектора (40,1%) и великих предузећа (45,7%).

Графикон 12. Структура профита према величини предузећа у 2017. години

Графикон 13. Структура профита привреде према облику организовања у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Најнижу стопу профитабилности у оквиру сектора МСПП остварили су предузетници (23,0%) и микро предузећа (36,5%), средња предузећа су остварила профитну стопу од (39,2%), а највећу профитабилност остварила су мала предузећа (42,6%).

Табела 16. Профит и ниво профитабилности у 2017. према величини предузећа

	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Нефинан. сектор
Профит (млн. динара)	72.350	72.981	152.979	177.047	475.357	463.832	939.189
Учешће у профиту МСПП, у %	15,2	15,4	32,2	37,2	100,0		
Учешће у профиту нефинансијског сектора, у %	7,7	7,8	16,3	18,9	50,6	49,4	100,0
Профитабилност	23,0	36,5	42,6	39,2	35,9	45,7	40,1
Ниво профитабилности (профитабилност МСПП=100 индексних поена)	64,2	101,7	118,7	109,3	100,0		
Ниво профитабилности (профитабилност нефинансијског сектора = 100 индексних поена)	57,3	90,9	106,0	97,7	89,3	113,9	100,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

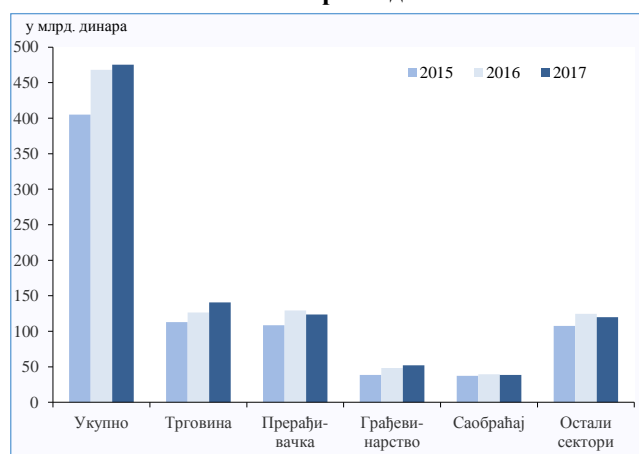
Профитабилност МСПП по секторима

У 2017. години сектор МСПП остварује већи профит од великих предузећа у већини делатности, осим у секторима: *Прерађивачка индустрија, Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром и Снабдевање водом и управљање отпадним водама*, где велика предузећа имају одлучујући утицај на висину оствареног профита. Нерентабилно пословање МСПП је само у секторима *Финансијске делатности и делатност осигурања, Државна управа и обавезно социјално осигурање и Делатност домаћинства код послодавца*.

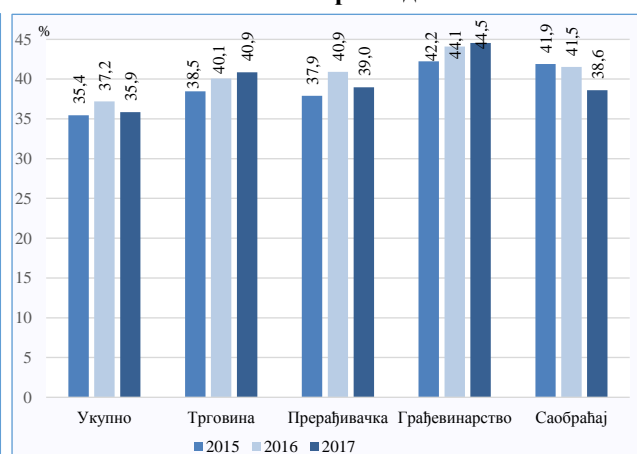
Предузећа из сектора МСПП највише су концентрисана у радно интензивним и услужним делатностима са бржим обртом капитала и краћим производним циклусом – око 3/4 профита сектора МСПП (74,8%) остварено у секторима *Прерађивачка индустрија (26,0%), Трговина на велико и мало (29,6%), Грађевинарство (11,0%) и Саобраћај (8,1%)*. Профитабилност МСПП из ових сектора је изнад просечне профитабилности сектора МСПП.

МСПП имају изнадпросечне стопе профитабилности у осам сектора, а најпрофитабилнија МСПП пословала су у секторима: *Послови с некретнинама (стопа профитабилности 73,8%), Пољопривреда, шумарство и рибарство (46,9%), Грађевинарство (44,5%), Снабдевање електричном енергијом (43,7%), Трговина (40,9%), Прерађивачка индустрија (39,0%) и Саобраћај и складиштење (38,6%),*

Графикон 14. Профит МСПП по секторима делатности

Графикон 15. Профитабилност МСПП по секторима делатности

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.7. Инвестиције⁷

У 2016. години инвестиције нефинансијског сектора (предузећа и предузетници) су достигле 618 млрд. динара (1,7 мил. динара по предузећу). У поређењу са 2015. годином инвестиције нефинансијског сектора бележе раст од 12,1%.

У развој МСПП у 2016. години усмерено је 331,9 млрд. динара или 2,7 млрд. EUR. У односу на претходну годину инвестициона улагања МСПП сектора реално су већа (+9,1%). На раст је највише утицао значајан раст инвестиција предузетника (+23,2%) и средњих предузећа (+6,7%). Код микро предузећа је забележен раст од 7,7%, а код малих пад од -3,7%.

С обзиром на значајан раст инвестиција великих предузећа (15,8%), у структури инвестиција удео МСПП сектора је смањен са 55,2% у 2015. на 53,7% у 2016. години.

Табела 17. Инвестиције у основна средства

	Вредност, у мил.дин.	Структура, у %	Годишња стопа раста/пада, 2016/2015, %	Кумулативна стопа пада, 2016/2008, %	Просечна годишња стопа пада 2008-2016, %
	2016.				
Предузећа и предузетници*	617.966	100,0	12,1	-29,3	-4,2
Предузетници	97.502	15,8	23,2	8,8	1,1
Микро	33.313	5,4	7,7	-41,9	-6,6
Мала	55.929	9,1	-3,7	-50,3	-8,4
Средња	145.179	23,5	6,7	-3,7	-0,5
МСПП	331.924	53,7	9,1	-19,1	-2,6
Велика	286.043	46,3	15,8	-38,3	-5,9

Напомена: * Укупне инвестиције предузећа (без буџетских корисника и ДПЛ) и предузетника.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2016. години само је категорија предузетника, посматрано по величини, премашила вредност инвестиција из 2008. године. Од осталих категорија најмањи заостатак имају средња предузећа (-3,7%).

Основни изведени индикатори указују на низак ниво инвестиционе активности, посебно код МСПП. Низак ниво инвестиција праћен је ниском инвестиционом активношћу (5,7% промета; код МСПП 4,6%) и ниском ефикасношћу инвестиција (26,4% БДВ, код МСПП 25%).

Табела 18. Основни индикатори инвестиционе активности у 2016. години

	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
Инвестиције по предузећу (хиљ. дин.)	379	383	5.285	61.205	929	549.026	1.727
Инвестиције по запосленом (хиљ. дин.)	378	211	262	594	380	636	467
Рацио инвестиција и промета (%)	8,0	2,2	2,6	6,3	4,6	7,6	5,7
Рацио инвестиција и БДВ (%)	31,0	16,6	15,6	32,1	25,0	28,2	26,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Посматрано по техничкој структури, у сектору МСПП инвестициона улагања у опрему са монтажом учествују 48,3%, а грађевински радови 44% (код великих предузећа 53,7% према 34,8% респективно).

Табела 19. Инвестиције према величини предузећа и техничкој структури у 2016. години, мил. динара

	Укупно	Грађевински радови	Опрема са монтажом	Остало
Предузећа и предузетници*	617.966	245.640	314.042	58.284
Предузетници	97.502	42.315	46.719	8.468
Микро	33.313	11.021	19.262	3.030
Мала	55.929	18.391	32.181	5.357
Средња	145.179	74.362	62.240	8.577
МСПП	331.924	146.089	160.402	25.432
Велика	286.043	99.550	153.640	32.853

Напомена: * Укупне инвестиције предузећа (без буџетских корисника и ДПЛ) и предузетника.

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

⁷ У овом делу приказани су последњи расположиви подаци - за 2016. годину

2.8. Спољнотрговинско пословање

У 2017. години спољнотрговинска размена *нефинансијског сектора* Србије достигла је 4.116,8 млрд. динара (33,0 млрд EUR), што је за 7,1% више у односу на претходну годину (37,4% више у поређењу са предкризном 2008. годином). У поређењу са 2008. годином извоз бележи кумулативни раст од 86,1%, док је увоз забележио мањи раст од 14,0%. Дефицит спољнотрговинске размене у 2017. години је реално порастао међугодишње за 4,7%, док је у односу на 2008. годину смањен више од два пута (-53%). Учешће извоза у спољнотрговинској рамени се у посматраном периоду значајно повећало (са 32,5% у 2008. на 44,0% у 2017).

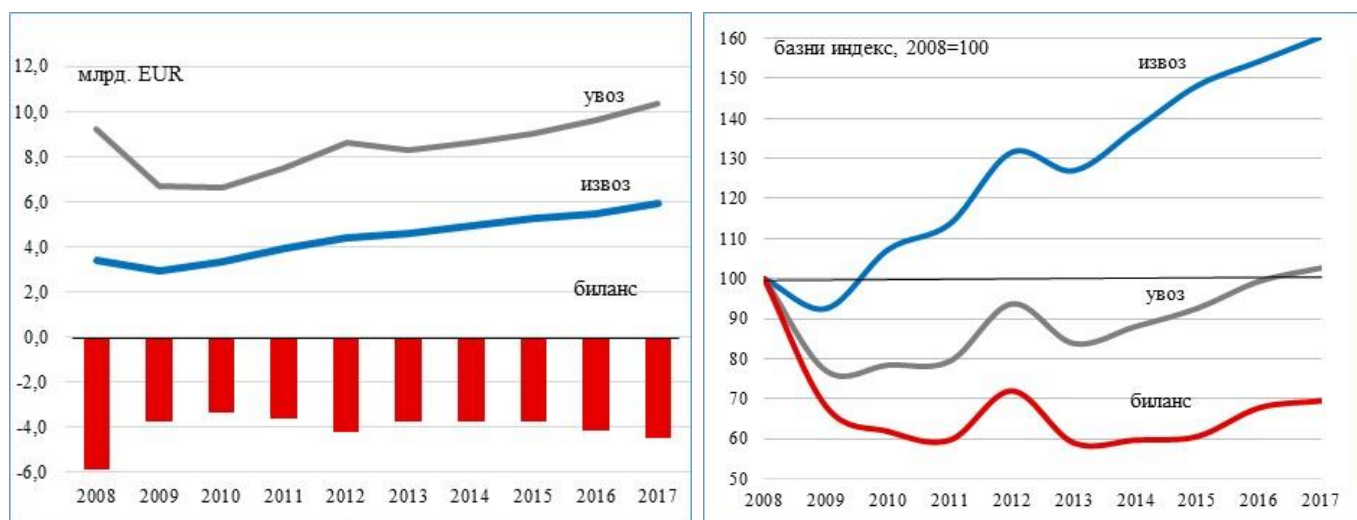
У сектору МСПП у 2017. години остварено је 47,9% размене, 39,5% извоза и 54,5%, увоза нефинансијског сектора (пад 1,6 сп, 1,3 сп и 1,8 сп односу на 2016. годину, респективно). Дефицит спољнотрговинске размене МСПП износио је 539,7 млрд. динара (4,4 млрд ЕУР), док су велика предузећа забележила суфицит од 47,6 млрд. динара (0,4 млрд. ЕУР). Посматрано по величини, једино су предузетници исказали суфицит (1,1 млрд. динара), док су остала предузећа МСПП сектора у спољнотрговинској размени бележили дефицит (највећи дефицит су имала мала предузећа 2,1 млрд ЕУР).

Табела 20. Спољнотрговинско пословање нефинансијског сектора, у млрд. динара

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Ø годишња стопа раста 2008-2017	Реална стопа раста 2017	
													2008=100	2016=100
Извоз	МСПП	274,5	275,4	339,8	400,0	498,9	519,1	577,8	635,3	669,3	716,6	5,4	60,4	4,0
	Укупно	598,4	545,8	733,1	825,0	976,4	1.202,8	1.291,1	1.439,8	1.638,4	1812,3	7,1	86,1	7,4
Увоз	МСПП	751,8	627,1	680,5	765,0	973,4	938,2	1.014,3	1.087,1	1.180,3	1256,4	0,3	2,7	3,3
	Укупно	1.242,0	1.029,2	1.253,8	1.371,9	1.617,6	1.660,8	1.779,9	1.923,0	2.094,7	2304,4	1,5	14,0	6,8
Обим размене	МСПП	1.026,3	902,5	1.020,4	1.165,1	1.472,3	1.457,3	1.592,1	1.722,4	1.849,5	1973,0	1,9	18,1	3,6
	Укупно	1.840,4	1.575,0	1.986,9	2.196,9	2.594,0	2.863,6	3.071,0	3.362,8	3.733,1	4116,8	3,6	37,4	7,1
Биланс	МСПП	-477,3	-351,8	-340,7	-365,0	-474,5	-419,1	-436,5	-451,8	-511,0	-539,7	-4,0	-30,5	2,5
	Укупно	-643,6	-483,4	-520,8	-546,9	-641,2	-458,0	-488,7	-483,2	-456,3	-492,1	-8,1	-53,0	4,7

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Графикон 16. Спољнотрговинска размена МСПП 2008-2017

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Спољнотрговинском активношћу се у 2017. години бавило укупно 38.563 предузећа (10,8% укупног броја предузећа нефинансијског сектора) – 15.303 извозника (4,3% укупног броја предузећа) и 23.260 увозника (6,5%). Број извозника из сектора МСПП (14.962) у односу на 2016. годину, повећан је за 192 предузећа (1,3%), док је број увозника (22.851) већи за 436 привредна субјеката (1,9%). Иако су по броју извозника и увозника МСПП сектора најзаступљенија микро предузећа (47,9%, односно 54,8% респективно), највећу вредност спољнотрговинске размене МСПП генеришу средња предузећа (50,6% извоза, односно 42,5% увоза МСПП).

Посматрано по секторима делатности, највећи спољнотрговински робни промет у оквиру МСПП се обављао у секторима *Трговине* и *Прерађивачке индустрије*, стим да је сектор трговине забележио дефицит од 548,8 млрд. динара (дефицит МСПП сектора 539,7 млрд. динара). Предузећа из *Прерађивачке индустрије* реализују највећи део извоза (75,7%) и увоза (49,3%) нефинансијског сектора и остварила су суфицит у размени (237,4 млрд. динара). Прерађивачка индустрија сектора МСПП учествује са 27,9% извоза и 31,1% увоза у прерађивачкој индустрији нефинансијског сектора. У оквиру сектора МСПП, издвајају се пет области Прерађивачке индустрије, које генеришу 29,8% извоза и 12,7% увоза малих и средњих предузећа укупно: *Производња прехранбених производа*, *Производња металних производа*, *осим машина*, *Производња производа од гуме и пластике*, *Производња непоменутих машина и опреме* и *Производња електричне опреме*.

Табела 21. **Области Прерађивачке индустрије МСПП са највећим учешћем у спољнотрговинској размени у 2017.**

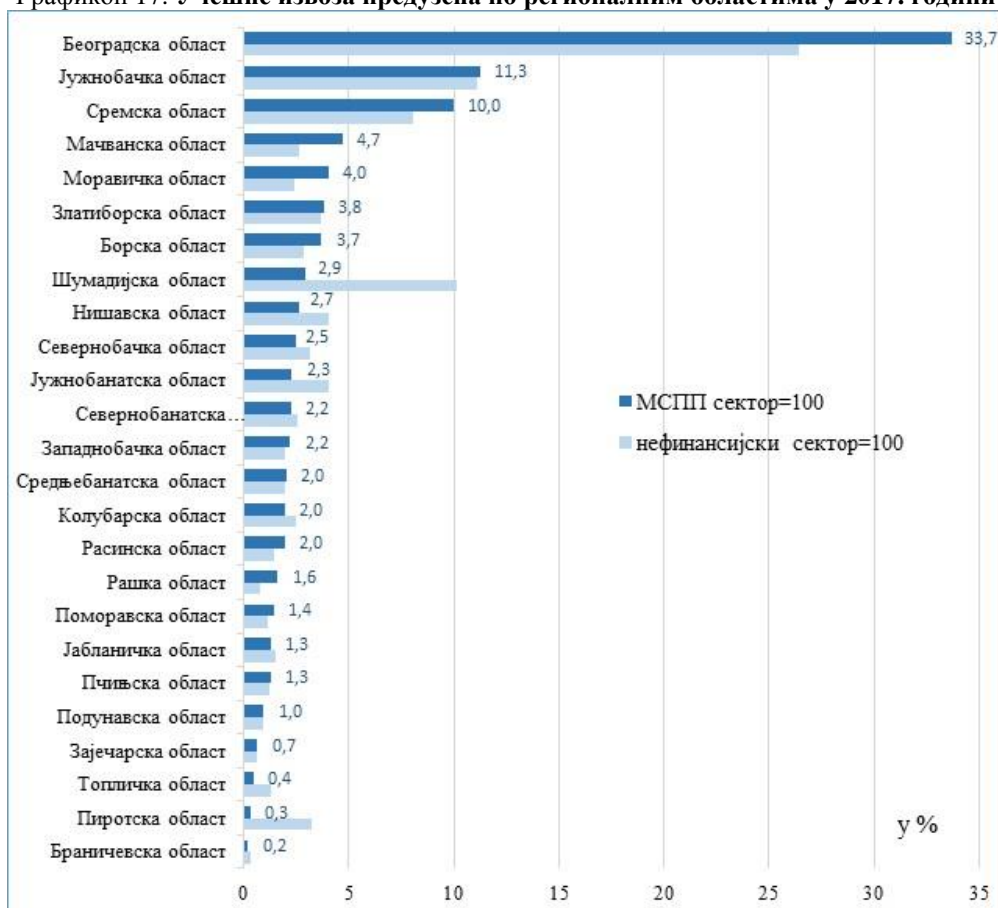
МСПП области	МСПП укупно = 100		Области нефинансијског сектора =100	
	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз
МСПП Прерађивачке индустрије укупно	53,5	28,1	27,9	31,1
Производња прехранбених производа	11,4	2,8	51,6	44,4
Производња металних производа, осим машина	7,2	4,2	66,2	78,4
Производња производа од гуме и пластике	4,3	2,7	22,4	37,0
Производња непоменутих машина и опреме*	3,6	1,6	47,1	48,3
Производња електричне опреме	3,3	1,4	24,8	23,7

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС, * област (28) по класификацији делатности КД2010

Посматрано по регионима, као и ранијих година, у спољнотрговинској размени доминирају *Београдски регион* и *Регион Војводине*. Извоз нефинансијског сектора *Београдског региона* чини 26,4% извоза укупног нефинансијског сектора, док извоз МСПП чини 50,4% извоза укупног МСПП сектора. У *Региону Војводине* та учешћа извоза износе 32,8% (нефинансијски сектор) и 32,5% (МСПП).

Сектор МСПП учествује са скоро 40% у извозу нефинансијског сектора, а 55% у увозу. У регионалном распореду извоза поред *Београдске области* посебно се издвајају *Јужнобачка*, *Сремска* и *Шумадијска област* у нефинансијском сектору, а *Јужнобачка* и *Сремска област* у сектору МСПП.

Графикон 17. **Учешће извоза предузећа по регионалним областима у 2017. години**

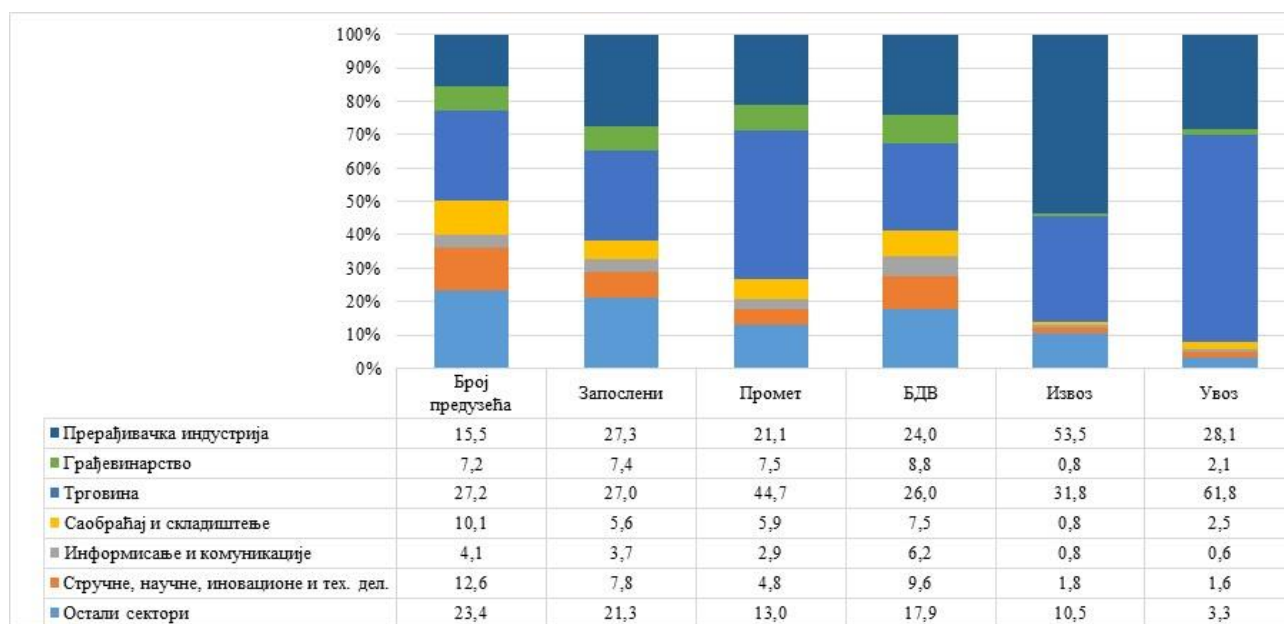

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.9. Секторска структура МСПП

У оквиру МСПП сектора, према основним показатељима пословања, у 2017. години издвајају се сектори *Прерађивачке индустрије* и *Трговине*, а поред њих, сектори *Грађевинарства* и *Стручних, научних, иновационих и техничких делатности*. Највећи број МСПП концентрисан је у три сектора: *Трговина* (27,2%), *Прерађивачка индустрија* (15,5%) и *Стручне научне, иновационе и техничке делатности* (12,6%). Сектори *Прерађивачке индустрије* и *Трговине* доминирају у посматраним показатељима пословања МСПП сектора: ангажују више од 54% запослених, остварују око 2/3 промета, стварају 50% БДВ, чине 85% извоза и 90% увоза.

Графикон 18. Структура секторског распореда МСПП у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У оквиру сектора МСПП Прерађивачке индустрије доминирају привредни субјекти **ниске технолошке сложености** који стварају производе ниске додате вредности, мале диференцираности, ниже ценовне и профитне маргине и слабе конкурентске позиције на тржишту, што указује на неповољну технолошку структуру МСПП Прерађивачке индустрије и ниску конкурентност домаће индустрије. У оквиру ове технолошке групе доминантно учешће имају области: *производња прехрамбених производа*, *производња одевних предмета* и *прерада дрвета и производа од дрвета*. У оквиру МСПП Прерађивачке индустрије МСПП привредни субјекти који послују у високо и средње високо технолошким областима чине свега 8,9% укупног броја МСПП, запошљавају 14,7% радника, стварају 19,3% промета, 19,8% БДВ и генеришу 24,6% извоза и 31,4% увоза сектора МСПП.

У спољнотрговинској активности сектора МСПП у 2017. години доминирају сектори Прерађивачке индустрије (53% извоза и 28% увоза сектора МСПП) и Трговине (32% извоза и 62% увоза сектора МСПП). У извозу из сектора Прерађивачка индустрије 7.019 МСПП и 5.254 МСПП из сектора Трговине са извезеним производима и услугама у вредности од 611,6 млрд. динара (383,4 и 228,2 млрд. динара респективно), што чини 85% извоза сектора МСПП, односно 33,7% извоза нефинансијског сектора. У увозу, доминира 9.932 МСПП из сектора Трговине и 6.587 МСПП из Прерађивачке индустрије која су остварила увоз у вредности од 1.130,3 млрд. динара (777,0 и 353,4 млрд. динара, респективно), што представља 90% вредности увоза сектора МСПП, односно 49,0% увоза нефинансијског дела привреде. У 2017. години, у спољнотрговинској активности прерађивачке индустрије МСПП сектора према величини предузећа доминирају средња предузећа (64,1% извоза и 58,95 увоза укупне прерађивачке индустрије сектора МСПП), док је сектору трговине и извоз и у увоз равномерно распоређен између микро, малих и средњих предузећа.

Табела 22. Технолошка структура прерађивачке индустрије МСПП сектора у 2017. години (у %)

	Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ	Извоз	Увоз
МСПП прерађивачке индустрије	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ниско технолошки области	62,5	59,8	52,0	49,0	46,7	34,6
Производња прехрамбених производа	19,4	25,6	27,8	20,3	21,3	10,1
Производња пића	1,8	1,6	2,0	2,4	0,9	0,9
Производња дуванских производа	0,0	0,2	0,7	0,6	0,9	1,5
Производња текстила	3,2	2,5	1,7	2,3	3,3	3,1
Производња одевних предмета	9,8	8,8	3,2	4,8	4,2	3,7
Производња коже и предмета од коже	1,6	2,8	1,4	1,8	3,6	2,6
Прерада дрвета и производи од дрвета	8,3	5,6	4,2	4,4	4,3	2,4
Производња папира и производа од папира	2,6	2,3	3,3	2,9	1,8	4,2
Штампање и умнож. аудио и видео записа	5,6	3,5	2,9	3,9	1,7	2,4
Производња намештаја	4,2	4,2	3,0	3,3	3,5	2,5
Остале прерађивачке делатности	5,9	2,5	1,7	2,3	1,2	1,4
Средње ниско технолошки области	28,6	25,5	28,7	31,3	28,7	34,1
Производња кокса и деривата нафте	0,1	0,3	1,1	0,4	1,2	1,8
Производња производа од гуме и пластике	5,2	6,4	6,6	7,1	8,1	9,6
Производња произв. од неметал. минерала	5,1	3,6	5,1	6,2	2,6	4,3
Производња основних метала	0,8	1,4	1,8	1,4	2,9	2,4
Произв. металних произв., осим машина	15,0	12,7	12,8	14,4	13,4	14,9
Поправка и монтажа машина и опреме	2,5	1,1	1,2	1,7	0,5	1,1
Средње високо технолошки области	6,4	11,8	15,1	15,5	22,3	24,9
Производња хемикалија и хем. производа	2,0	2,8	4,3	4,1	4,4	6,9
Производња електричне опреме	1,3	2,6	3,4	3,1	6,2	5,0
Произв. непоменутих машина и опреме	2,1	3,9	4,3	5,5	6,7	5,5
Производња моторних возила и приколица	0,6	1,9	2,6	2,3	4,0	6,6
Произв. осталих саобраћајних средстава	0,3	0,6	0,5	0,5	1,0	0,9
Високо технолошки области	2,4	2,9	4,2	4,3	2,3	6,5
Произв. основ. фарм. произв. и препарата	0,1	0,4	0,4	0,6	0,3	1,4
Произв. рачунара, елект. и оптич. произв.	2,3	2,6	3,8	3,7	2,0	5,1

Напомена: Подела области извршена према међународној класификацији

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2017. години МСПП сектор је забележио дефицит у спољнотрговинској размени у вредности од 539,7 млрд. динара услед веће вредности увоза (1.256,3 млрд. динара) у односу на извоз (716,6 млрд. динара). Највећи дефицит забележен је у сектору *Трговине* (548,8 млрд. динара), затим у секторима *Саобраћаја* (25 млрд. динара) и *Грађевинарства* (20 млрд. динара). Суфицит у спољнотрговинској размени у оквиру МСПП сектора остварили су сектори *Индустрије* (54 млрд. динара) и *Пољопривреде* (12 млрд. динара).

МСПП која послују у разменљивим секторима у 2017. години чине нешто мање од трећине вредности посматраних показатеља пословања укупног МСПП сектора, док предузећа која послују у неразменљивим секторима привреде учествују са око 2/3. Предузећа разменљивих сектора учествују у броју предузећа са свега 18,1%, запошљавају 33,4% радника, остварују 28,6% промета и стварају 29,7% БДВ. Концентрација МСПП у неразменљивим, претежно услужним секторима, које карактерише релативно нижа улагања у стална средства и бржи обрт капитала, указује на ниске финансијско-економске перформансе развоја МСПП сектора у Србији и потребу промене секторске структуре МСПП у корист развоја МСПП из разменљивих (производних) сектора, чији производи учествују у међународној размени, јер су МСПП из разменљивих сектора основни носилац повећања извоза, индустријске производње и јачања извозне и укупне конкурентности привреде Србије.

Табела 23. Индикатори пословања МСПП према делатностима, у 2017. години

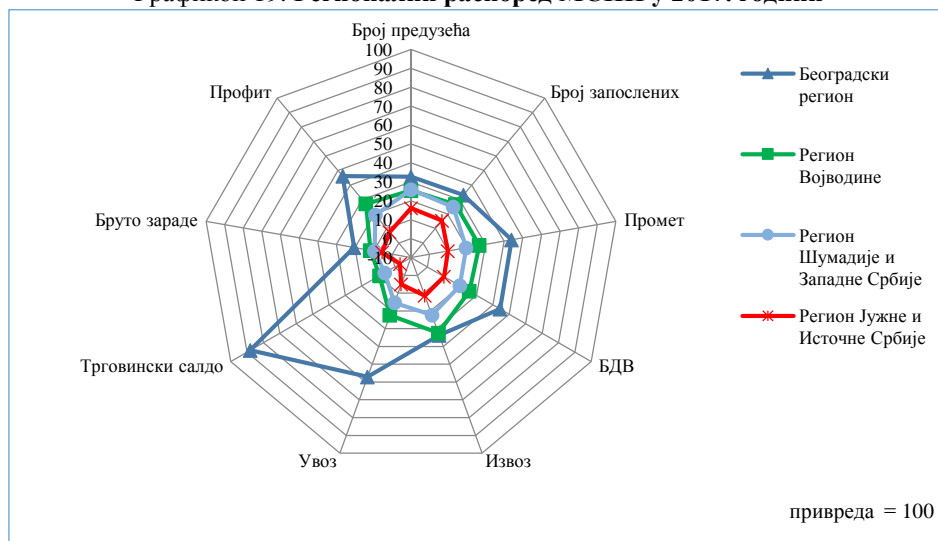
	Број предузећа		Запосленост		Промет		БДВ	
	Укупно	% МСПП	Укупно	% МСПП	Укупно	% МСПП	Укупно	% МСПП
Разменљиви сектори	64.523	18,1	291.807	33,4	2.049,6	28,6	394,1	29,7
Прерађивачка инд.	55.395	15,5	238.863	27,3	1.513,5	21,1	317,5	24,0
Остали разменљиви	9.127	2,6	52.944	6,1	536,1	7,5	76,6	5,8
Неразменљиви сектори	292.711	81,9	581.655	66,6	5.114,5	71,4	931,6	70,3
Грађевинарство	25.704	7,2	64.598	7,4	540,2	7,5	117,2	8,8
Трговина	97.134	27,2	235.541	27,0	3.203,4	44,7	344,7	26,0
Стручне, научне, иновацијске и техн. дел.	44.906	12,6	67.787	7,8	343,3	4,8	127,2	9,6
Остали неразменљиви	124.968	35,0	213.728	24,5	1.027,6	14,3	342,5	25,8
Укупно МСПП	357.234	100,0	873.462	100,0	7.164,1	100,0	1.325,7	100,0
Укупно нефинансијски сектор	357.755	99,9	1.323.425	66,0	10.927,1	65,6	2.339,9	56,7

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

2.10. Регионални распоред

Настављена је тенденција доминације сектора МСПП у свим регионима и већини територијалних области Србије у 2017. години, иако постоје значајне разлике у развијености сектора МСПП између појединих региона и регионалних области. Највеће учешће сектор МСПП има у **Региону Шумадије и Западне Србије** (чини 99,9% предузећа, запошљава 77,0% радника, остварује 75,0% промета и ствара 72,0% БДВ региона), а најмање у **Београдском региону** (чини 99,8% предузећа, запошљава 55,9% радника, остварује 62,7% промета и ствара 50,9% БДВ региона). Иако имају најмање учешће у односу на регион, МСПП из **Београдског региона** (са учешћем од 32,7% у укупном броју МСПП, 33,1% у запослености, 44,0% у промету и 44,4% у БДВ сектора МСПП) доминирају у односу на МСПП из **Региона Војводине, Региона Шумадије и Западне Србије и Региона Јужне и Источне Србије**.

Графикон 19. Регионални распоред МСПП у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП са учешћем преко 99,8% доминира у свим областима у броју предузећа. Доминантно учешће у свим областима сектор МСПП има и код запошљавања - највеће учешће сектора МСПП у укупној запослености је у *Рашкој* (92,6%), *Мачванској* (85,4%) и *Златиборској области* (84,5%), а најмање у запослености *Топличке* (47,0%), *Београдске* (55,9%), и *Борске области* (56,6%). Сектор МСПП има највећи утицај на формирање промета и БДВ у већини регионалних области, осим у *Шумадијској* и *Пиротској области* у којима доминирају велика предузећа у стварању промета и БДВ и у *Пиротској*, *Борској* и *Јужнобачкој области* где МСПП имају мање учешће у стварању БДВ од великих предузећа.

Табела 24. Регионални распоред МСПП у 2017. години према регионалним областима (МСПП=100)

		Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ	Извоз	Увоз		
СРБИЈА – СЕВЕР	Београдски регион	Београдска област	32,7	33,1	44,0	44,4	33,7	57,1	
	Регион Војводине	Западнобачка област	2,0	2,0	2,0	1,7	2,2	0,8	
		Јужнобачка област	3,7	3,0	2,7	2,6	2,3	1,4	
		Јужнобачка област	10,5	10,5	11,9	10,8	11,3	9,1	
		Севернобачка област	1,3	1,7	1,2	1,5	2,2	0,9	
		Севернобачка област	2,3	2,9	2,4	2,4	2,5	2,2	
		Средњобачка област	1,7	2,0	1,7	1,8	2,0	1,1	
Сремска област	3,9	4,6	4,6	4,8	10,0	6,9			
СРБИЈА – ЈУГ	Регион Шумадије и Западне Србије	Златиборска област	3,7	3,9	2,6	3,1	3,8	1,7	
		Колубарска област	2,5	2,0	1,8	1,6	2,0	1,0	
		Мачванска област	3,5	3,4	3,1	2,9	4,7	2,3	
		Моравичка област	3,3	3,3	3,0	3,0	4,0	3,5	
		Поморавска област	2,5	2,5	1,9	1,7	1,4	0,9	
		Расинска област	3,0	2,6	2,0	1,9	2,0	1,1	
		Рашка област	3,8	3,7	2,4	2,5	1,6	1,8	
		Шумадијска област	3,5	3,5	2,7	3,2	2,9	3,1	
		Регион Јужне и Источне Србије	Борска област	1,1	1,1	1,2	0,4	3,7	0,4
			Браничевска област	2,0	1,5	1,0	1,0	0,2	0,2
	Зајечарска област		1,0	1,1	0,5	0,6	0,7	0,3	
	Јабланичка област		2,2	2,0	1,1	1,2	1,3	0,5	
	Нишавска област		4,3	4,6	2,7	3,3	2,7	1,8	
	Пиротска област		0,8	1,0	0,4	0,6	0,3	0,2	
	Подунавска област		2,0	1,5	1,3	1,2	1,0	0,6	
	Пчињска област	2,0	1,9	1,2	1,3	1,3	0,9		
	Топличка област	0,8	0,7	0,4	0,5	0,4	0,2		

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Постоји велика територијална неуједначеност нивоа развијености сектора МСПП у Србији са доминацијом МСПП из *Београдске области*, а посебно у односу на МСПП из *Топличке, Пиротске и Зајечарске области* које заједно чине свега 2,6% укупног броја МСПП, запошљавају 2,8% радника, остварују 1,4% промета и стварају 1,8% БДВ сектора МСПП.

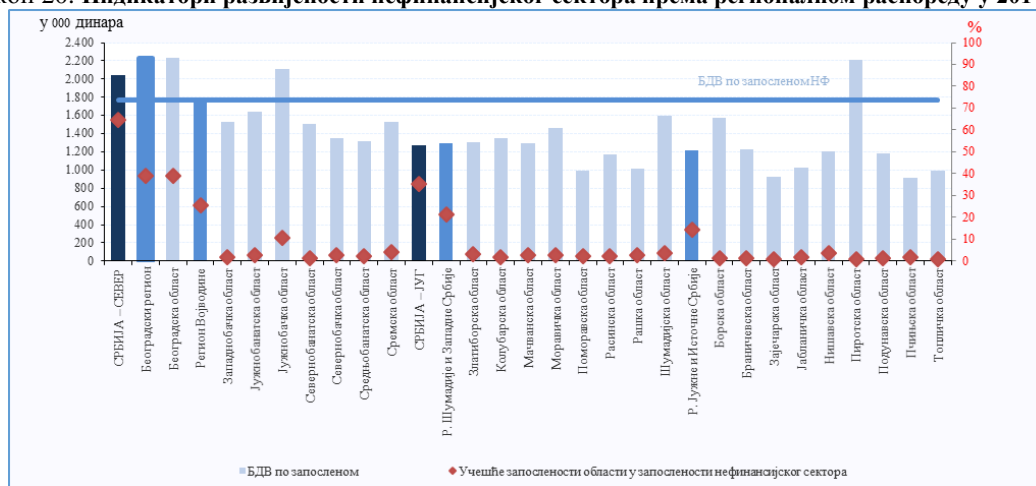
Табела 25. Индикатори пословања МСПП по регионима, у 2017. години

Регион	Број предузећа		Запосленост		Промет		БДВ		Извоз		Увоз	
	број	% прив.	број	% прив.	млрд дин.	% прив.	млрд дин.	% прив.	млрд дин.	% прив.	млрд дин.	% прив.
Београдски	116.663	32,6	289.437	21,9	3.153	28,9	588	25,1	241	13,3	717	31,1
Војводина	90.618	25,3	232.478	17,6	1.907	17,5	340	14,5	233	12,9	282	12,2
Шумадија и Западна Србија	92.570	25,9	216.506	16,4	1.405	12,9	263	11,2	161	8,9	193	8,4
Јужна и Источна Србија	57.383	16,0	135.041	10,2	699	6,4	135	5,8	82	4,5	64	2,8
Укупно МСПП	357.234	99,9	873.462	66,0	7.164	65,6	1.326	56,7	717	39,6	1.256	54,5

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Изражена диспропорција у нивоу економске развијености сектора МСПП између региона и области је велико развојно ограничење привреде Србије у дугом року. Према БДВ по запосленом, МСПП из *Београдског региона* су 2,0 пута продуктивнија у односу на МСПП из *Региона Јужне и Источне Србије*, 1,7 пута у односу на МСПП из *Региона Шумадије и Западне Србије* и 1,4 пута у односу на МСПП из *Региона Војводине*. Велика регионална неравномерност у нивоу развијености сектора МСПП постоји и на нивоу области, јер однос БДВ по запосленом МСПП најразвијеније (Београдске) области и најмање развијене (Борске) области износи 3,4:1, што ствара дугорочне развојне, друштвене, социјалне и демографске проблеме и ограничења.

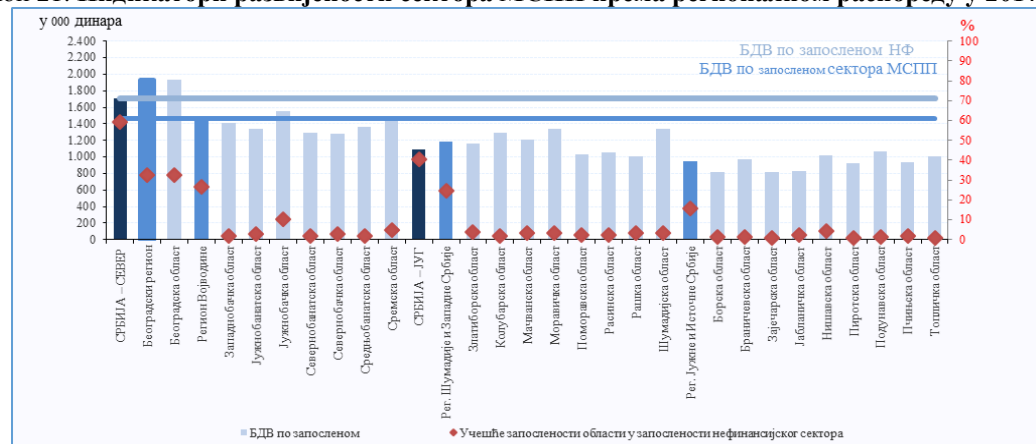
Графикон 20. Индикатори развијености нефинансијског сектора према регионалном распореду у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Највећа продуктивност (БДВ по запосленом) сектора МСПП у 2017. години забележена је у *Београдској, Јужнобачкој и Сремској области*, а продуктивност изнад просека сектора МСПП имају сва предузећа са територије *Београдске области*, као и предузећа средње величине у *Западнобачкој, Јужнобачкој, Севернобанатској, Севернобачкој, Средњобанатској, Сремској, Колубарској, Мачванској, Моравичкој и Шумадијској области*, и мала предузећа из *Јужнобачке, Средњобанатске и Сремске области*.

Графикон 21. Индикатори развијености сектора МСПП према регионалном распореду у 2017. години

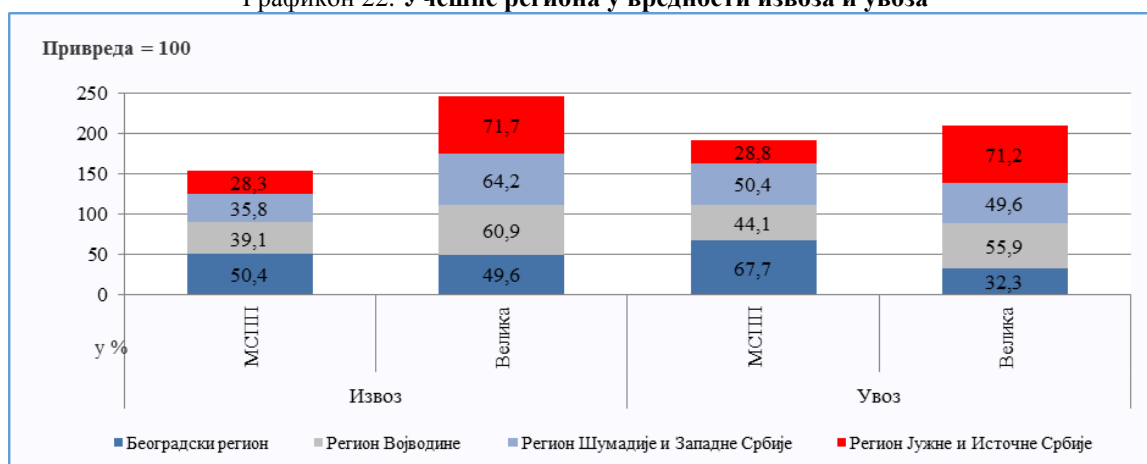

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2017. години сектор МСПП има значајну улогу у спољнотрговинској размени нефинансијског сектора - учествује са 39,5% у извозу, 54,5% у увозу и стварању негативног спољнотрговинског салда (дефицита) нефинансијског дела привреде. Према регионалном распореду, доминантну улогу у извозу и увозу сектор МСПП има *Београдски* (50,4% извоза и 67,7% увоза региона). Најмањи утицај на спољнотрговинске токове сектор МСПП има у *Региону Јужна и Источна Србија* (28,3% извоза и 28,8% увоза региона). У *Региону Војводина* сектор МСПП учествује са 39,1% у извозу и 44,1% у увозу нефинансијског сектора, а у *Региону Шумадија и Западна Србија* сектор МСПП у извозу нефинансијског сектора региона учествује са 35,8% и 50,4% у увозу.

У спољнотрговинској размени сектор МСПП забележио је дефицит у вредности 539,7 млрд. динари (укупан дефицит нефинансијског сектора јер су велика предузећа остварила суфицит у вредности од 47,6 млрд. динара), а суфицит у вредности од 1,1 млрд. динара остварили су само предузетници. Највећи део дефицита сектора МСПП забележила су МСПП из *Београдског региона* (475,4 млрд. динара – 88,1% дефицита сектора МСПП), а дефицит је забележен и у *регионима Војводина* (49,3 млрд. динара – 9,1%) и *Шумадија и Западна* (32,9 млрд. динара – 6,1%). Сектор МСПП је остварио суфицит само у *Региону Јужна и Источна Србија* (17,9 млрд. динара – 22,9% суфицита региона) и резултат је сољнотрговинских активности средњих предузећа која су остварила суфицит у вредности од 29,0 млрд. динара.

Графикон 22. Учешће региона у вредности извоза и увоза

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сектор МСПП у 2017. години има највећи утицај на висину оствареног извоза у 15 и увоза у 8 од 25 области. Највећи утицај на спољнотрговинску активност сектор МСПП има у *Рашкој* (85,1% извоза и 96,9% увоза), *Мачванској* (69,9% и 74,5%), *Моравичкој области* (66,4% и 80,2%) и *Расинској* (52,6% и 64,5%), а најмањи у *Пиротској* (3,6% извоза и 9,5% увоза), *Шумадијској* (11,4% и 26,7%) и *Топличкој области* (13,8% и 12,8%) где доминирају велика предузећа.

Највећи део спољнотрговинске активности сектора МСПП груписан је у *Београдској* (5.758 извозника остварило је 241,4 млрд. динара извоза – 33,7% извоза сектора МСПП и 13,3% нефинансијског сектора, односно 9.924 увозника остварило је 716,8 млрд. динара увоза – 57,1% увоза сектора МСПП и 31,1% нефинансијског сектора) и *Јужнобачкој области* (1.644 извозника остварило је 80,6 млрд. динара извоза – 11,3% извоза сектора МСПП и 4,4% нефинансијског сектора, односно 2.534 увозника остварило је 113,8 млрд. динара увоза – 9,0% увоза МСПП сектора и 4,9% увоза нефинансијског сектора).

Дефицит у спољнотрговинској размени забележила су МСПП из *Београдске* (475,4 млрд. динара – 88,1% сектора МСПП) и *Јужнобачке, Јужнобанатске, Севернобачке, Сремске, Моравичке, Поморавске, Рашке, Шумадијске, Браничевске, Нишавске, Пиротске, Подунавске и Пчињске области*. Суфицит су остварила МСПП из 11 области: *Западнобачка, Севернобанатска, Средњобанатска, Златиборска, Колубарска, Мачванска, Расинска, Борска, Зајечарска, Јабланичка и Топличка област*.

Највећи извозници и увозници, у оквиру сектора МСПП, у већини области су средња предузећа, осим у **извозу** *Јужнобачке области* где доминирају мала предузећа, и *Расинске, Нишавске, Подунавске и Топличке области* где доминирају микро предузећа. У **увозу** средња предузећа доминирају у 16 области (*Западнобачка, Јужнобачка, Севернобанатска, Средњобанатска, Сремска, Колубарска, Мачванска, Моравичка, Поморавска, Шумадијска, Борска, Зајечарска, Јабланичка, Пиротска, Пчињска и Топличка област*), мала предузећа у 6 области (*Београдској, Јужнобанатска, Златиборска, Рашка, Браничевска и Нишавска област*), а микро предузећа у *Севернобачкој области*.

III КОНКУРЕНТОСТ СЕКТОРА МСПП

У 2017. години настављен је тренд опоравка показатеља трошковне конкурентности нефинансијског сектора привреде започет 2014. години. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2017. години указују и позитивне стопе раста основних индикатора трошковне конкурентности: БДВ реално је повећана за 4,4% (сектор МСПП 5,3%), просечни трошкови рада за 2,8% (3,1%), а продуктивност рада 0,6 % (сектор МСПП раст 1,0%).

На укупну конкурентност доминантно утиче индустријска конкурентност, која представља основу извозне конкурентности. У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности) при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа. У 2017. години МСПП из сектора високе и средње високе технолошке сложености чине свега око 9% МСПП Прерађивачке индустрије (28% велика), запошљавају 14,7% радника (33,1% велика) и стварају се 19,8% БДВ МСПП индустријског сектора (25,2% велика).

Највеће учешће у оствареној спољнотрговинској размени има Прерађивачка индустрија (60,9%) која остварује 75,7% укупног извоза, 49,3% увоза и суфицит од 237,4 млрд. динара (2,0 млрд. ЕУР).

У структури спољнотрговинске размене Прерађивачке индустрије доминирају велика предузећа (70,6%), а посебно у извозу где учествују са 72,1% (у увозу учествују са 68,9%). У 2017. години у велика предузећа и спољнотрговинској размени забележила су (суфицит од 207,4 млрд. динара – 1, 7 млрд ЕУР) и МСПП од 30,0 млрд. динара (247,2 мил. ЕУР).

3.1. Трошкова конкурентност

У 2017. години настављен је тренд опоравка показатеља трошковне конкурентности нефинансијског сектора привреде започет 2014. години. На ефикасније коришћење расположивих фактора пословања у 2017. години указују и позитивне стопе раста основних индикатора трошковне конкурентности: БДВ реално је повећана за 4,4% (сектор МСПП 5,3%), просечни трошкови рада за 2,8% (3,1%), а продуктивност рада 0,6 % (сектор МСПП раст 1,0%).

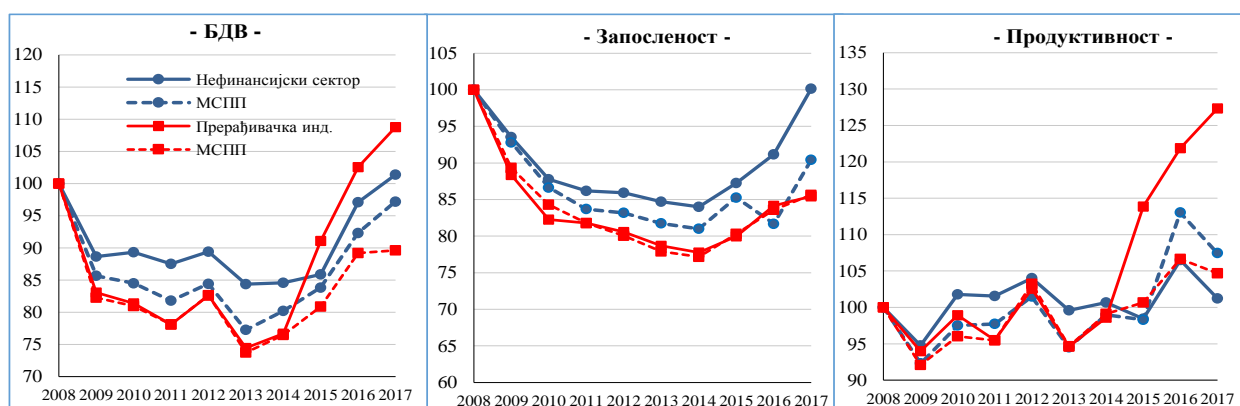
Табела 26. Трошкова конкурентност нефинансијског сектора

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Просечни трошкови рада (у хиљ. динара)										
Нефинансијски сектор	625,7	672,7	724,9	803,1	874,2	914,5	952,5	950,2	999,7	1058,4
Велика	776,6	820,0	890,8	972,7	1042,5	1084,9	1121,3	1.078,6	1158,2	1223,1
МСПП	552,1	599,1	640,8	712,9	783,8	822,1	861,0	883,2	916,9	973,6
Прерађивачка индустрија	579,8	606,0	647,6	712,3	768,9	802,6	826,6	904,7	905,6	956,7
Велика	714,4	750,9	813,1	879,0	925,0	964,9	983,2	1.134,0	1105,7	1164,0
МСПП	494,8	517,1	549,6	607,1	668,8	697,6	725,7	761,6	777,3	811,3
Трошкови рада по сату										
Нефинансијски сектор	298,5	322,2	347,2	386,1	418,7	438,0	456,2	455,1	478,8	506,9
Велика	370,5	392,7	426,6	467,7	499,3	519,6	537,0	516,6	554,7	585,8
МСПП	263,4	286,9	306,9	342,7	375,4	393,7	412,3	423,0	439,1	466,3
Прерађивачка индустрија	276,6	290,2	310,1	342,5	368,3	384,4	395,9	433,3	433,7	458,2
Велика	340,9	359,6	389,4	422,6	443,0	462,1	470,9	543,1	529,5	557,5
МСПП	236,1	247,6	263,2	291,9	320,3	334,1	347,5	364,8	372,3	388,6
Продуктивност рада (у хиљ. динара)										
Нефинансијски сектор	1.013,9	1.041,7	1.191,6	1.319,8	1.457,0	1.503,6	1.564,0	1.558,6	1706,0	1768,1
Велика	1.265,3	1.342,0	1.562,6	1.702,9	1.843,4	1.963,6	1.954,6	1.923,7	2177,1	2253,9
МСПП	891,3	891,8	1.003,5	1.116,1	1.249,4	1.254,3	1.352,0	1.368,0	1459,7	1517,8
Прерађивачка индустрија	879,2	895,6	1.004,0	1.075,8	1.245,5	1.238,7	1.328,1	1.563,1	1693,1	1743,1
Велика	1.035,8	1.085,6	1.238,6	1.267,6	1.452,2	1.453,3	1.550,4	2.102,2	2282,3	2333,4
МСПП	780,4	778,9	865,1	954,8	1.113,0	1.099,8	1.185,0	1.226,6	1315,2	1329,4
Јединични трошкови рада										
Нефинансијски сектор	0,617	0,646	0,608	0,608	0,600	0,608	0,609	0,610	0,586	0,599
Велика	0,614	0,611	0,570	0,571	0,566	0,552	0,574	0,561	0,532	0,543
МСПП	0,619	0,672	0,639	0,639	0,627	0,655	0,637	0,646	0,628	0,641
Прерађивачка индустрија	0,659	0,677	0,645	0,662	0,617	0,648	0,622	0,579	0,535	0,549
Велика	0,690	0,692	0,656	0,693	0,637	0,664	0,634	0,539	0,484	0,499
МСПП	0,634	0,664	0,635	0,636	0,601	0,634	0,612	0,621	0,591	0,610

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС - текуће цене

Међутим, дугорочно посматрано у периоду 2008-2017. године неповољна кретања основних пословних перформанси више су изражена у сектору МСПП, него код велика предузећа. Повећање укупног броја предузећа у сектору МСПП (од 17,7%) у односу на 2008. годину (број великих предузећа је смањен за -8,3%) није праћено позитивним кретањима осталих пословних перформанси. Нефинансијски сектор бележи пад запослености (-5,4%) и раст БДВ (1,4%) у односу на 2008. годину, реалне стопе пада су веће у сектору МСПП (-7,1% запослених и -2,8% БДВ) него код великих предузећа (-1,9% запослених и раст БДВ 7,4%). Продуктивност рада нефинансијског сектора реално је већа за 7,1%, сектора МСПП за 4,6%, а великих предузећа 9,4%. У оквиру сектора МСПП раст продуктивности остварен је код предузетничких радњи (од 12,6%), као резултат већег пада запослености (-11,3%) од пада БДВ (-0,1%) и средњих предузећа (од 18,3%) што је последица пада запослености од (-7,1%) и раста БДВ од (2,5%). У најнеповољнијем положају су микро и мала предузећа која су у наведеном периоду забележила негативне стопе раста продуктивности (-15,1% и -4,9%, респективно).

Графикон 23. Ефекти кризе на конкурентност предузећа (базни индекси 2008=100)

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

Конкурентност нефинансијског сектора Србије у 2017. у односу на 2016. годину мерена преко кретања продуктивности рада повећана је и у односу на претходну годину. Продуктивност рада је реално повећана за 0,6%, због већег раста БДВ (4,4%) од реалног раста запослености (3,8%). У 2017. години имамо позитивне сигнале, јер је раст продуктивности остварен и у сектору МСПП (1,0%) и код великих предузећа (0,6%). Опредeљујући утицај има реалан раст БДВ у МСПП (5,3%) и (3,3%) код великих предузећа, као и раст запослености (4,3% МСПП, 2,8% велика предузећа), што указује да се ствара повољнији пословни амбијент за развој МСПП.

Јединични трошкови рада (ЈТР), исказани као однос трошкова зарада и бруто додате вредности, представљају значајан показатељ нивоа конкурентности. У нефинансијском сектору ЈТР 2017. године у односу на 2016. годину су повећани су за 2,2% (МСПП 2,1% и велика 2,0%) што указује на благо погоршање конкурентности. Раст БДВ (4,4%) у 2016. години, праћен је повећањем броја запослених (3,8%) и зарада (2,9%), тако да су се ЈТР повећани за 2,2%. И поред тога што учешће зарада нефинансијском сектору има тренд смањења током посматраног периода (2008-2017), још увек је високо (59,9% у 2017. години) што не оставља много простора за унапређење и модернизацију процеса рада и квалитативно унапређење конкурентности.

Да би се конкурентност привреде повећала, потребно је да реални раст продуктивности рада буде већи од реалног раста бруто зарада. На основу кретања просечне продуктивности рада (чија је просечна стопа раста у посматраном периоду износила 0,9%) и трошкова рада (0,5%) нефинансијски сектор повећао је конкурентност у односу на предкризну 2008. годину. За разлику од нефинансијског сектора, у односу на 2008. годину, конкурентност МСПП сектора је смањена, јер су се просечни трошкови рада повећани за (0,9%), продуктивности рада (0,6%), уз пад просечне запослености (-0,7%).

Табела 27. Продуктивност, трошкови зарада и запосленост у периоду 2008-2017. године

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Стопа раста 2017/2016	Просечна стопа раста 2008-2017
Нефинан. сектор	Продуктивност	1450,7	1339,0	1414,7	1417,6	1472,1	1370,9	1436,0	1425,9	1503,5	1517,8	0,6	0,9
	Тр. рада *	1018,345	1010,01	1022,016	1019,995	1030,011	999,4785	1011,762	990,465	1029,737	1058,415	2,8	0,5
	Запосленост	1.398.721	1.308.291	1.227.551	1.205.277	1.202.045	1.184.944	1.174.947	1.220.257	1.275.442	1.323.425	3,8	-0,5
Сектор МСПП	Продуктивност	1450,7	1339,0	1414,7	1417,6	1472,1	1370,9	1436,0	1425,9	1503,5	1517,8	1,0	0,6
	Тр. рада	898,5	899,6	903,5	905,4	923,5	898,6	914,5	920,6	944,4	973,6	3,1	0,9
	Запосленост	940.159	872.540	814.585	786.873	782.026	768.550	761.539	801.719	837.532	873.462	4,3	-0,7

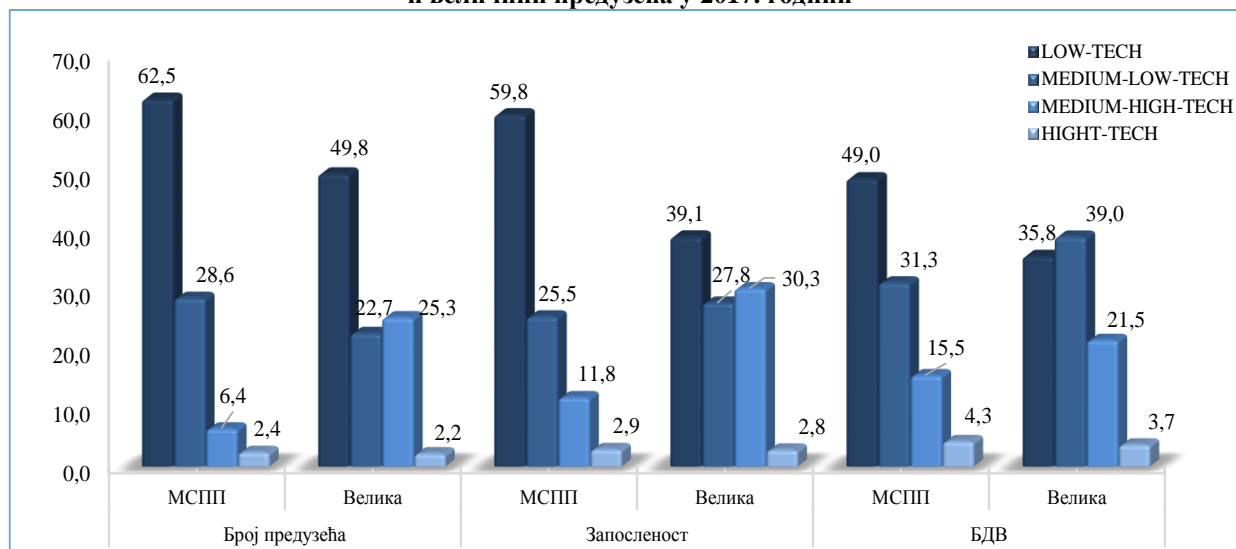
* у млрд. динара, сталне цене из 2017. године

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

3.2. Индустијска конкурентност

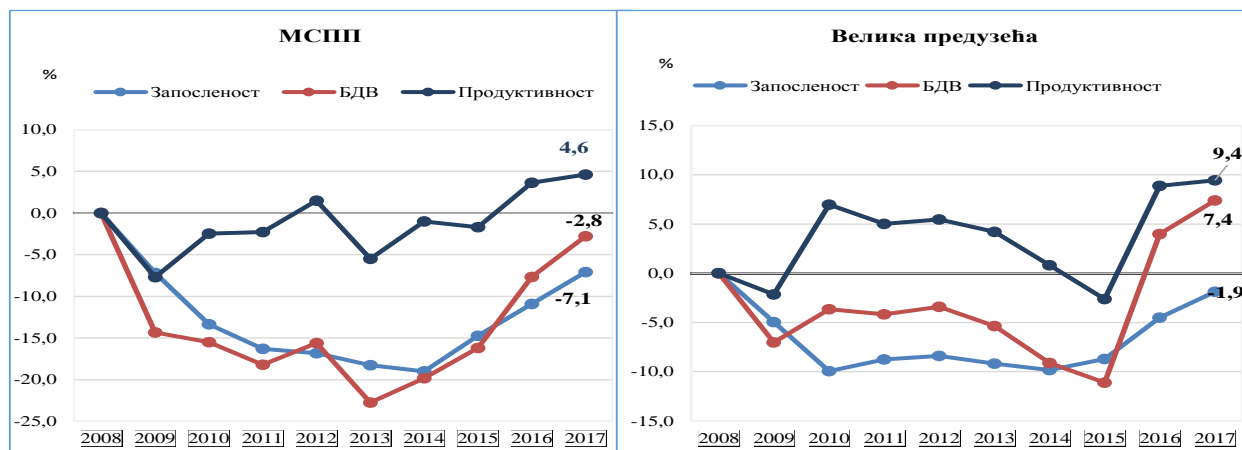
На укупну конкурентност доминантно утиче индустријска конкурентност, која представља основу извозне конкурентности. Да би побољшала индустријска конкурентност неопходно је повећати просечне годишње стопе раста индустријске производње, затим раста броја новозапослених лица, уз промену структуре и у производњи и у броју запослених у корист високообразовног кадра у укупној запослености. Достигнути ниво индустријске конкурентности прати се на основу анализе структуре броја предузећа и продуктивности према технолошкој сложености производње. У оквиру Прерађивачке индустрије у Србији доминирају сектори ниже технолошке сложености и ниже продуктивности (радно и ресурсно интензивне делатности) при чему је ситуација неповољнија код МСПП у односу на велика предузећа. У 2017. години МСПП из сектора високе и средње високе технолошке сложености чине свега око 9% МСПП Прерађивачке индустрије (28% велика), запошљавају 14,7% радника (33,1% велика) и стварају се 19,8% БДВ МСПП индустријског сектора (25,2% велика).

Графикон 24. Структура Прерађивачке индустрије према технолошкој сложености и величини предузећа у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Графикон 25. Индикатори Прерађивачке индустрије (индекс 2008 = 100)

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Продуктивност МСПП Прерађивачке индустрије у 2017. години у односу на 2016. годину је на истом нивоу, као резултат пада продуктивности у секторима: ниске, средње-високе технолошке сложености и високе сложености, док је у сектору средње-ниске технолошке сложености остварен раст од 23,3%. У 2017. у односу на 2016. годину ситуација у погледу кретања БДВ значајно је побољшала. БДВ МСПП је повећана у свим секторима и праћена је растом запослености, међутим раст запослености је бржи од раста БДВ што се одразило на слабије резултате продуктивности.

Табела 28. Годишње реалне стопе раста/пада продуктивности у Прерађивачкој индустрији 2017.

	Радње	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно
ПЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	1,8	-8,8	-0,8	-1,9	-1,9	-0,7	0,0
LOW-TECH	1,8	-9,7	-2,6	-5,0	-3,2	-9,1	-6,0
Производња прехранбених производа	3,5	13,3	-12,2	-6,0	-6,4	4,3	-2,0
Производња пића		-125,7	45,7	112,5		-1,9	12,1
Производња дуванских производа	2,8	-7,5	4,7	-18,2	-9,7	-8,0	-9,5
Производња текстила	0,9	-10,0	-6,9	-6,2	-3,6	11,5	4,0
Производња одевних предмета	0,5	74,5	11,5	15,9	14,2	-0,2	7,0
Производња коже и предмета од коже	1,3	9,4	-7,1	-6,8	-2,8	-6,4	-3,6
Прерада дрвета и производи од дрвета	2,3	7,7	-1,4	10,1	4,9	-16,3	0,8
Производња папира и производа од папира	2,3	-7,9	0,4	-5,9	-2,0	-6,5	-2,4
Штампање и умножавање аудио и видео записа	1,9	-41,1	5,8	13,3	3,5	-22,9	-6,2
Производња намештаја	2,1	6,3	-2,0	15,4	4,0	-5,9	2,4
Остале прерађивачке делатности	1,6	-5,1	-2,4	-0,4	-1,0	-6,1	-2,4
MEDIUM-LOW-TECH	0,0	13,1	15,3	-43,8	-26,8	0,0	23,3
Производња кокса и деривата нафте	1,1	-13,8	3,0	0,4	1,0	-2,3	3,2
Производња производа од гуме и пластике	1,7	25,6	-3,3	11,9	1,7	-2,9	0,1
Произ. производа од неметалних минерала	-2,4	16,7	15,7	-10,4	1,8	74,1	52,7
Производња основних метала	2,5	-21,3	-2,6	-1,1	-2,3	-6,4	-3,8
Произ. металних производа, осим машина	4,2	-58,6	-4,9	6,8	-19,5	-5,8	-15,2
Поправка и монтажа машина и опреме	2,5	-21,2	-0,2	-2,9	-2,7	11,1	6,3
MEDIUM-HIGH-TECH	2,1	10,0	-14,6	-8,4	-8,3	7,3	1,4
Производња хемикалија и хемијских производа	-0,5	-22,0	3,7	3,6	0,2	4,2	1,3
Производња електричне опреме	-0,1	52,6	-5,9	1,8	3,2	33,2	10,4
Производња непоменутих машина и опреме	4,7	-36,7	55,8	-5,2	2,6	-23,5	-19,9
Производња моторних возила и приколица	-2,6	1,4	-7,7	-11,3	-7,1	116,3	16,0
Производња осталих саобраћајних средстава	0,6	10,5	-2,0	-1,7	-0,9	-8,4	-5,7
HIGH-TECH	0,0	-21,9	-13,6	42,3	8,0	-2,5	-0,9
Произв. основних фармацеутских производа	2,4	-2,7	8,8	-19,4	-5,4	47,8	-3,3
Произ. рачунара, електр. и оптичких произ.	1559,5	75,7	91,6	93,0	96,3	68,0	102,8

Извор: Министарство привреде, на основу података РЗС

3.3. Извозна конкурентност

У 2017. години привредни субјекти остварили су укупну спољнотрговинску размену од 4.116,8 млрд. динара (33,9 млрд. ЕУР) при чему је увоз (2.304,4 млрд. динара или 19,0 млрд. ЕУР) за 492,1 млрд. динара (4,1 млрд. ЕУР) већи од извоза (1812,3 млрд. динара, 14,9 млрд. ЕУР). Највеће учешће у оствареној спољнотрговинској размени има Прерађивачка индустрија (60,9%) која остварује 75,7% укупног извоза, 49,3% увоза и суфицит од 237,4 млрд. динара (2,0 млрд. ЕУР). У структури спољнотрговинске размене Прерађивачке индустрије доминирају велика предузећа (70,6%), а посебно у извозу где учествују са 72,1% (у увозу учествују са 68,9%). У 2017. години у велика предузећа и спољнотрговинској размени забележила су (суфицит од 207,4 млрд. динара – 1,7 млрд. ЕУР) и МСПП од 30,0 млрд. динара (247,2 мил. ЕУР).

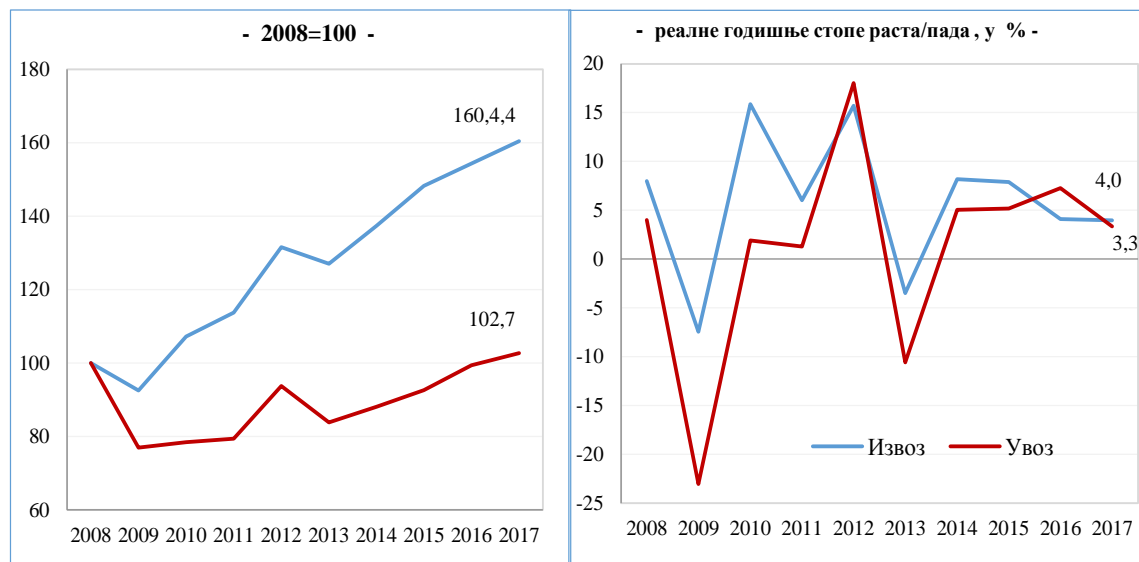
Након кризне 2009. године, у периоду 2010-2017. године спољнотрговинска активност привредних субјеката сектора МСПП константно је повећавана. Највећи раст извоза остварен је у 2012. години и 15,7% и увоза 18,0%. У 2017. години у односу на 2016. годину остварен је раст извоза од 4,0% и увоза 3,3%. Резултати извоза и увоза у периоду 2014-2017. године су задовољавајући (просечна стопа раста извоза 6,0% и увоза 5,2%). У оквиру МСПП сектора реалан раст извоза у 2017. односу на 2016. годину остварила су предузетници 5,6%, мала 3,1%, средња 6,2%, док су микро предузећа забележила пад од 0,6%.

У 2017. години привредни субјекти МСПП забележили су раст дефицита од 2,5%, што је последица високог раста код малих предузећа (9,6%). Велика предузећа су остварила раст суфицит у 2017. години.

Покривеност увоза извозом привредних субјеката константно се повећава (у 2017. износи 78,6%). Покривеност увоза извозом је знатно већа код великих предузећа и износи 104,5%, док је код привредних субјеката који послују у сектору МСПП 57,0% и повећана за око 0,4 п.п. у односу на 2016. годину

На већу спољнотрговинску оријентисаност привреде указује већи проценат укупног промета који је остварен извозом. Константно повећање учешћа извоза у промету бележе и велика предузећа и сектор МСПП, али дупло већа вредност коефицијента код великих предузећа указује на већу извозну оријентисаност великих предузећа у односу на сектор МСПП.

Графикон 26. Спољнотрговинска размена сектора МСПП у периоду 2008-2017 године

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 29. Индикатори извозне конкурентности

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Спољнотрговински биланс, у мил. динара	МСПП	-477.311	-351.769	-340.704	-365.032	-474.490	-419.111	-436.458	-451.768	-511.004	-539.739
	Велика	-166.339	-131.593	-180.059	-181.840	-166.740	-38.904	-52.265	31.433	54.749	47.613
	Укупно	-643.651	-483.363	-520.764	-546.872	-641.230	-458.015	-488.724	-483.201	-456.255	-492.126
Покривеност увоза извозом, %	МСПП	36,5	43,9	49,9	52,3	51,3	55,3	57,0	58,4	56,7	57,0
	Велика	66,1	67,3	68,6	70,0	74,1	94,6	93,2	96,2	106,0	104,5
	Укупно	48,2	53,0	58,5	60,1	60,4	72,4	72,5	74,9	78,2	78,6
Учешће извозника у укупном броју предузећа, %	МСПП	4,3	3,9	3,9	4,0	4,1	4,3	4,2	4,4	4,3	4,2
	Велика	64,8	62,9	63,7	62,0	61,1	60,9	60,7	62,6	65,1	65,5
	Укупно	4,4	4,0	4,0	4,1	4,2	4,4	4,3	4,5	4,4	4,3
Учешће увозника у укупном броју предузећа, %	МСПП	7,5	6,4	6,2	6,2	6,5	6,7	6,4	6,5	6,5	6,4
	Велика	79,0	75,2	78,6	76,7	73,5	73,5	74,9	74,7	79,6	78,5
	Укупно	7,6	6,6	6,3	6,3	6,6	6,8	6,5	6,6	6,6	6,5
Учешће извоза у промету, %	МСПП	5,9	6,3	7,3	7,7	8,8	9,1	9,6	10,1	10,1	10,0
	Велика	13,8	13,0	15,8	15,5	15,9	21,6	22,5	25,2	27,4	29,1
	Укупно	8,5	8,5	10,2	10,4	11,2	13,5	14,1	15,2	16,1	16,6
Извоз по запосленом, у хиљ. динара	МСПП	292,0	315,6	417,2	508,4	637,9	675,4	758,7	792,4	799,1	820,5
	Велика	706,3	620,6	952,2	1.015,7	1.136,9	1.642,0	1.397,7	1.922,1	2.213,2	2.435,0
	Укупно	427,8	417,2	597,2	684,5	812,3	1.015,1	1.098,9	1.179,9	1.284,6	1.369,4
Увоз по запосленом, у хиљ. динара	МСПП	799,7	718,8	835,5	972,3	1.244,7	1.220,7	1.331,9	1.355,9	1.409,2	1.438,4
	Велика	1.069,0	922,6	1.388,2	1.450,3	1.533,8	1.735,4	1.851,9	1.997,2	2.088,2	2.329,2
	Укупно	888,0	786,7	1.021,4	1.138,2	1.345,7	1.401,6	1.514,8	1.575,9	1.642,3	1.741,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Релативни робни биланс⁸ укупне Прерађивачке индустрије у 2017. години повећан је у односу 2016. годину (8,6% према 9,5%) и указује на благо погоршање индустријске конкурентности. Значајнији утицај на индустријску конкурентност има остварени суфицит робне размене великих предузећа, док су предузећа МСПП Прерађивачке индустрије у 2017. години исказала дефицит. МСПП Прерађивачке индустрије остварила су суфицит само у *low tech* гранама, посебно предузећа из области прехранбене производње и производа од дрвета. Такође, извозно конкурентна су МСПП који послују у производњи основних метала (*medium-low tech*), као и предузећа из области производње електричне опреме и производњи непоменутих машина и опреме (*medium-high tech*).

Позитиван релативни робни биланс има сектора МСПП Прерађивачке индустрије у 2017. години износи 4,1%, међутим суфицит у робној размени остварила су само МСПП из области нискотехнолошке производње (14,3% робне размене).

Посматрано према појединачним секторима Прерађивачке индустрије, позитивна вредност РТВ сектора МСПП забележена је само у областима: Производња прехранбених производа (39,2%), Производња пића (6,5%), Производња текстила (7,7%), Производња одевних предмета (11,0%), Производња коже и предмета од коже (19,4%), Прерада дрвета и производи од дрвета, осим намештаја (32,4%), Производња намештаја (20,5%), Производња основних метала (12,9%), Производња електричне опреме (15,2%), Производња непоменутих машина и опреме (13,6%) и Производња осталих саобраћајних средстава (5,7%). Сектор МСПП најнеконкурентнији је у областима (*high-tech*): Производња рачунара, електронских и оптичких производа (-39,8%) и Производња основних фармацеутских производа (-64,3%).

⁸ Релативни робни биланс (Relative Trade Balance) представља однос спољнотрговинског биланса и обима спољнотрговинске размене, изражен у %. Позитивна вредност РТВ указује на компаративне предности (суфицит у робној размени).

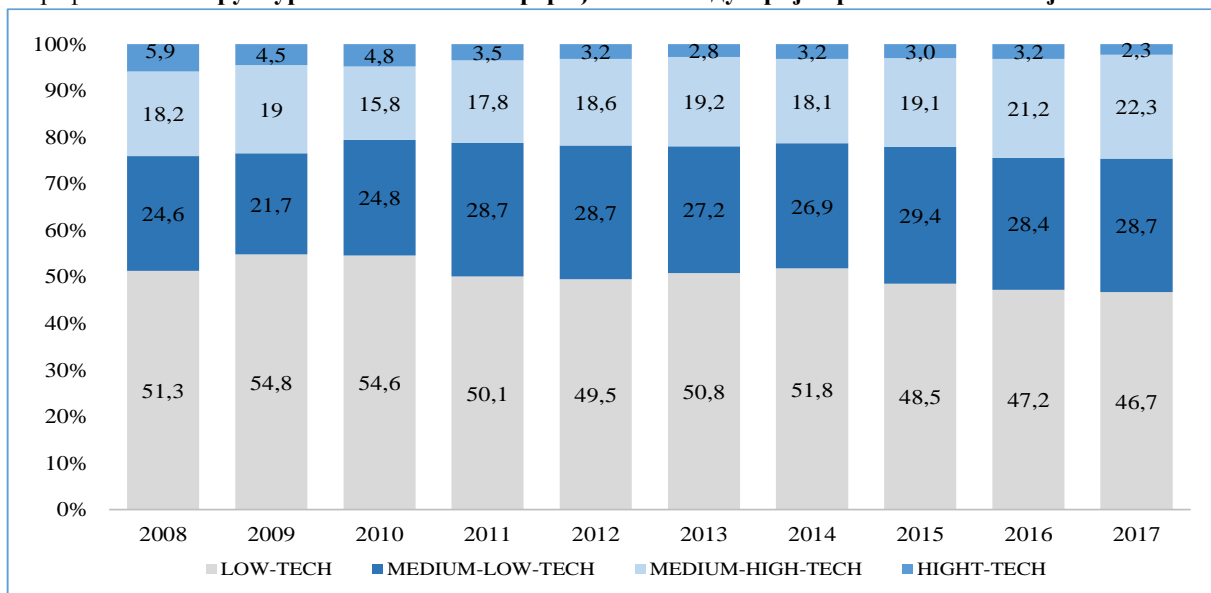
Табела 30. Релативни робни биланс (РТВ), у %

	МСПП			Велика			Укупно		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
ПРИВРЕДА УКУПНО	-26,2	-27,6	-27,4	-1,9	2,9	2,2	-14,4	-12,2	-12,0
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	0,8	-0,8	4,1	10,1	13,2	11,7	6,8	8,6	9,5
LOW-TECH	16,5	17,0	18,9	17,1	18,0	15,8	16,8	17,6	17,0
Производња прехрамбених производа	40,2	43,1	39,2	29,1	32,5	26,3	34,6	37,6	32,6
Производња пића	-1,8	-8,5	6,5	-27,0	-26,1	-27,3	-22,6	-23,2	-21,7
Производња дуванских производа	-24,6	-31,0	-18,7	13,7	9,8	-5,4	10,4	5,2	-7,2
Производња текстила	-4,3	3,2	7,7	11,2	13,4	15,0	4,8	9,7	12,6
Производња одевних предмета	12,1	7,4	11,0	24,2	27,1	30,2	19,9	21,6	25,0
Производња коже и предмета од коже	20,0	19,3	19,4	9,4	15,3	17,3	14,8	17,0	18,1
Прерада дрвета и производи од дрвета	29,0	30,1	32,4	90,8	85,9	79,9	29,4	32,1	34,7
Производња папира и производа од папира	-5,6	-36,8	-35,6	18,0	11,3	11,4	-0,4	-1,8	-0,3
Штампање и умнож. аудио и видео записа	-18,1	-12,1	-13,3	-31,9	-21,9	-9,4	-20,3	-13,4	-12,7
Производња намештаја	1,5	2,8	20,5	43,5	46,3	44,3	15,7	18,3	30,8
Остале прерађивачке делатности	0,7	-4,1	-3,5	12,7	13,7	13,7	7,2	4,9	5,6
MEDIUM-LOW-TECH	-2,2	-6,4	-4,5	-5,6	-2,9	0,0	-4,4	-4,1	-1,2
Производња кокса и деривата нафте	-32,5	-23,6	-16,4	0,0	0,0	0,0	-52,4	-51,5	-46,7
Производња производа од гуме и пластике	-6,7	-5,2	-4,3	20,8	25,6	30,2	11,0	15,0	20,5
Произ. производа од неметалних минерала	-11,9	-13,6	-19,8	-11,3	2,5	9,1	-11,8	-6,6	-6,3
Производња основних метала	34,3	3,8	12,9	11,9	9,0	3,8	14,9	8,4	4,5
Произ. металних производа, осим машина	0,5	-3,9	-1,3	36,3	32,4	28,9	8,0	4,6	7,2
Поправка и монтажа машина и опреме	-35,3	-28,4	-33,4	-71,1	-89,2	-79,6	-52,7	-52,6	-47,0
MEDIUM-HIGH-TECH	-6,1	-5,4	-1,3	19,1	20,8	19,8	13,4	15,2	15,2
Произ. хемикалија и хемијских производа	-24,8	-19,0	-17,8	26,3	35,0	34,9	6,8	16,8	18,0
Производња електричне опреме	3,5	1,3	15,2	15,6	14,0	12,3	13,1	11,0	13,0
Произ. непоменутих машина и опреме	15,8	11,6	13,6	10,3	13,0	15,9	13,5	12,3	14,8
Производња моторних возила и приколица	-25,3	-22,5	-20,0	19,5	20,6	19,4	14,8	16,8	15,5
Произ.осталих саобраћајних средстава	24,7	13,4	5,7	20,0	25,4	15,0	23,0	15,7	9,6
HIGH-TECH	-58,5	-58,5	-44,5	5,1	15,3	16,3	-27,1	-24,5	-6,1
Произ. основних фармацеутских производа	-53,6	-46,7	-64,3	10,5	14,9	20,3	5,3	9,5	10,1
Произ. рачунара, електр. и оптичких произв.	-58,8	-59,3	-39,8	-13,8	17,0	-0,5	-50,3	-49,7	-28,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У спољнотрговинској активности Прерађивачке индустрије доминирају производи ниске (30,7%) и средње ниске технолошке сложености (33,8%), при чему је код МСПП производи из ове две технолошке групе учествују са 72,1% (код великих 61,3%). Слична ситуација је и код извоза МСПП Прерађивачке индустрије где производи ниже технолошке сложености учествују са 60,7% (код МСПП 75,4%, великих 58,6%).

Графикон 27. Структура извоза МСПП Прерађивачке индустрије према технолошкој сложености

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2017. години у односу на 2016. годину, у сектору МСПП укупан обим спољнотрговинске размене повећан је за 4,7% (у Прерађивачкој индустрији смањен је за -1,4%). Посматрано по технолошкој интензивности, *low-tech* бележе пад, док *u medium-low-tech*, *medium-high-tech* и *high-tech* бележе раст обима спољнотрговинске размене. Код великих предузећа укупан обим размене повећан је за 12,2% (13,7% у Прерађивачкој индустрији).

У оквиру сектора МСПП спољнотрговинску размену повећали су: предузетници (за 8,1%), микро предузећа (за 0,6%), мала предузећа (за 6,5%) и средња предузећа (за 5,1%). Укупни резултати спољнотрговинске активности у 2017. години свих технолошког група значајно су повољнији у односу на 2016. годину. Међутим, МСПП која послују у оквиру у сектору Прерађивачке индустрије забележила су пад укупне спољнотрговинске активности -1,4%. Раст извоза указује на то да посматрани сектор има тенденцију унапређења своје извозне позиције у поређењу са другим секторима привреде.

Табела 31. Реалне стопе раста/пада 2017/2016%

	Спољнотрговинска размена			Извоз			Увоз		
	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	8,5	4,7	12,2	10,6	7,1	13,1	6,8	3,3	11,3
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	8,8	-1,4	13,7	9,6	3,5	12,2	7,8	-6,1	15,6
Low-tech	2,1	0,8	3,0	1,6	2,4	1,0	2,9	-1,5	5,7
Medium-low-tech	28,4	2,4	41,8	32,2	4,5	46,1	24,9	0,7	37,8
Medium-high-tech	2,5	4,4	2,0	2,5	8,9	1,1	2,5	0,4	3,2
High-tech	-18,4	-44,3	12,0	1,5	-25,6	13,0	-30,5	-49,3	10,7

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Сматрано, по технолошкој структури предузећа МСПП сектора која послују у оквиру групе предузећа *Medium-low-tech* остварила су најбоље резултате: раст укупне спољнотрговинске активности 28,4% и МСПП сектора Прерађивачке индустрије такође бележе раст 2,4%.

Табела 32. Годишње реалне стопе раста/пада укупног обима спољнотрговинске размене у 2017, у %

	Укупно	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	8,5	8,1	0,6	6,5	5,1	4,7	12,2
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	8,8	3,2	-1,9	5,3	-4,2	-1,4	13,7
Low-tech	2,1	-0,7	-0,9	9,8	-1,7	0,8	3,0
Medium-low-tech	28,4	9,3	-12,3	2,6	3,8	2,4	41,8
Medium-high-tech	2,5	-5,7	9,1	0,9	5,1	4,4	2,0
High-tech	-18,4	33,9	-12,6	10,2	-76,2	-44,3	12,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

У 2017. години извозна конкурентност сектора МСПП је и даље незадовољавајућа. Међутим, показатељи Прерађивачке индустрије нам указују на благо побољшање: покривеност увоза извозом према технолошкој сложености се повећала, минимална позитивна промена у структури извоза и увоза према факторској интензивности, али су показатељи спољнотрговинске активности према СМТК, као и низак коефицијент реструктурирања извоза Прерађивачке индустрије још увек незадовољавајући.

Табела 33. Покривеност извоза увозом према величини предузећа и технолошкој сложености у %

	2008			2016			2017		
	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика	Укупно	МСПП	Велика
ПРИВРЕДА УКУПНО	48,2	36,5	66,1	75,9	55,1	102,9	78,6	57,0	104,5
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНД.	100,1	73,9	125,8	118,9	98,4	130,3	120,9	108,5	126,5
Low-tech	98,8	105,3	91,4	142,7	141,0	143,8	140,9	146,5	137,4
Medium-low-tech	112,4	70,3	136,6	92,1	88,0	94,3	97,6	91,4	100,0
Medium-high-tech	123,6	75,4	170,6	135,9	89,8	152,4	135,9	97,4	149,2
High-tech	29,9	14,5	81,0	60,6	26,2	136,0	78,6	57,0	104,5

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Захваљујући извозној конкурентности великих предузећа, Прерађивачка индустрија остварује суфицит у спољнотрговинској размени. Међутим, структура укупне размене, а посебно извоза је неповољна. Раст српског извоза у транзиционом периоду није праћен значајним повећањем његове квалитативне структуре, већ је остварен на основу производње која се заснива на ниској технологији, нискоквалификованој радној снази и значајним уделом примарних сировина.

Незадовољавајући ниво ниске конкурентности српског извоза настављен је и у 2017. години што одликава и даље структура извоза према факторској интензивности. У извозу сектора МСПП доминирају производи ниже фазе финализације и мање додате вредности (сировине и радно и ресурсно интензивни производи), што је карактеристично за мање развијене земље. Да би се конкурентност извоза побољшала потребна је промена структуре извоза у корист ценовно и квалитативно конкурентнијих производа вишег степена обраде (финализације), што је могуће једино улагањем у савремене технологије које доводе до раста понуде, смањивања трошкова производње, ефикасније употребе фактора производње, побољшања карактеристика производа и раста извозних прихода.

Табела 34. Структура извоза и увоза према факторској интензивности, у %

Производи		Структура извоза						Структура увоза					
		МСПП			Укупно			МСПП			Укупно		
		2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
A	Сировине (аграрни и примарни производи)	39,0	41,8	40,8	30,4	30,1	28,3	17,8	16,4	18,1	26,5	23,6	26,3
B	Радно и ресурсно интензивни производи	18,6	15,8	15,6	14,4	14,8	15,3	13,7	12,9	12,5	11,9	12,3	11,9
C	Ниско стручни и технолошко интензивни производи	9,2	7,9	8,6	7,6	6,9	8,0	8,0	7,8	8,5	5,8	5,6	6,1
D	Средње стручни и технолошко интензивни производи	15,6	15,9	15,9	30,7	31,1	30,9	24,1	25,5	23,5	23,9	24,5	23,1
E	Високо стручни и технолошко интензивни производи	11,9	12,0	11,8	12,0	12,0	12,2	25,6	23,9	22,1	21,4	20,9	19,2
	Неразврстана роба	5,7	6,6	7,4	4,9	5,1	5,3	10,8	13,4	15,3	10,6	13,1	13,4

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Секторска анализа према СМТК, рев. 4, показује да се највећи део извоза (60,9%) одвија у секторима 0, 6 и 7, док се највећи део увоза одвија у секторима 5, 6 и 7 (59,3%). Производи 5 и 6 групе имају висок извоз и увоз тако да је њихова покривеност увоза извозом неповољна, као и биланс робне размене. Покривеност увоза извозом значајно је повећана код сектора хране и живих животиња, који истовремено остварују и суфицит у робној размени, пића и дувана и животињских и биљних масти, као и разних готових производа. У оквиру сектора МСПП покривеност увоза извоза забележена је у робним групама: храна и живе животиње, сирове материје осим горива, животињска и биљна уља, масти и разних готових производа. Вредност РРБ повећана је у свим групама производа осим код производа из групе 2. Највеће повећање забележено код група 1 и 3 што указује да је јачање извозне конкурентности највише заступљено код производа ниске технолошке сложености.

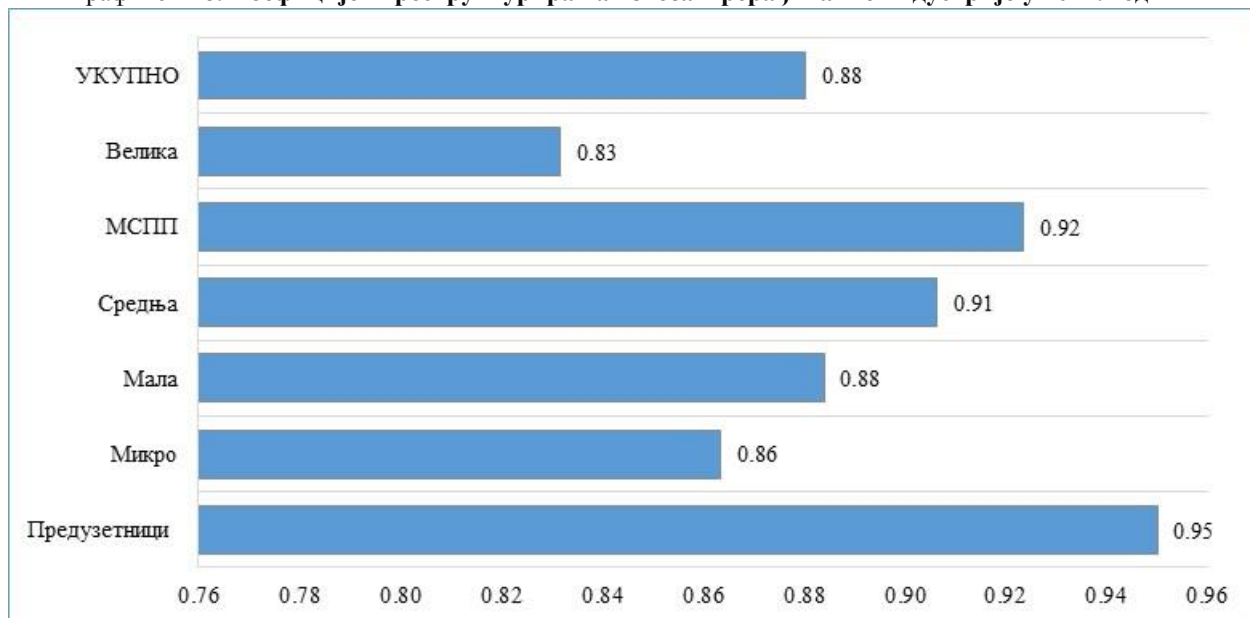
Табела 35. Показатељи спољнотрговинске активности према СМТК рев 4. у 2017. години

СМТК рев.4	Структура извоза		Структура увоза		Покривеност увоза извозом		РРБ	
	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП	Укупно	МСПП
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	38,8	19,8	-44,1	-67,0
0 Храна и живе животиње	13,4	24,4	11,4	13,4	45,6	36,1	-37,4	-47,0
1 Пића и дуван	2,9	1,7	2,7	2,9	41,0	11,9	-41,8	-78,7
2 Сирове материје, осим горива	3,5	7,7	4,4	3,5	30,8	43,8	-52,9	-39,1
3 Минерална горива, мазива	2,6	1,6	5,9	2,6	16,7	12,0	-71,3	-78,6
4 Животињска и биљна уља, масти	1,1	1,0	0,9	1,1	46,3	17,6	-36,7	-70,0
5 Хемијски и слични производи	9,3	7,3	9,9	9,3	36,2	15,6	-46,9	-73,0
6 Израђени производи	23,7	21,1	22,1	23,8	41,6	17,5	-41,2	-70,2
7 Машине и транспортни уређаји	28,1	17,7	27,3	28,1	39,9	12,5	-43,0	-77,8
8 Разни готови производи	13,3	15,3	11,4	13,2	45,2	23,0	-37,8	-62,6
9 Производи непоменути у СМТК рев. 4.	2,2	2,2	3,8	2,2	22,4	19,1	-63,4	-68,0

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Према коефицијенту реструктурирања извоза,⁹ МСПП су повећала брзину прилагођавања захтевима тржишта у односу на ранији период. Висока вредност коефицијента указује на спору промену неповољне структуре извоза и ниску извозну конкурентност домаће индустрије и МСПП. Велика предузећа брже прилагођавају своју производњу захтевима ино-тржишта, вероватно као последица већих инвестиционих улагања.

Графикон 28. Коефицијент реструктурирања извоза Прерађивачке индустрије у 2017. години

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Да би се унапредила извозна конкурентност српских производа потребно радити на промени структура извоза (која се сада у значајној мери заснива на извозу метала - челика, сировина, малог броја индустријских производа и хране) у корист технолошко сложенијих производа високе финализације који стварају већу додатну вредност по јединици производа. Промену структуру извоза треба да прати и повећање географске диверсификација извоза уз јачање позиција на садашњим извозним тржиштима. Јачање извозне конкурентности кроз трансформацију извозне структуре могуће је само значајним растом пословне и инвестиционе активности домаћих и страних предузећа која своје пословање заснивају на високим технологијама, знању и иновацијама.

⁹ Базира се на Фингер-Крејниновом индексу структурне сличности, који се користи за разна структурна поређења спољнотрговинске размене. Коефицијент реструктурирања извоза се израчунава као збир минимума парова учешћа истоврсних извозних производа према СМТК у посматраним годинама. Мања вредност коефицијента указује на брже промене, односно максимална вредност 1 значи потпуно идентичну трговинску структуру у посматраним годинама

IV ПРЕДУЗЕТНИЧКА СТАТИСТИКА СРБИЈЕ У ПОРЕЂЕЊУ СА ЕУ

Ниво конкурентности сектора МСП Србије значајно заостаје у односу на просек ЕУ-28, на шта указује компаративна анализа квантитативних показатеља пословања. МСП у Србији у 2016. години у просеку запошљавају 2,5 радника по предузећу (просек ЕУ-28 4,0 радника), а продуктивност им је 3,7 пута нижа у односу на просек ЕУ-28.

На „**Doing Business**” листи Светске банке 2019, од укупно ранжираних 190 земаља, Србија је лошије ранжирана за пет позиција и заузима 48. место. Главни разлог овог пада у рангирању је бржи напредак других земаља у погледу регулација свог пословног окружења. Србија је у протеклој години унапредила регулативу и ефикасност администрације чиме је побољшала услове везане за пословање у апсолутном смислу. Број бодова Србије по лакоћи пословања је порастао са 73,32 у 2017. на 73,49 у 2018, што значи да Србија, и поред лошије позиције на ранг листи, смањује заостајање за земаљама са најбољим пословним окружењем.

Према **Индексу глобалне конкурентности – GCI (Извештај о глобалној конкурентности Светског економског форума - WEF 2018.)**, Србија је према конкурентности близу просека 140 обухваћених земаља. Према GCI ранжирана је на 65. месту и побољшала своју позицију за пет места у односу на 2017. годину;

Привреду Републике Србије и даље одликује низак степен иновативности. Према иновационим перформансама, Србија је у 2017. години сврстана у групу 16 земаља умерених иноватора (индекс иновативности износи 0,335) и значајно заостаје у односу на просек ЕУ-28 (0,504) и већину европских земаља. У односу на земље из окружења, боље иновационе перформансе од Србије има само Словенија.

Предузетнички сектор Србије не заостаје у приступу широкопојасном *интернету* и употреби платформи *e-трговине* у набавци и продаји, али заостаје према обиму реализованих услуга e-трговине у односу на просек Европске уније и већину земаља у окружењу.

4.1. Упоредна анализа развоја сектора МСП

У 2016. години (последњи расположиви подаци) сектор МСП у Србији мање је развијен у односу на просек ЕУ-28 и већину земаља ЕУ из окружења. Високо учешће сектора МСП у основним показатељима пословања привреде (број предузећа, запосленост и БДВ), резултат је успорене динамике спровођења структурних реформи и развојних проблема великих привредних система, а не високог нивоа развијености и конкурентности сектора МСП.

Компаративни показатељи пословања сектора МСП (запосленост по предузећу и продуктивност) знатно су нижи у односу на просек ЕУ и већину посматраних земаља из окружења. МСП у Србији у 2016. години у просеку запошљавају 2,5 радника по предузећу, што је мање од просека ЕУ-28 (4,0 радника) и свих земаља из окружења. Продуктивност МСП у Србији је 3,7 пута нижа у односу на просек ЕУ-28 (2,4 пута од Словеније), а од земаља у окружењу већа је једино од Бугарске.

Табела 36. Компаративни показатељи пословања сектора МСП са ЕУ и државама региона

Земља	Година	Број предузећа, хиљ.	Број запослених радника, хиљ.	БДВ, млрд. EUR	Број радника по предузећу	БДВ по раднику, хиљ. EUR	УЧЕШЋЕ МСП У НЕФИНАНСИЈСКОМ СЕКТОРУ		
							Број предузећа	Запосленост	БДВ
ЕУ - 28	2016*	23.172,3	91.738,8	4.045,4	4,0	44,1	99,8	66,8	57,4
	2015	23.500,3	91.187,8	3.971,5	3,9	43,6	99,8	66,3	56,5
Бугарска	2016	336,0	1.467,7	15,7	4,4	10,7	99,8	74,8	63,3
	2015	326,2	1.429,4	14,9	4,4	10,4	99,8	74,8	64,5
Хрватска	2016	147,5	692,3	13,5	4,7	19,5	99,7	69,4	61,4
	2015	146,6	687,5	12,4	4,7	18,0	99,7	69,5	58,5
Мађарска	2016	551,2	1.860,4	30,3	3,4	16,3	99,8	69,6	53,5
	2015	536,6	1.811,1	29,5	3,4	16,3	99,8	69,8	53,1
Румунија	2016	465,6	2.600,1	31,9	5,6	12,3	99,6	65,4	52,8
	2015	458,1	2.551,6	28,5	5,6	11,2	99,6	65,5	52,3
Словенија	2016	138,9	440,7	13,3	3,2	30,2	99,8	72,9	64,6
	2015	134,7	435,7	12,4	3,2	28,5	99,8	73,7	64,2
Србија	2017	357,2	873,5	10,9	2,4	12,5	99,9	66,0	56,7
	2016	340,1	837,5	9,9	2,5	11,8	99,9	65,7	56,2
	2015	324,6	801,7	9,1	2,5	11,3	99,8	65,7	57,7

Напомена: *Подаци за ЕУ-28 за 2016. годину су процене EUROSTAT-а

Извор: Министарство привреде, на основу података EUROSTAT-а и РСЗ за Србију

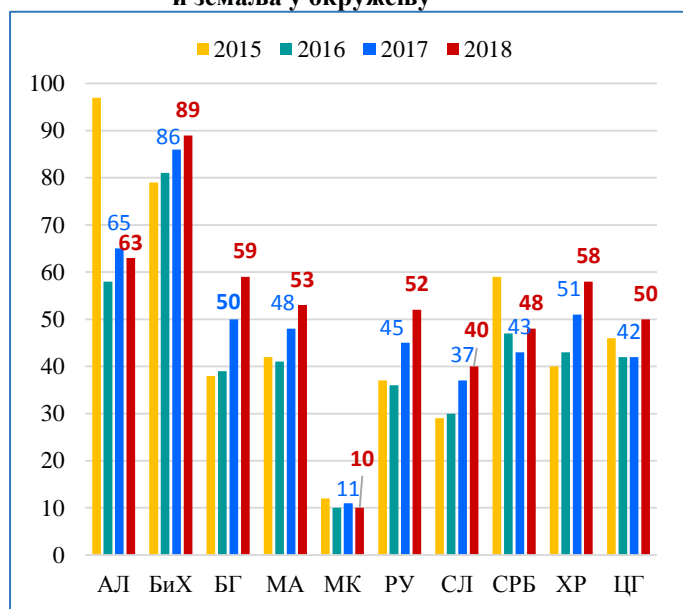
Услови пословања (Doing Business Report 2019.)

На најреномиранијој светској ранг листи држава по **условима пословања** (Doing Business Report 2019, World Bank), Србија је након значајног напредка у периоду 2015-2017. (+16 позиција), у 2018. години лошије рангирана за пет места. Позиционирана је на 48. месту у свету од посматраних 190 држава. Главни разлог овог пада у рангирању је бржи напредак реформи које су друге земље оствариле по питању регулисања свог пословног окружења и унапређења пословања за домаћа МСП.

У односу на земље у окружењу, које су најдиректнији конкуренти Србије за привлачење страних инвестиција, према збирном индексу који мери услове пословања, Србија је у 2018. са 48. местом превазишла Црну Гору (50. место), Румунију (52.), Мађарску (53.), Хрватску (58.), Бугарску (59.), Албанију (63.) и БиХ (89.). Од држава региона боље услове пословања од Србије имају: Македонија (10. место) и Словенија (40.).

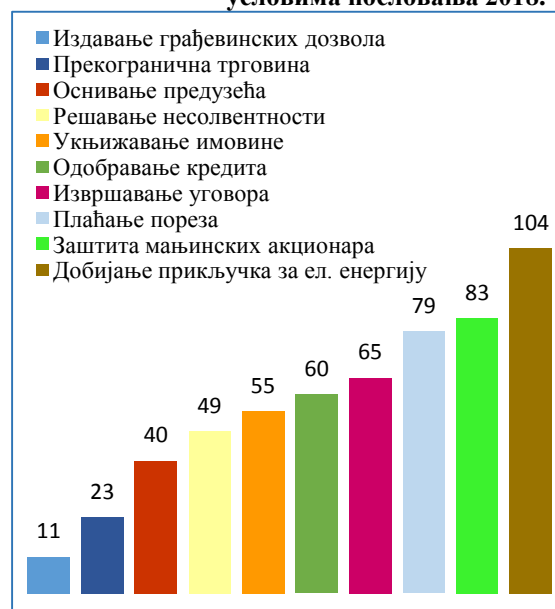
Од десет области које одређују услове пословања у привреди у Извештају DB 2019, Србија је највећи напредак направила у области *Издавање грађевинских дозвола* (11. место). Спровела је реформу која је олакшала добијање грађевинских дозвола: смањен је број процедура за добијање одобрења за градњу на 11, број дана за добијање дозволе смањен на 106 дана (за 4 дана мање) увођењем електронског система за пријаву, као и мањи трошак те процедуре. Србија је такође побољшала поузданост система катастра применом географског информационог система и олакшала спровођење уговора.

Графикон 29. Услови пословања Србије и земаља у окружењу

Извор: World Bank - Doing Business 2019

Графикон 30. Ранг Србије у свету према условима пословања 2018.

Извор: World Bank - Doing Business 2019

У категорији *Прекограничне трговине* Србија је задржала прошлогодишњу 23. позицију на *Doing business* листи.

Показатељ *Оснивање привредних субјеката* (ранг 40. место) има највећу вредност 92,59. Србија је побољшањем регулативе значајно олакшала оснивање привредних субјеката смањењем административне таксе за оверу потписа и повећањем ефикасности регистра, чиме је смањено време које је потребно за регистрацију предузећа. За оснивање привредног субјекта у Србији сада је потребно само 5,5 дана у односу на 56 дана пре 15 година, што је 3,8 дана мање од просека за привреде OECD са високим приходима. Као последица тога, трошак оснивања привредних субјеката је пао на 2,2% прихода по глави становника.

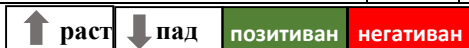
Србија је у протеклој години унапредила регулативу и ефикасност администрације чиме је побољшала услове везане за пословање у апсолутном смислу. Број бодова Србије по лакоћи пословања је порастао са 73,32 у 2017. на 73,49 у 2018, што значи да Србија, и поред лошије позиције на ранг листи, смањује заостајање за земаљама са најбољим пословним окружењем.

Према показатељу *Лакоћа пословања (EDBS)* области у којима Србија највише заостаје и у којима су потребна даља побољшања су: заштита мањинских акционара (56,67), решавање несолвентности (60,78), извршавање уговора (61,41) и добијање кредита (65).

Најнеповољнији ранг Србија има у области *Добијање прикључка за електричну енергију*, 104. позиција, погоршање за осам места на ранг листи у односу на претходну годину. За прикључење на електромережу је потребно 125 дана, што је знатно више у односу на општи просек од 7,2 дана у привредама OECD са високим приходима.

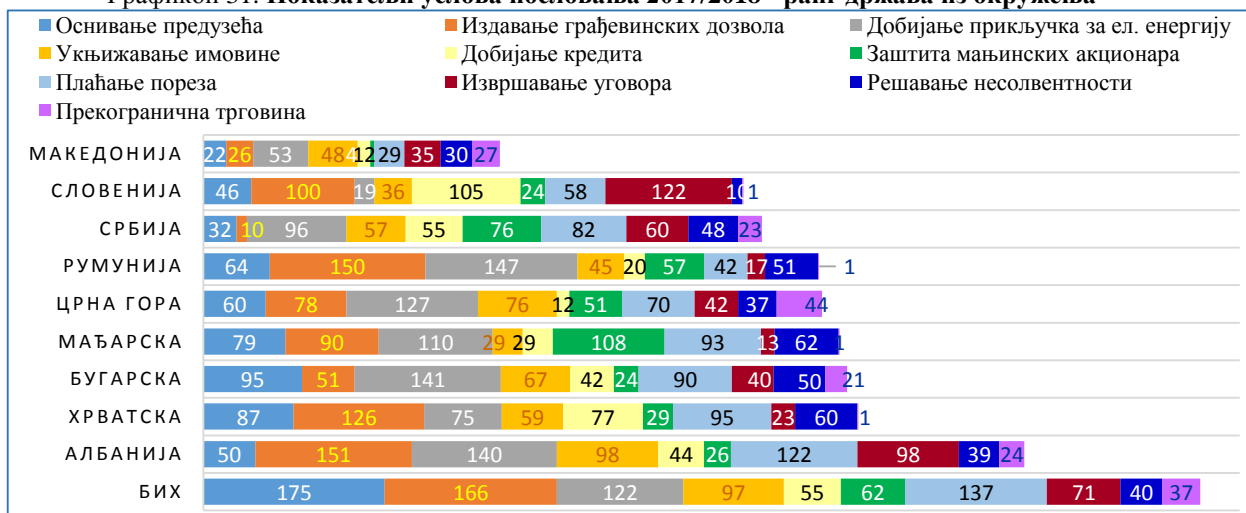
Табела 37. Услови пословања у Србији

	РАНГ (1-190)					Лакоћа пословања СКОР (Ease of doing business score-EDBS), вредност 0-100					Промена (% поени)
	2015	2016	2017	2018	Промена	2015	2016	2017	2018		
УСЛОВИ ПОСЛОВАЊА	59	47	43	48	5 ↑	68,41	72,29	73,13	73,49	0,17 ↑	
1. Оснивање привредних субјеката	65	47	32	40	8 ↑	88,94	91,67	92,57	92,59	0,02 ↑	
2. Добијање грађевинских дозвола	139	36	10	11	1 ↑	61,47	76,30	83,09	84,42	1,33 ↑	
3. Добијање прикључка за ел. енергију	63	92	96	104	8 ↓	75,98	69,93	69,97	70,01	0,04 ↑	
4. Укњижавање имовине	73	56	57	55	2 ↓	66,95	71,31	72,59	72,60	0,1 ↑	
5. Добијање кредита	59	44	55	60	5 ↑	60,00	65,00	65,00	65,00	0	
6. Заштита мањинских акционара	81	70	76	83	7 ↑	55,00	56,67	56,67	56,67	0	
7. Плаћање пореза	143	78	82	79	3 ↓	61,87	74,36	74,73	74,75	0,02 ↑	
8. Прекогранична трговина	23	23	23	23	0	95,08	96,64	96,64	96,64	0	
9. Извршавање уговора	73	61	60	65	5 ↑	60,26	61,41	61,41	61,41	0	
10. Решавање несолвентности (стечаја)	50	47	48	49	1 ↑	58,52	59,66	60,49	60,78	0,29 ↑	

Извор: World Bank - Doing Business (2016, 2017, 2018, 2019.)

Графикон 31. Показатељи услова пословања 2017/2018 - ранг држава из окружења

Извор: World Bank - Doing Business 2019

Процена Светске банке је да Србија има услова за напредовање у више области које утичу на бољу позиционираниост на Doing Business ранг листи, што охрабрује стране инвеститоре и повољно делује на обим страних улагања.

WIPO подиндекс Лакоћа започињања пословања

На основу подиндекса *Лакоћа започињања пословања* (енгл. „Easy of starting a business”), Србија је још боље позиционирана. На мањем обухвату држава (WIPO) Србија је по овом подиндексу, од 126 држава рангирана на 29. месту, што је изузетан напредак од 11 места за годину дана.

Табела 38. Композитни индикатор Лакоћа започињања бизниса

Држава	2012 (141)		2013 (142)		2014 (143)		2015 (141)		2016 (128)		2017 (127)		2018 (126)	
	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг	Скор (0-100)	Ранг
Бугарска	74,8	35	90,9	28	90,7	35	91,1	42	91,1	43	86,8	67	85,4	74
Мађарска	77,6	32	92,3	19	92,2	25	90,0	48	90,6	45	87,3	62	87,6	65
Хрватска	68,3	45	87,9	48	88,3	51	85,4	73	86,2	64	85,6	76	86,4	70
Румунија	82,0	26	88,8	39	90,8	33	91,9	33	91,9	39	89,5	53	89,7	54
Србија	53,9	65	87,8	50	87,8	56	88,9	56	88,9	54	91,7	40	92,6	29

Напомена: У заградама је број ранжираних држава.

Извор: The Global Innovation Index, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO) Reports: 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.

Глобални индекс конкурентности (GCI)

На светској ранг листи конкурентности (**Извештај о глобалној конкурентности Светског економског форума - WEF 2018.**) **Србија је напредовала за 5 места и рангирана је на 65. позицију у свету (од 140 држава).** Остварена вредност Индекса глобалне конкурентности (GCI) од 60,9 (теоријска вредност индекса се креће и интервалу од 0 која је најлошија вредност до максималне оцене - 100) је најбољи резултат од 2010. године. Али постигнут резултат остаје и даље прилично низак јер је Србија конкурентнија само од око половине земаља (54%), а и даље је једна од најнеконкурентнијих земаља на европском континенту.

Конкурентност привреда је најважнија детермината дугорочног привредног раста. Реформски заостатак у појединим областима утиче на конкурентску позицију Републике Србије. Према укупној конкурентности, Србија је у 2018. у односу на претходну годину остварила значајно побољшање вредности Индекса глобалне конкурентности. То је допринело да је у односу на земље у окружењу боље пласирана од Албаније (76. место) и скоро свих бивших југословенских република, Хрватске (68.), Црне Горе (71.), Македоније (84.) и Босне и Херцеговине (91.). Остале земље региона су и даље испред Србије са разликом од 13 и 14 места у случају Румуније (52.) и Бугарске (51.), док је Словенија знатно боље пласирана (35.), заостајање за 30 места.

Табела 39. **Индикатори конкурентности земаља из окружења, ранг**

Показатељи	АЛ	БиХ	БГ	МА	МК	РУ	СЛ	ХР	ЦГ	СРБИЈА		
										Ранг	Вредност	Удаљеност од лидера по вредности
GCI	76 ↑	91 ↓	51	48	84	52	35	68 ↓	71 ↑	65 ↑	60,9 ↑	25
Подиндекс: ПОДРЖАВАЈУЋЕ ОКРУЖЕЊЕ												
1. стуб: Институције (20 индикатора)	68	111	70	66	85	46	35	74	63	76 ↓	51,6 ↓	30
2. стуб: Инфраструктура (12)	100	89	58	28	80	55	35	36	86	48 ↑	73,0 ↑	23
3. стуб: Усвајање ИКТ (5)	74	86	30	51	70	36	43	53	58	60 ↓	56,9 ↑	34
4. стуб: Макроекономска стабилност (2)	97	73	52	43	70	53	1	106	102	64 ↑	75,0 ↑	25
Подиндекс : ЉУДСКИ КАПИТАЛ												
5. стуб: Здравство (1)	45	52	70	69	71	72	34	51	55	67 =	81,5 ↑	18
6. стуб: Вештине (9)	47	87	60	49	81	69	29	65	52	56 ↑	67,5 ↑	20
Подиндекс : ТРЖИШТЕ												
7. стуб: Тржиште добара (8)	58	106	62	82	107	56	27	71	45	66 ↑	56,5 ↑	24
8. стуб: Тржиште рада (12)	34	112	50	83	78	56	43	96	25	52 ↑	61,5 ↑	20
9. стуб: Финансијски систем (9)	105	83	71	66	80	101	60	62	51	79 ↑	55,9 ↑	36
10. стуб: Величина тржишта (2)	108	99	64	48	109	41	82	78	132	75 ↓	50,7 ↑	49
Подиндекс : ЕКОСИСТЕМ ИНОВАЦИЈА												
11. стуб: Динамика пословања (8)	48	106	61	75	57	64	24	81	50	59 =	60,9 ↑	25
12. стуб: Способност за иновирањем (10)	91	114	48	39	98	57	28	63	74	56 ↑	39,7 ↑	48

Напомена: Зеленом бојом осенчена поља означавају најбоље резултате (лидери), док жута поља указују на најслабије резултате. Плава стрелица указује на побољшање, а црвена на погоршање.

Извор: WEF - The Global Competitiveness Report 2018

Анализа индекса конкурентности по појединачним стубовима показује да је од 12. стубова конкурентности Србија у односу на 2017. годину забележила побољшање вредности индекса GCI код свих стубова осим код стуба који мери развијеност и квалитет институција (-1,4 поена). Највећи напредак остварен је унутар стуба Макроекономска стабилност (+5 поена) и Финансијски систем (+4 поена).

Пад вредности GCI за стуб Институције одразио се на његов лошији пласман за -11 места који је Србија остварила на ранг листи појединачно посматраних стубова. Од 11 стубова код којих је повећана вредност GCI, побољшање позиције на ранг листи остварило је њих 7, а по два су задржали исту позицију и пад. Макроекономска стабилност већ трећу годину бележи највећи позитиван помак на ранг листи, у односу на 2017. годину (побољшање за +31 место), затим Финансијска стабилност (+18) и Тржиште добара (+12).

Последњи, **12 стуб Индекса глобалне конкурентности (The Global Competitiveness Index - GCI) је Способност за иновирањем.** Мада у погледу иновација Србија углавном има тренд повећања (повећање за +2,6 поена у 2018.), у Србији ниво иновативне способности привреде остаје релативно низак, што је случај и са већином других привреда. Србија је и *вредносно* (39,7 поена) и према *рангу* (56. место) индикатора Способност за иновирањем у 2018. години побољшала своју позицију у окружењу и заостаје само за Словенијом (28) и Бугарском (48), а у рангу је са Румунијом (57). У Србији су сви индикатори у оквиру 12. стуба остварили боље оцене у односу на 2017. годину. Србија има конкурентске предности у погледу броја међународних ко-проналазака на милион становника, нивоа издатака на истраживање и развој у проценту од БДП и у погледу броја пријављених патената.

Табела 40. Иновације и њене компоненте, ранг

Показатељи	АЛ	БиХ	БГ	МА	МК	РУ	СЛ	ХР	ЦГ	СРБИЈА		
										Ранг	Вредност	Удаљеност од лидера по вредности
12. стуб: Способност за иновирањем	91	114	48	39	98	57	28	63	74	56	39,7	48
12.01 Разноликост радне снаге	24	115	87	139	110	26	75	133	67	53	60,1	22
12.02 Развијеност кластера у привреди	122	105	64	65	108	119	60	130	91	86	42,9	37
12.03 Број међународних ко-проналазака/мил.ст.	78	71	43	26	77	46	25	42	68	41	24,2	76
12.04 Степен сарадње запослених предузећа и универзитета	67	131	68	101	126	109	49	134	59	79	41,8	37
12.05 Научне публикације	124	112	51	33	98	53	43	46	131	66	74,9	25
12.06 Број пријављених патената	85	73	45	31	74	49	25	44	55	52	25,4	75
12.07 % издвајања из БДП за истраж. и развој	97	91	41	26	69	65	15	44	74	42	28,9	71
12.08 Квалитет истраживачких институција	112	85	62	45	98	42	54	57	94	59	3,4	97
12.09: Софистицираност купаца	83	132	76	111	119	116	65	117	72	127	25,6	52
12.10 Број пријављених заштитних марака/мил. ст.	81	91	26	35	51	47	-	44	62	61	69,7	30

Напомена: Зеленом бојом осењена поља означавају најбоље резултате (лидери), док жута поља указују на најслабије резултате. Плава стрелица указује на побољшање.

Извор: WEF - The Global Competitiveness Report 2018

4.2. Иновације

Глобални индекс иновативности (ГИИ)

Иновације су најважнији елемент за привредни, интелектуални и друштвени напредак. Данас су постале глобални феномен који утиче на све секторе привреде и представљају мотор економског раста и основа одрживог привредног развоја. Универзитет Cornell, INSTEAD и Светска организација за интелектуалну својину (WIPO) у партнерству са другим организацијама и институцијама у годишњем извештају (*The Global Innovation Index*) од 2007. годишње прати и рангира око 130 држава према њиховим иновационим перформансама и успешности у иновацијама. Ове државе чине 92,5% укупног светског становништва и учествују у стварању 97,6% светског БДП.

Глобални индекс иновативности (ГИИ) укључује 84 индикатора. Израчунава се применом просека резултата два подиндекса, *Подиндекс иновацијске способности (Innovation Output Sub-Index)*, који указује на иновативни потенцијал привреде и *Подиндекс иновацијског резултата (Innovation Input Sub-Index)*, који мери иновативност произведеног оутпута. ГИИ може имати вредност од 0 до 100, при чему већа вредност индекса указује на већу иновативност привреде.

Подиндекс иновацијске способности састоји се од пет стубова: Институције; Људски капитал и истраживање; Инфраструктура; Софистицираност тржишта и Пословна софистицираност. *Подиндекс иновацијског резултата* састоји се од два стуба: Знање и технолошка способност и Креативна способност. Сваки од ових стубова описује атрибут иновације и састоји се од 9 до 15 индикатора, а њихова оцена се израчунава методом пондерисаних просека.

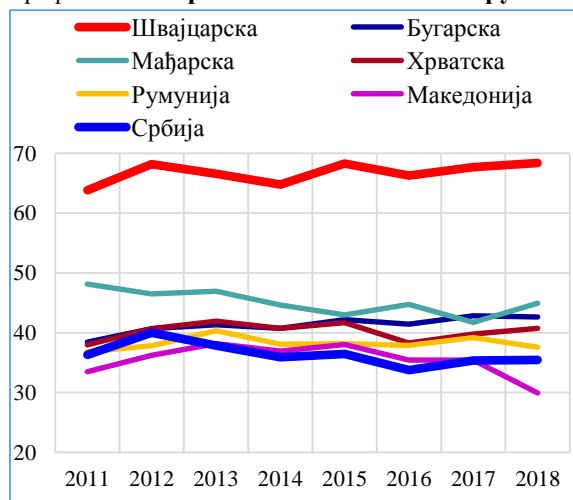
Иако иновације постају све глобалније, на основу последњег годишњег извештаја ГИИ 2018. могу се сагледати значајне разлике у иновативној способности и активности високоразвијених земаља и земаља у развоју. Од 126 држава обухваћених извештајем, богате земље су и у 2018. години по иновативним перформансама на првих 34 места, док земље са средњим приходима још увек доста заостају за најразвијенијим привредама, уместо да те разлике постају све мање.

Изузетак је и даље Кина. У 2018. години померила се за пет места, и тако постала 17. најиновативнија привреда на свету након што је ушла у топ 25 у 2016. години као прва привреда са средњим приходом. Уз изузетке Бугарске и Малезије, јаз између привреда од 1-34 места и економија са средњим приходом и даље је велики, посебно у институцијама, људском капиталу и истраживању, инфраструктури и креативним способностима. Изван ових земаља, само неколико економија са вишим средњим приходом - попут Хрватске, Румуније, Турске, Руске Федерације, Молдавије, Тајланда и Вијетнама и Украјинеса нижим средњим приходом - су међу првих 50 у 2018. години.

Швајцарска током последњих седам година има лидерску позицију у иновативности (ГИИ=68,40), Холандија је на другом месту (ГИИ=63,32), Шведска на трећем месту (ГИИ=63,08) и Велика Британија на четвртм месту (ГИИ=60,13). Са регионалног аспекта Азија је све важнији покретач иновација у 21. веку, допуњавајући постојеће иновације у економијама са високим приходима, углавном у Северној Америци и Европи.

Вредности ГИ у посматраном периоду указују на стабилност у разликама у иновативности између држава различитог нивоа дохотка, при чему су високоинвентивне привреде по правилу земље са високим дохотком.

Графикон 32. Кретање ГИ земаља из окружења

Све државе из окружења остварују релативно стабилне вредности ГИ током посматраног периода. Земље у развоју, попут Западног Балкана, знатно су лошије рангиране у поређењу са развијеним земљама према висини ГИ. Најбоље рангиране земље из окружења у посматраном периоду су Словенија (30 место), Мађарска (33), Бугарска (37), Хрватска (41) и Румунија (49). Слабију позицију имају Б и Х (77), Албанија (83) и Македонија (84).

Србија се према Глобалном индексу иновативности у 2018. години налази на 55 месту (од 126 земаља), што је побољшање за седам позиција у односу на 2017. годину и најбољи ранг у последњих пет година. Међутим, Србија према Глобалном индексу иновативности и даље знатно

Извор: The Global Innovation Index 2011-2018.

заостаје за већином земаља из окружења и боље је

рангирана једино од Босне и Херцеговине, Албаније и Македоније.

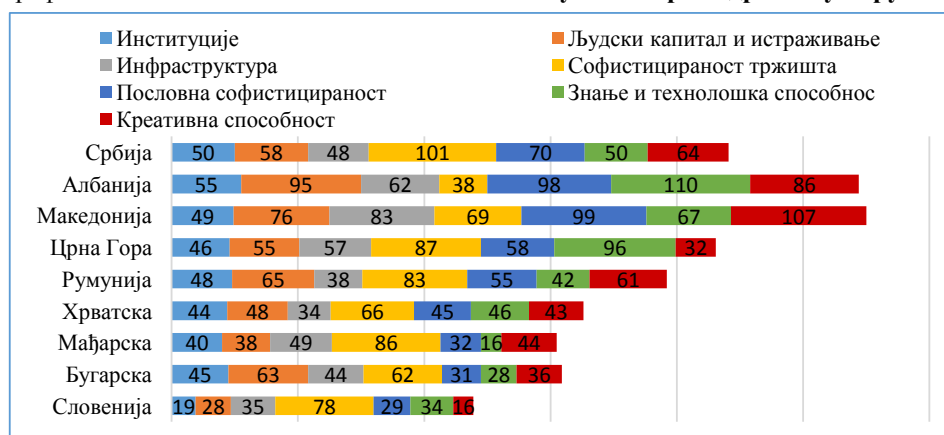
Табела 41. Глобални индекс иновативности (ГИ) земаља из окружења, 2012-2018.

Држава	2012 (141)		2013 (142)		2014 (143)		2015 (141)		2016 (128)		2017 (127)		2018 (126)	
	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг	Скор	Ранг
Лидер-Швајцарска	68,2	1	66,5	1	64,7	1	68,3	1	66,2	1	67,6	1	68,4	1
Словенија	49,9	26	47,3	30	47,2	28	48,4	28	45,9	32	45,8	32	46,9	30
Бугарска	40,7	43	41,3	41	40,7	44	42,1	39	41,4	38	42,8	36	42,7	37
Мађарска	46,5	31	46,9	31	44,6	35	43	35	44,7	33	41,7	39	44,9	33
Хрватска	40,7	42	41,9	37	40,7	42	41,7	40	38,2	47	39,8	41	40,7	41
Румунија	37,8	52	40,3	48	38,0	55	38,2	54	37,9	48	39,1	42	37,6	49
Црна Гора	40,1	45	40,9	44	37,0	59	41,2	41	37,3	51	38,0	48	36,5	52
Македонија	36,2	62	38,1	51	36,9	60	38,0	56	35,4	58	35,4	61	29,9	84
Србија	40	46	37,8	54	35,8	67	36,4	63	33,7	65	35,3	62	35,5	55
Б и Х	34,2	72	36,2	65	32,4	81	32,3	79	29,6	87	30,2	86	31,1	77
Албанија	30,4	90	30,8	93	30,4	94	30,7	87	28,3	92	28,8	93	30,0	83

Напомена: У заградама је број рангираних држава.

Извор: The Global Innovation Index, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO) Reports: 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.

Графикон 33. ГИ и његове главне компоненте у 2018. – ранг држава у окружењу

Извор: The Global Innovation Index 2018, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO)

Највећи напредак (у погледу скорa) од седам главних стубова који дефинишу Глобални индекс иновативности у Србији у Извештају за 2018. направљен је у области *Софистицираност тржишта* и *Пословна софистицираност*, док је *Инфраструктура* (48 место), у којој је и најмање заостајање за првопласираном Швајцарском (15,7 пп).

Област *Знање и технолошка способност* је забележила побољшање за два места на ранг листи, али и даље има најнеповољнију вредност показатеља за Србију је и највеће заостајање за прворангираном државом (48,2 пп).

Табела 42. Глобални индекс иновативности (ГИ) и његове главне компоненте у 2018.

	Лидер-Швајцарска		Србија				
	Скор (0-100)	Ранг	2017	2018	Ранг	Промена 2018/2017, пп	Заостајање за Швајцарском
ГИ	68,4	1	35,3	35,5	55↑	+0,2↑	32,9
I Подиндекс иновацијске способности	69,7	2	43,8	43,5	56↑	-0,3↓	26,2
- Институције	88,9	11	67,7	67,2	50	-0,5↓	21,7
- Људски капитал и истраживање	64,0	5	33,9	32,2	58↓	-1,7↓	31,8
- Инфраструктура	65,3	8	49,7	49,6	48↑	-0,1↓	15,7
- Софистицираност тржишта	67,5	8	38,7	39,2	101↓	+0,5↑	28,3
- Пословна софистицираност	62,6	4	28,9	29,2	70↑	+0,3↑	33,4
II Подиндекс иновацијског резултата	67,1	1	26,9	27,4	58	+0,5↑	39,7
- Знање и технолошка способност	74,9	1	24,7	26,7	50↑	+2,0↑	48,2
- Креативна способност	59,4	1	29,1	28,1	64↑	-1,0↓	31,3

Напомена: Стрелица ↑ указује на побољшање, а ↓ погоршање.

Извор: The Global Innovation Index 2018, Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO)
Србија има најповољнију позицију на ранг листи код стуба Институције (50 место).

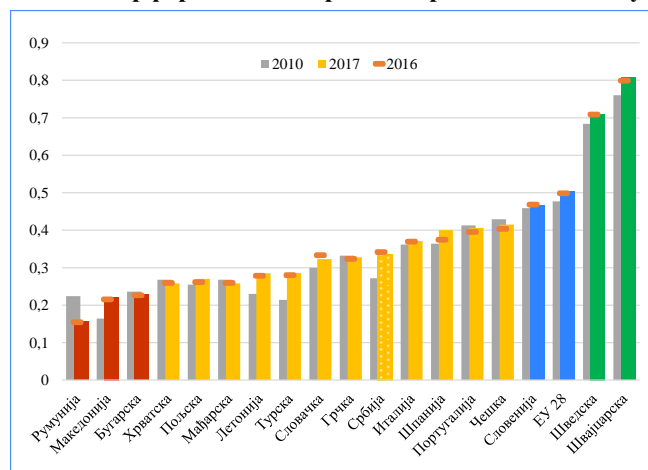
Србија је најлошије је рангирана у сегменту *Софистицираности тржишта* (101 место) и заостаје за лидером Швајцарском за 93 места. Овај стуб обухвата приступ кредитима, заштиту инвеститора, царинске стопе и локану конкуренцију.

Србија се у 2018. години попела за седам места, и ако жели да напредује ка групи такозваних иновативних лидера, мора да усвоји низ мера. Подстицањем технолошких иновација кроз сарадњу малих и великих предузећа лакше и боље ће се искористити синергије, агилност, финансијске полуге и тржиште. Повећањем јавних улагања у дигиталну инфраструктуру омогућио би се развој дигиталних пословних модела, који су Србији свакако потребни.

Иновативне перформансе МСП

Иновативност широм света је основни фактор технолошког прогреса, економског раста, развоја и просперитета. Самим тим, иновативност је веома важна за предузећа која желе да напредују, развијају се и расту. *Величина и квалитет* иновационих потенцијала одређују могућност стварања иновација, а *брзина и успешност* у примени иновација детерминише брзину транзиција земље у друштво засновану на знању. Иновационо лидерство омогућава најразвијеним земљама да одрже и унапреде свој водећи положај у свету, а убрзани иновациони развој недовољно и средње развијеним земљама омогућава да повећају конкурентност, динамизирају развој и смање заостајање у односу на водеће земље света. Земље у развоју не заостају за развијеним у својим напорима за повећање њихових иновативних капацитета. Напротив, у многим случајевима ове земље преузимају водећу улогу у прихватању иновација како би подстакле њихов индустријски и економски раст.

Графикон 34. Иновативне перформансе одабраних европских земаља у односу на ЕУ 2010.

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2018

Напомена: Обојени стубићи приказују резултате држава у 2017, у односу на ЕУ у 2010. Хоризонталне наранџасте цртице показују перформансе у 2016, у односу на ниво ЕУ у 2010. Сиви стубићи показују перформансе у 2010. у односу на ЕУ у 2010.

Унапређење иновативности у основи је развојних политика водећих земаља света и у средишту је развојне стратегије ЕУ Европа 2020. На нивоу Европске уније иновативност се мери **Иновационим индексом**¹⁰, који представља композитни индикатор иновативности којим се мере иновативне перформансе европских земаља са циљем да се унапреде иновационе перформансе и успешно реализовала стратегија Европа 2020. Вредности индекса иновативности објављују се у **European Innovation Scoreboard**¹¹ (EIS) при чему се све земље сврставају у четири категорије¹²: (1) иновациони лидери (зелена боја на графикону), (2) снажни иноватори (плава боја на графикону), (3) умерени иноватори (жута боја на графикону) и (4) скромни иноватори (црвена боја на графикону).

Привреду Републике Србије карактерише тренд раста степена иновативности, мада и даље са значајним заостатком за просеком ЕУ. Према иновационим перформансама, Република Србија (индекс иновативности 0,335) се у 2017. налази у групи 16 земаља умерених иноватора и значајно заостаје у односу на просек ЕУ (0,504) и већину европских земаља. У односу на земље из окружења, боље иновационе перформансе од Републике Србије има само Словенија (0,465) која се налази се у групи великих иноватора, а слабије имају Мађарска (0,332) и Хрватска (0,258) које се налазе у групи умерених иноватора и земље из групе скромних иноватора (Бугарска – 0,229, Македонија – 0,222 и Румунија – 0,157).

Иновационе перформансе Републике Србије у периоду 2008 - 2017. године повећане су, изузев малог пада у 2011, 2016. и 2017. години. Такође, у посматраном периоду побољшаване су и релативне иновационе перформансе Србије у односу на просек ЕУ (са 45% у 2008. на 70,3% у 2017.).

Иновативне перформансе Републике Србије су испод просека ЕУ код већине димензија и показатеља иновативности, али са трендом раста. Најбоље резултате у односу на ЕУ у 2017. Србија је забележила за компоненте Инвестиције предузећа (118,3), Повезивање (94,0) за МСП са маркетиншким или организационим иновацијама (91,7), за МСП са производним или процесним иновацијама (86,2), као и у оствареном утицају иновационих активности на запосленост и запошљавање (93,5). С друге стране, најслабије иновативне димензије су Околина која је погодна за иновације (18,5) и Интелектуална својина (24,2). Већина иновационих перформанси (димензија и показатеља) Републике Србије је погоршана у односу на 2016. годину.

Табела 43. Показатељи иновативности Републике Србије

Група		Перформансе у односу на ЕУ 2010. у		У односу на ЕУ 2017.
		2010	2017	2017
	Укупни иновациони индекс	57,1	70,3	66,5
I	Људски ресурси	28,0	76,5	64,1
	Привлачни истраживачки системи	30,0	37,2	32,7
	Околина погодна за иновације	24,8	24,8	18,5
II	Финансирање и подршка	67,3	40,6	37,7
	Инвестиције предузећа	78,0	132,3	118,3
III	Иноватори	47,7	72,3	84,1
	Повезивање	96,6	94,9	94,0
	Интелектуална својина	27,2	24,4	24,2
IV	Утицаји на запосленост	68,8	94,0	93,5
	Ефекти продаје	50,4	60,9	58,5

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2018

¹⁰ Иновациони индекс је сложени показатељ састављен од четири основне групе показатеља иновативности сврстаних у десет димензија са укупно 27 различитих показатеља. *Прву групу* показатеља чине фактори који омогућавају иновацију, али нису везани за предузеће и покривају три димензије иновативности: људски ресурси, истраживачки систем, као и околину која је погодна за иновације. *Друга група* показатеља обухвата јавне и приватне инвестиције у истраживање и иновације и покрива две димензије: финансирање и подршка и инвестиције предузећа. *Трећа група* показатеља обухвата ефекте иновационих активности предузећа кроз три димензије: иноватори, повезивање и интелектуална својина. *Четврта група* показатеља служи за процену ефеката иновационих активности на нивоу предузећа и укључује две димензије: утицаји на запосленост и ефекти продаје.

¹¹ Европска лествица успеха у иновирању (European Innovation Scoreboard – EIS) је годишњи извештај Европске комисије за праћење и упоредну анализу спровођења стратегије Европа 2020, као и иновационих перформанси земаља чланица ЕУ, придружених земаља (Србија, Македонија, Турска, Исланд, Норвешка, Швајцарска, Украјина и Израел) и најважнијих глобалних конкурената: САД, Јапан, Аустралија, Канада, Јужна Кореја и земље БРИК-а (Бразил, Русија, Индија, Јужна Африка и Кина). EIS даје упоредну оцену иновативног развоја појединачних земаља, релативне предности и слабости њихових истраживачких и иновационих система, као и промене нивоа иновативности појединачних земаља.

¹² Иновациони лидери (*Innovation leaders*) су земље код којих је индекс иновативности за 20% и више већи од просека ЕУ; снажни иноватори (*Strong Innovators*) – су они који су остварили између 90% и 120% просека перформанси ЕУ; умерени иноватори (*Moderate innovators*) – између 50% и 90% просека перформанси ЕУ; а скромни иноватори (*Modest innovators*) – испод 50% просека перформанси ЕУ.

Четири индикатора мере иновативне перформансе пословања малих и средњих предузећа: (1) *Иновације МСП у производе и процесе* – број МСП која су увела нови производ или нов процес на једно од својих тржишта. Технолошке иновације мерене увођењем нових производа (робе или услуга) и процеса су кључне за иновације у производним активностима; (2) *Маркетинг и/или организационе иновације МСП* - број МСП која су увела нову маркетинг иновацију и/или организационе иновације на једно од њихових тржишта. Овај индикатор приказује степен до којег МСП иновирају кроз нетехнолошке облике иновације (3) *Иновационе активности МСП унутар предузећа* - Овај индикатор мери степен до којег су МСП која су увеле нов или значајно побољшан производ или производни процес иновирала интерно; (4) *Сарадња иновативних МСП са другима* - овај индикатор мери степен до ког су МСП укључена у сарадњу у области иновација. Он мери проток знања између јавних истраживачких институција и предузећа. као и између разних предузећа.

На основу четири индикатора која мере иновативне перформансе пословања МСП, Србија заостаје за просеком ЕУ 28 и Словенијом, али има боље перформансе од свих осталих земаља из окружења.

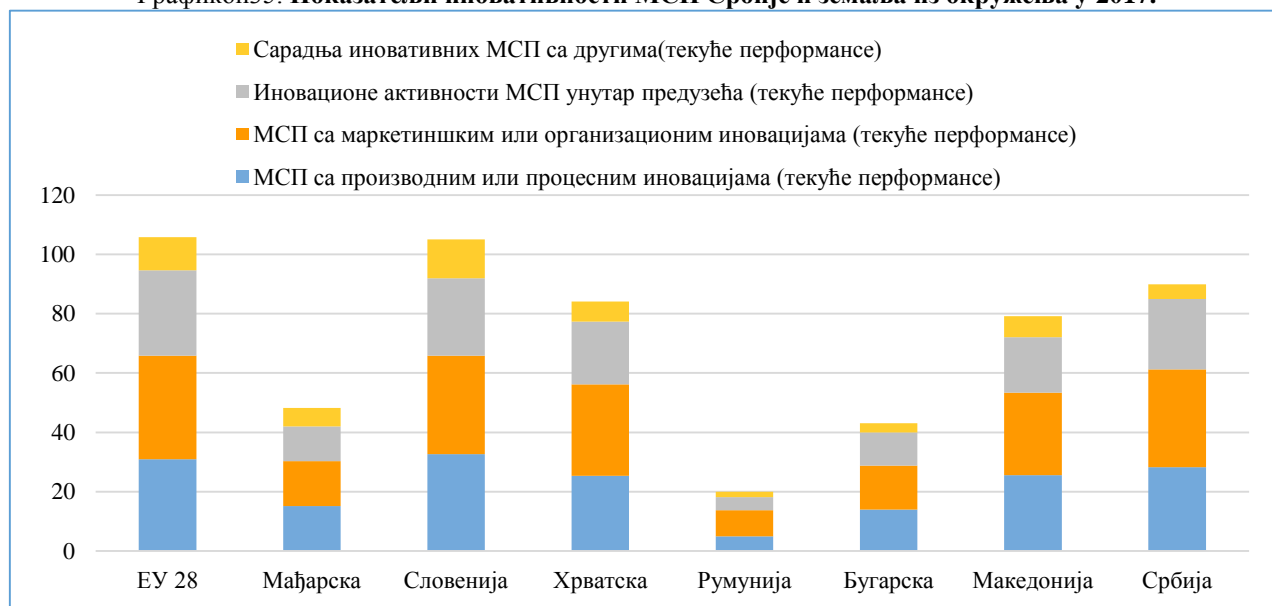
Слаб ниво иновативности МСП у Републици Србији огледа се у малом обиму технолошких иновација и слабој вези и сарадњи између образовања, истраживачких института и комерцијалног сектора. Нетехнолошке иновације, које се односе на унапређење организације и маркетинга, напредно коришћење информативно-комуникационих технологија и сл, такође су у недовољној мери заступљене у овим предузећима.

Табела 44. Показатељи иновативности МСП Републике Србије и изабраних земаља из окружења у 2017.

	ЕУ	МА	СЛ	ХР	РУ	БГ	МА	СРБ
МСП са производним или процесним иновацијама (текуће перформансе)	30,9	15,1	32,6	25,4	4,9	14,0	25,6	28,3
МСП са производним или процесним иновацијама (у односу на ЕУ 2017)		16,7	109,0	71,2	0,0	11,3	72,2	86,2
МСП са маркетиншким или организационим иновацијама (текуће перформансе)	34,9	15,2	33,2	30,8	8,8	14,8	27,8	32,9
МСП са маркетиншким или организационим иновацијама (у односу на ЕУ 2017)		19,4	93,0	83,4	0,0	17,4	71,0	91,7
Иновационе активности МСП унутар предузећа (текуће перформансе)	28,8	11,7	26,1	21,1	4,5	11,2	18,7	23,8
Иновационе активности МСП унутар предузећа (у односу на ЕУ 2017,)		16,6	86,8	62,6	0,0	13,9	50,7	75,4
Сарадња иновативних МСП са другима(текуће перформансе)	11,2	6,2	13,2	6,8	1,8	3,1	7,1	4,9
Сарадња иновативних МСП са другима (у односу на ЕУ 2017,)		49,8	119,2	55,6	0,0	19,0	58,6	37,1

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2018

Графикон35. Показатељи иновативности МСП Србије и земаља из окружења у 2017.

Извор: МП - истраживање према European Innovation Scoreboard 2018

Анализа иновативности и отворености МСП у балканским државама показује значајно заостајање у односу на развијеније земље ЕУ. МСП у Србији нису иновативна и нису интернационализована, што значи да не рачунају ни са продајом на страном тржишту, нити очекују страну конкуренцију. Имајући у виду удео МСП у укупном броју предузећа, у укупној запослености и у укупној додатој вредности, јасно је да је **да би се подстакао развој, привредни раст и запошљавање потребан је конкурентан, иновативан и интернационализован сектор МСП, јер управо он може да мобилише знање, предузетничке способности и продуктивност људи.**

4.3. Употреба ИКТ

Предузетнички сектор Србије не заостаје у приступу широкопојасном *интернету* и употреби платформи *е-трговине* у набавци и продаји, али заостаје према обиму реализованих услуга е-трговине у односу на просек Европске уније и већине земаља у окружењу.

У погледу удела предузећа која имају приступ интернету, као и оних која користе широкопојасни приступ интернету МСП из Србије су изнад просека ЕУ-28 и, уз Словенију и Хрватску су испред осталих земаља у окружењу (Бугарска, Мађарска, Румунија и Македонија).

Број претплатника фиксног широкопојасног приступа интернету у сталном је порасту, и у земљама ЕУ и у Србији. У домену фиксног широкопојасног приступа интернету DSL технологије су и даље доминантне на нивоу ЕУ и код домаћих МСП (више су од просека ЕУ-28 и свих земаља у окружењу).

Све већи број корисника приступа интернету преко мобилних телефона због чега је мобилни широкопојасни приступ најбрже растући сегмент тржишта услуга мобилне мреже. Приступ интернету путем мобилне широкопојасне конекције (3G или 4G мобилне технологије) МСП из Србије заступљенији је у Србији него у ЕУ – 28 и земаља у окружењу осим у Словенији и Хрватској.

Табела 45. Коришћење интернета у МСП и типови веза за приступ интернету у 2017. години

	% предузећа која имају приступ интернету			% предузећа која користе широкопојасни приступ интернету			% предузећа која користе DSL или другу врсту фиксне широкопојасне интернет конекције			% предузећа која користе мобилну широкопојасну интернет конекцију (3G или 4G) употребом преносивих уређаја		
	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика
ЕУ - 28	96	99	100	95	98	99	92	97	99	66	81	93
Бугарска	94	99	100	88	96	100	79	89	97	48	67	84
Хрватска	95	100	100	94	99	100	91	98	99	81	94	97
Мађарска	92	97	99	90	96	99	86	93	97	67	82	95
Румунија	83	93	97	79	91	96	78	89	95	48	61	79
Словенија	99	100	100	99	100	100	99	100	100	79	89	97
Македонија	93	99	99	93	99	99	92	98	99	68	74	84
Србија	99,7	100	100	98,8	98,9	98,8	98,8	98,9	98,8	72,7	84,2	97,9

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а и РЗС

Мала и средња предузећа из Србије према куповини посредством компјутерских мрежа не заостају у односу на просек ЕУ-28 и изнад су свих земаља у окружењу. Одступања од просека ЕУ и околних земаља су мала или их нема код предузећа код којих онлајн набавке учествују са више од 1% укупних набавки када се посматрају у односу на предузећа која су наручивала производе или услуге онлајн.

Домаћа МСП у великој мери користе платформе *е-трговине* код продаје производа. Према учешћу предузећа која су примала поруџбине за робу или услуге путем веб сајта или мобилне апликације домаћа МСП су на нивоу просека ЕУ и изнад нивоа свих земаља из окружења. Међутим, према учешћу предузећа код којих онлајн продаја учествују са више од 1% у укупном промету у односу на предузећа која су примала наруџбине за производе или услуге онлајн, МСП из Србије значајно заостају за просеком ЕУ и свим земљама из окружења (осим Македоније).

Табела 46. Куповина и продаја МСП путем е-трговине у 2017. години

	% предузећа која су куповала посредством компјутерских мрежа			% предузећа код којих онлајн набавке учествују са више од 1% укупних набавки у односу на предузећа која су наручивала производе/услуге онлајн			% предузећа која су примала поруџбине путем компјутерских мрежа			% предузећа код којих онлајн продаја учествују са више од 1% у укупном промету у односу на предузећа која су примала наруџбине за производе/услуге онлајн		
	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика	Мала	Средња	Велика
ЕУ	42	51	63	60	58	64	19	29	44	87	88	90
Бугарска	12	15	22	46	46	45	9	15	18	68	62	78
Хрватска	25	29	35	52	44	50	16	24	35	99	98	98
Мађарска	35	49	60	50	44	53	14	21	36	82	87	89
Румунија	11	16	24	100	100	100	8	10	18	95	97	95
Словенија	27	32	53	46	42	52	22	30	57	74	79	74
Македонија	6	5	9	49	53	29	6	9	15	40	42	60
Србија	40,7	43,6	56,7	49,4	42,1	39,0	25,8	26,3	34,3	59	44	53,6

Извор: Министарство привреде према подацима EUROSTAT-а и РЗС

Иако МСП у Србији у великом проценту користе платформе *е-трговине* у свом пословању (набавка и продаја путем компјутерских мрежа и веб сајта), заступљеност онлајн набавки и продаје је знатно испод просека ЕУ-28 и свих посматраних земаља из окружења и указује на недовољну искоришћеност могућности е-трговине у Србији и потребу за већим укључивањем МСП сектора у савремене моделе пословања.

V ПРЕДУЗЕТНИЧКА ДЕМОГРАФИЈА – START-UP 2017.

У области пословне демографије у 2017. години забележена су позитивна кретања и остварен је најбољи нето резултат у посткризном периоду (+18.778 привредних субјеката). Нето ефекат је повољнији код предузећа (3,0), него код предузетника (1,6). У односу на претходну годину, нето број основаних/угашених привредних субјеката повећан је за 0,1 процентних поена (са 1,7 на 1,8).

У 2017. години стопа оснивања привредних субјеката је већа од стопе гашења чиме је настављен позитиван тренд започет 2013. године.

Највећи нето број основаних привредних субјеката је био у секторима: *Информисање и комуникације, Стручне, научне, иновационе и техничке делатности* и *Трговина на велико и мало*.

Најповољнији однос између основаних и угашених привредних субјеката (нето ефекат) остварен је у сектору *Информисање и комуникације* (5,1).

Индикатори пословне демографије по регионалним областима показује значајну неравномерност. Регионалну неравнотежу пословне демографије најилустративније приказују следећи подаци: константно, највећи број основаних привредних субјеката се налази у *Београдској и Јужнобачкој области*; поред ове две регионалне области, према нето ефекту у 2017, нешто изнад просека Републике Србије биле су *Моравичка, Подунавска и Шумадијска област*.

Позитивни трендови пословне демографије, започети 2013. године, настављени су у периоду од 2014-2017. године. У 2017. години услед повољнијег пословног амбијента и побољшања општих услова за покретање и развијање пословања, остварено је повећање броја привредних субјеката за 18.778, што представља најбољи нето резултат од предкризног периода.

Табела 47. Основни показатељи пословне демографије у Србији у периоду 2010-2017. година

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Основана	44.765	40.706	38.848	39.666	37.311	41.614	42.044	43.446
Угашена	46.553	48.869	40.208	39.077	29.669	35.116	24.728	24.668
Нето	-1.788	-8.163	-1.360	589	7.642	6.498	17.316	18.778
Нето ефекат	1,0	0,8	1,0	1,0	1,3	1,2	1,7	1,8
Стопа оснивања у %	13,5	12,5	12,0	12,3	11,3	12,6	12,5	11,7
Стопа гашења у %	14,0	15,0	12,4	12,1	9,0	10,6	7,3	6,6
Стопа опстанка у%	61,8	63,8	59,1	64,0	67,5	69,3	70,9	73,6

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2017. години основано је 43.446 привредних субјеката, што је за 18.778 више од угашених привредних субјеката (24.668). Укупан нето ефекат (број основаних/број угашених привредних субјеката) у 2017. години је позитиван - на сваких 10 угашених привредних субјеката оснује се 18 нових, при чему је тај однос повољнији код предузећа (на 10 угашених предузећа оснује се 304 нова) у односу на предузетнике (на сваких 10 угашених предузетника оснује се 16 нових).

У 2017. години основано је 1.402 више привредних субјеката у односу на 2016. годину и нето ефекат је повећан за 0,1 (са 1,7 на 1,8).

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Повољна кретања пословне демографије у 2017. години забележена су код предузећа – број основаних привредних друштава у односу на 2017. годину повећан је за 366 (4,3%), а број угашених за 478 (19,4%), тако да је нето резултат основаних и угашених предузећа негативан (-112).

Нето број предузетника у 2017. години повећан је у односу на 2016. годину за 181 (0,5%). Нето ефекат је повећан у 2017. години и износи 1,6, услед пада броја угашених за -538 (-2%) и повећања основаних за 1.036 предузетника (3,0%).

Табела 48. Број основаних и угашених привредних субјеката у периоду 2010-2017.

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Основана	Предузетници	35.296	32.236	30.200	30.931	29.102	33.434	33.615	34.651
	Предузећа	9.469	8.470	8.648	8.735	8.209	8.180	8.429	8.795
	Укупно	44.765	40.706	38.848	39.666	37.311	41.614	42.044	43.446
Угашена	Предузетници	37.165	35.288	32.853	36.520	27.068	32.733	22.270	21.732
	Предузећа	9.388	13.581	7.355	2.557	2.601	2.383	2.458	2.936
	Укупно	46.553	48.869	40.208	39.077	29.669	35.116	24.728	24.668
Нето	Предузетници	-1.869	-3.052	-2.653	-5.589	2.034	701	11.345	12.919
	Предузећа	81	-5.111	1.293	6.178	5.608	5.797	5.971	5.859
	Укупно	-1.788	-8.163	-1.360	589	7.642	6.498	17.316	18.778
Нето ефекат	Предузетници	0,9	0,9	0,9	0,8	1,1	1,0	1,5	1,6
	Предузећа	1,0	0,6	1,2	3,4	3,2	3,4	3,4	3,0
	Укупно	1,0	0,8	1,0	1,0	1,3	1,2	1,7	1,7

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2017. години стопа оснивања већа је од стопе гашења привредних субјеката што указује на побољшање пословне климе и могућности за пословање привредних субјеката. Забележен је већи динамизам код предузетника (указује на повећану заинтересованост становништва за отпочињање сопственог пословања), као и значајно смањење стопе гашења (у претходном периоду предузетници су имали знатно неповољнији однос стопе оснивања и стопе гашења). Разлика између стопе оснивања и стопе гашења је на сличном нивоу код предузећа и предузетника у 2016. години, за разлику од претходних година.

Табела 49. Стопа оснивања и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника)

у %		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Стопа оснивања	Предузетници	15,9	14,6	13,8	14,5	13,5	15,6	15,5	14,3
	Предузећа	8,6	8,1	8,2	7,9	7,1	7,0	7,0	6,8
	Укупно	13,5	12,5	12,0	12,3	11,3	12,6	12,5	11,7
Стопа гашења	Предузетници	16,7	16,0	15,1	17,2	12,6	15,3	10,3	9,0
	Предузећа	8,5	13,0	7,0	2,3	2,2	2,1	2,0	2,3
	Укупно	14,0	15,0	12,4	12,1	9,0	10,6	7,3	6,6

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

У 2017. години стопа опстанка привредних субјеката (мери колико привредних субјеката који су основани у години n преживи у години n+2) показује да је 73,6% привредних субјеката која су основана 2015. године преживело прве две године пословања. Забележена је већа стопа опстанка код предузећа (88,0%) у односу на предузетнике (70,1%).

На основу података о броју новооснованих привредних субјеката у периоду 2010-2017. године може се закључити да у просеку:

- око 66% нових привредних субјеката преживи прве 2 године пословања;
- већу стопу опстанка имају предузећа око 89% у односу на предузетнике око 60%.

Табела 50. Стопе опстанка привредних субјеката

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Привредна друштва	основана (у n-2 години)	11.248	10.013	9.469	8.470	8.648	8.735	8.209	8.180
	преживела (у n години)	10.315	8.772	8.189	7.897	7.742	8.220	7.387	7.197
	стопа опстанка у %	91,7	87,6	86,5	93,2	89,5	94,1	90,0	88,0
Предузетници	основана (у n-2 години)	43.575	39.365	35.296	32.236	30.200	30.931	29.102	33.433
	преживела (у n години)	23.581	22.731	18.269	18.137	18.483	19.277	19.063	23.420
	стопа опстанка у %	54,1	57,7	51,8	56,3	61,2	62,3	65,5	70,1
Укупно	основана (у n-2 години)	54.823	49.378	44.765	40.706	38.848	39.666	37.311	41.613
	преживела (у n години)	33.896	31.503	26.458	26.034	26.225	27.497	26.450	30.617
	стопа опстанка у %	61,8	63,8	59,1	64,0	67,5	69,3	70,9	73,6

Извор: МП-истраживање, на основу база података АПР

Секторска анализа пословне демографије

У периоду 2014-2017. године највећу динамику оснивања и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника) су имали сектори: *Трговина на велико и мало* (основано: 37.486 – 22,7% свих основаних привредних субјеката; угашено: 31.345 – 27,6%), *Прерађивачка индустрија* (основано: 24.393 – 14,8%; угашено: 18.000 – 15,8%) и *Услуге смештаја и исхране* (основано: 19.322 – 11,7%; угашено: 14.787 – 13,0%).

Највећи нето број основаних привредних субјеката је био у секторима: *Информисање и комуникације* (8.258 -16,3%), *Стручне, научне, иновационе и техничке делатности* (7.849 – 15,4%) и *Трговина на велико и мало* (6.051– 11,9%).

У 2017. години највећу динамику оснивања и гашења привредних субјеката (предузећа и предузетника) имају сектори: *Трговина* (основано: 8.310 – 18,9% свих основаних привредних субјеката; угашено: 6.596 – 26,7%), *Прерађивачка индустрија* (основано: 6.553 – 14,9%; угашено: 4.144 – 16,8%) и *Услуге смештаја и исхране* (основано: 4.403 – 10,3%; угашено: 2.938 – 11,9%). Највећи нето број основаних привредних субјеката је у секторима: *Информисање и комуникације* (3.050 -15,9%), *Прерађивачке индустрије* (2.409 – 12,5%), *Трговине* (1.714 – 8,9%) и *Стручне, научне, иновационе и техничке делатности* (2.989 - 15,5%).

Најповољнији однос између основаних и угашених привредних субјеката (нето ефекат) остварен је у сектору *Информисање и комуникације* (5,1). Просечна стопа опстанка у 2017. години привредних субјеката који су основани у 2015. години износила је 73,6% (од 100 основаних привредних субјеката преживео је 74 субјекат). Број опсталих привредних субјеката у сектору *Прерађивачке индустрије* у 2017. години у односу на број основаних у 2015. години је мањи за 1.901. Сектор *Прерађивачке индустрије*, као најзначајнији реални сектор, забележио је у 2017. години стопу опстанка од 70,2% (у оквиру сектора највише стопе опстанка забележиле су области: *производња основних фармацеутских производа, производња електричне опреме, производња рачунара, производња електронских и оптичких производа и производња пића*).

Табела 51. Основни показатељи пословне демографије по секторима у 2017. години

	Основани	Угашени	Нето	Нето ефекат	Основани у 2015.	Опстали у 2017.	Стопа опстанка (%)
Пољопривреда, шумарство и рибарство	681	374	307	1,8	519	413	79,6
Рударство	43	19	24	2,3	42	41	97,6
Прерађивачка индустрија	6.553	4.144	2.409	1,6	6.370	4.463	70,2
Снабдев. електр. енерг. гасом и паром	98	25	73	3,9	119	108	90,8
Снабд. водом и управљ. отпадним водама	239	132	107	1,8	131	105	79,5
Грађевинарство	4.174	2.163	2.011	1,9	2.925	2.182	74,5
Трговина на велико и мало	8.310	6.596	1.714	1,3	9.939	7.242	73,0
Саобраћај и складиштење	3.409	1.783	1.626	1,9	2.868	2.253	78,3
Услуге смештаја и исхране	4.403	2.938	1.465	1,5	5.217	3.408	65,5
Информисање и комуникације	3.786	736	3.050	5,1	2.430	2.041	84,2
Финан. делатности и делат. осигурања	230	174	56	1,3	268	219	81,4
Пословање некретнинама	370	87	283	4,2	228	200	84,7
Стручне, научне, инов. и тех. делатности	4.837	1.848	2.989	2,6	4.041	3.203	78,8
Админ. и помоћне услужне делатности	2.385	1.052	1.333	2,3	1.918	1.345	70,3
Државна управа и обавезно соц.осиг.	0	0	0	0	0	0	0
Образовање	498	170	328	2,9	392	319	81,6
Здравствена и социјална заштита	583	253	330	2,3	510	444	86,9
Уметност, забава и рекреација	768	367	401	2,1	667	464	69,5
Остале услужне делатности	2.505	1787	718	1,4	3.037	2.167	71,5
Укупно	43.872	24.648	19.224	1,8	41.613	30.617	73,6

Извор: Министарство привреде, на основу података АПР

Регионална анализа

Индикатори пословне демографије по регионалним областима показују значајну неравномерност услова за оснивање нових и развој постојећих привредних субјеката (предузећа и предузетника).

Регионалну неравнотежу пословне демографије најилустративније приказују следећи подаци: константно, највећи број основаних привредних субјеката се налази у *Београдској и Јужнобачкој области* (просечно око 31% и 10%); поред ове две регионалне области, према нето ефекту у 2017, нешто изнад просека Републике (1,8) су биле *Моравичка, Подунавска и Шумадијска област*;

Највећа пословна динамика у 2017. години забележена је у *Београдској области* – број основаних привредних субјеката (14.439 – 32,9% свих основаних) већи је од броја угашених (6.193 – 25,1% свих угашених) за 8.246 привредних субјеката (нето ефекат 2,3) и *Јужнобачкој области* – нето број привредних субјеката повећан је за 2.070 (основано је 4.397 – 10,0% свих основаних, а угашено 2.327 привредних субјеката – 9,4% свих угашених), нето ефекат 1,9. Поред ове две области, према нето ефекту, нешто изнад просека Републике (1,8) су биле *Моравичка, Подунавска и Шумадијска област*.

Распон најповољнијих и најнеповољнијих односа оснивања и гашења привредних субјеката према регионалним областима износио је у 2017. години између *Београдске и Севернобанатске области* (2,3:1,2).

Најповољније окружење за покретање и развој пословања (области са највећим бројем привредних субјеката која успешно настављају своје пословање након две године од оснивања), односно вишу стопу опстанка од просечне у Републици имало је осам области, а највише стопе су забележене у *Београдској, Севернобачкој, Браничевској, Колубарској, Моравичкој и Јужнобачкој области*.

Табела 52: Регионална пословна демографија привредних субјеката у 2017. години

Територијалне јединице		Основани	Угашени	Нето	Нето ефекат	Учешће броја основаних (%)	
УКУПНО РЕПУБЛИКА СРБИЈА		43.872	24.648	19.224	1,8	100,0	
СРБИЈА – СЕВЕР	Београдски регион	Београдска област	14.439	6.193	8.246	2,3	32,9
	Регион Војводине	Западнобачка област	775	522	253	1,5	1,8
		Јужнобанатска област	1.435	952	483	1,5	3,3
		Јужнобачка област	4.397	2.327	2.070	1,9	10,0
		Севернобанатска област	404	341	63	1,2	0,9
		Севернобачка област	763	524	239	1,5	1,7
		Средњобанатска област	720	505	215	1,4	1,6
		Сремска област	1.489	989	500	1,5	3,4
СРБИЈА – ЈУГ	Регион Шумадије и Западне Србије	Златиборска област	1.663	1.138	525	1,5	3,8
		Колубарска област	852	526	326	1,6	1,9
		Мачванска област	1.646	990	656	1,7	3,8
		Моравичка област	1.317	712	605	1,8	3,0
		Поморавска област	1.013	707	306	1,4	2,3
		Расинска област	1.337	849	488	1,6	3,0
		Рашка област	1.952	1.224	728	1,6	4,4
		Шумадијска област	1.812	993	819	1,8	4,1
	Регион Јужне и Источне Србије	Борска област	468	387	81	1,2	1,1
		Браничевска област	738	478	260	1,5	1,7
		Зајечарска област	456	320	136	1,4	1,0
		Јабланичка област	1.181	815	366	1,4	2,7
		Нишавска област	2.133	1.333	800	1,6	4,9
		Пиротска област	363	259	104	1,4	0,8
		Подунавска област	940	512	428	1,8	2,1
Пчињска област		999	642	357	1,6	2,3	
Топличка област	447	295	152	1,5	1,0		
Косово и Метохија		133	115	18	1,2	0,3	

Извор: МП-истраживање, на основу података АПР

AHEKC

Табела 1. Основни индикатори пословања нефинансијског сектора 2013-2017. године – текуће цене

	Пред.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика	Укупно	Учешће у нефинансијском сектору					
								Пред.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
2013													
Бр. предузећа	222.152	81.775	9.353	2.132	315.412	494	315.906	70,3	25,9	3,0	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	203.297	153.087	189.172	222.994	768.550	416.394	1.184.944	17,2	12,9	16,0	18,8	64,9	35,1
Промет*	904.367	1.327.994	1.745.887	1.735.609	5.713.857	3.167.978	8.881.835	10,2	15,0	19,7	19,5	64,3	35,7
БДВ*	219.558	158.265	269.095	317.088	964.007	817.649	1.781.655	12,3	8,9	15,1	17,8	54,1	45,9
Извоз*	10.355	118.506	143.028	247.187	519.075	683.722	1.202.797	0,9	9,9	11,9	20,6	43,2	56,8
Број извозника	2.223	6.985	3.242	1.061	13.511	301	13.812	16,1	50,6	23,5	7,7	97,8	2,2
Увоз*	10.100	213.903	338.892	375.291	938.186	722.626	1.660.812	0,6	12,9	20,4	22,6	56,5	43,5
Број увозника	2.847	12.385	4.413	1.345	20.990	363	21.353	13,3	58,0	20,7	6,3	98,3	1,7
2014													
Бр. предузећа	231.616	81.327	9.198	2.131	324.272	494	324.766	71,3	25,0	2,8	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	207.748	147.641	185.206	220.944	761.539	413.408	1.174.947	17,7	12,6	15,8	18,8	64,8	35,2
Промет*	958.563	1.363.463	1.727.909	1.949.462	5.999.397	3.168.851	9.168.248	10,5	14,9	18,8	21,3	65,4	34,6
БДВ*	236.081	179.422	279.323	334.737	1.029.563	808.058	1.837.620	12,8	9,8	15,2	18,2	56,0	44,0
Извоз*	11.932	126.745	159.422	279.708	577.807	713.325	1.291.133	0,9	9,8	12,3	21,7	44,8	55,2
Број извозника	2.380	6.942	3.266	1.089	13.677	300	13.977	17,0	49,7	23,4	7,8	97,9	2,1
Увоз*	11.228	234.901	349.987	418.150	1.014.266	765.591	1.779.856	0,6	13,2	19,7	23,5	57,0	43,0
Број увозника	2.887	12.053	4.422	1.386	20.748	370	21.118	13,7	57,1	20,9	6,6	98,2	1,8
2015													
Бр. предузећа	232.765	80.122	9.531	2.182	324.600	494	325.094	71,6	24,6	2,9	0,7	99,8	0,2
Бр. запослених	236.359	150.919	190.936	223.505	801.719	418.538	1.220.257	19,4	12,4	15,6	18,3	65,7	34,3
Промет*	1.040.226	1.358.207	1.786.105	2.118.332	6.302.870	3.197.616	9.500.486	10,9	14,3	18,8	22,3	66,3	33,7
БДВ*	261.343	171.156	293.711	370.541	1.096.750	805.147	1.901.897	13,7	9,0	15,4	19,5	57,7	42,3
Извоз*	13.770	132.653	156.974	331.916	635.312	804.486	1.439.798	1,0	9,2	10,9	23,1	44,1	55,9
Број извозника	2.604	7.073	3.447	1.145	14.269	309	14.578	17,9	48,5	23,6	7,9	97,9	2,1
Увоз*	12.306	238.712	352.739	483.323	1.087.080	835.919	1.922.999	0,6	12,4	18,3	25,1	56,5	43,5
Број увозника	3.097	12.023	4.538	1.445	21.103	369	21.472	14,4	56,0	21,1	6,7	98,3	1,7
2016													
Бр. предузећа	243.590	84.105	10.154	2.263	340.112	501	340.613	71,5	24,7	3,0	0,7	99,9	0,1
Бр. запослених	247.775	154.073	203.681	232.003	837.532	437.910	1.275.442	19,4	12,1	16,0	18,2	65,7	34,3
Промет*	1.116.068	1.476.356	1.952.475	2.064.981	6.609.879	3.539.947	10.149.826	11,0	14,5	19,2	20,3	65,1	34,9
БДВ*	284.154	188.521	338.364	411.480	1.222.519	953.383	2.175.902	13,1	8,7	15,6	18,9	56,2	43,8
Извоз*	16.400	137.432	183.997	331.430	669.259	969.179	1.638.438	1,0	8,4	11,2	20,2	40,8	59,2
Број извозника	2.776	7.239	3.604	1.151	14.770	326	15.096	18,4	48,0	23,9	7,6	97,8	2,2
Увоз*	15.109	249.021	409.609	506.525	1.180.263	914.431	2.094.694	0,7	11,9	19,6	24,2	56,3	43,7
Број увозника	3.464	12.476	4.945	1.530	22.415	399	22.814	15,2	54,7	21,7	6,7	98,3	1,7
2017													
Бр. предузећа	257.267	87.012	10.583	2.372	357.234	521	357.755	71,9	24,3	3,0	0,7	99,9	0,1
Бр. запослених	257.872	157.890	213.380	244.320	873.462	449.963	1.323.425	19,5	11,9	16,1	18,5	66,0	34,0
Промет*	1.215.327	1.515.631	2.133.418	2.299.722	7.164.097	3.763.035	10.927.133	11,1	13,9	19,5	21,0	65,6	34,4
БДВ*	314.434	200.126	359.489	451.679	1.325.728	1.014.194	2.339.922	13,4	8,6	15,4	19,3	56,7	43,3
Извоз*	17.846	140.763	195.364	362.672	716.645	1.095.675	1.812.321	1,0	7,8	10,8	20,0	39,5	60,5
Број извозника	2.882	7.167	3.703	1.210	14.962	341	15.303	18,8	46,8	24,2	7,9	97,8	2,2
Увоз*	16.720	255.551	450.030	534.084	1.256.385	1.048.062	2.304.447	0,7	11,1	19,5	23,2	54,5	45,5
Број увозника	3.579	12.512	5.148	1.612	22.851	409	23.260	15,4	53,8	22,1	6,9	98,2	1,8

*у мил. динара

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 2. Инвестиције у основна средства нефинансијског сектора привреде* – текуће цене

	Предузетници	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
2008						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	56.718	36.259	71.148	95.381	259.506	293.497
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,3	6,6	12,9	17,2	46,9	53,1
Однос улагања и промета (%)	5,9	3,6	5,1	7,3	5,6	12,5
2009						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	50.231	40.374	100.095	69.096	259.796	234.170
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,2	8,2	20,3	14,0	52,6	47,4
Однос улагања и промета (%)	5,4	4,3	8,1	5,4	5,9	11,3
2010						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	50.060	39.729	33.254	152.872	275.915	219.093
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,1	8,0	6,7	30,9	55,7	44,3
Однос улагања и промета (%)	6,2	3,7	2,4	10,9	5,9	8,8
2011						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	69.589	31.266	47.091	68.156	216.101	259.241
у % (нефинансијски сектор = 100)	14,6	6,6	9,9	14,3	45,5	54,5
Однос улагања и промета (%)	8,6	2,5	3,0	4,4	4,2	9,5
2012						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	66.366	31.270	76.713	102.769	277.118	351.303
у % (нефинансијски сектор = 100)	10,6	5,0	12,2	16,4	44,1	55,9
Однос улагања и промета (%)	7,5	2,3	4,3	6,1	4,9	11,7
2013						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	70.042	28.299	64.547	107.838	270.726	278.256
у % (нефинансијски сектор = 100)	12,8	5,2	11,8	19,6	49,3	50,7
Однос улагања и промета (%)	7,7	2,1	3,7	6,2	4,7	8,8
2014						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	72.525	29.243	55.430	118.597	275.796	257.614
у % (нефинансијски сектор = 100)	13,6	5,5	10,4	22,2	51,7	48,3
Однос улагања и промета (%)	7,6	2,1	3,2	6,1	4,6	8,1
2015						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	78.215	30.578	57.385	134.444	300.622	244.082
у % (нефинансијски сектор = 100)	13,8	5,4	10,2	23,8	53,2	43,2
Однос улагања и промета (%)	7,5	2,3	3,2	6,3	4,8	7,6
2016						
Инвестиције нефинансијског сектора (у мил. динара)	97.502	33.313	55.929	145.179	331.924	286.043
у % (нефинансијски сектор = 100)	15,8	5,4	9,1	23,5	53,7	46,3
Однос улагања и промета (%)	8,0	2,2	2,6	6,3	4,6	7,6

* Предузећа и предузетници

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 3. Секторски распоред индикатора пословања сектора МСПП у 2017. години

	Предузећа			Запослени			Промет			Бруто додата вредност		
	број	%	% у сектору	број	%	% у сектору	у мил. динара	%	% у сектору	у мил. динара	%	% у сектору
Укупно МСПП	357.234	100,0	99,9	873.462	100,0	66,0	7.164.097	100,0	65,6	1.325.728	100,0	56,7
Пољопривреда	6.340	1,8	99,8	22.011	2,5	71,2	264.432	3,7	87,9	36.696	2,8	73,1
Рударство	515	0,1	98,7	3.430	0,4	28,1	60.479	0,8	58,5	6.491	0,5	23,2
Прерађивачка индустрија	55.395	15,5	99,6	238.863	27,3	58,8	1.513.515	21,1	47,6	317.543	24,0	44,8
Прехрамбени производи	10.770	3,0	99,6	61.266	7,0	72,0	420.280	5,9	57,4	64.360	4,9	51,1
Пиће	973	0,3	99,3	3.933	0,5	52,0	30.276	0,4	26,3	7.587	0,6	27,4
Дувански производи	10	0,0	83,3	459	0,1	34,2	10.571	0,1	23,3	2.013	0,2	17,3
Текстил	1.774	0,5	99,6	6.003	0,7	50,4	26.330	0,4	56,9	7.275	0,5	55,5
Одевни предмети	5.428	1,5	99,6	21.093	2,4	58,9	47.890	0,7	50,0	15.347	1,2	48,2
Кожа и предмети од коже	871	0,2	98,8	6.691	0,8	49,5	21.587	0,3	59,1	5.854	0,4	50,9
Прерада дрвета	4.602	1,3	100,0	13.371	1,5	94,3	64.143	0,9	97,6	13.944	1,1	96,8
Папир и произ. од папира	1.451	0,4	99,7	5.528	0,6	75,3	50.246	0,7	48,7	9.055	0,7	42,6
Штампање и умножавање аудио и видео записа	3.107	0,9	100,0	8.411	1,0	97,1	44.576	0,6	94,6	12.363	0,9	95,6
Кокс и деривати нафте	40	0,0	97,6	724	0,1	15,2	16.139	0,2	7,0	1.302	0,1	2,1
Хемикалије и хем. произв.	1.119	0,3	99,3	6.692	0,8	53,2	65.215	0,9	34,7	13.054	1,0	36,0
Основни фармац.произ.	59	0,0	95,1	886	0,1	18,0	6.306	0,1	14,2	1.803	0,1	12,2
Произв. од гуме и пластике	2.866	0,8	99,6	15.299	1,8	58,6	100.041	1,4	43,4	22.596	1,7	37,4
Произв. од неметалних минерала	2.803	0,8	99,7	8.584	1,0	67,8	77.381	1,1	79,1	19.619	1,5	69,3
Основни метали	450	0,1	98,5	3.323	0,4	26,2	27.467	0,4	14,3	4.467	0,3	20,6
Метални производи осим машина	8.322	2,3	99,7	30.250	3,5	63,9	194.015	2,7	76,1	45.869	3,5	64,3
Рачунари, електрон.и оптички производи	1.296	0,4	99,8	6.128	0,7	89,5	57.139	0,8	91,1	11.813	0,9	88,6
Електрична опрема	732	0,2	97,9	6.094	0,7	30,4	51.660	0,7	39,6	9.720	0,7	36,6
Непоменуте машине и опр.	1.190	0,3	99,4	9.405	1,1	73,5	65.179	0,9	66,9	17.326	1,3	70,4
Моторна возила и прикол.	340	0,1	93,7	4.440	0,5	14,3	38.888	0,5	17,4	7.377	0,6	17,3
Остала саобраћ.средства	188	0,1	98,4	1.445	0,2	60,4	7.723	0,1	73,5	1.741	0,1	56,1
Намештај	2.353	0,7	99,7	10.151	1,2	63,8	45.364	0,6	67,2	10.368	0,8	68,9
Остале прерађивачке делатности	3.277	0,9	100,0	6.013	0,7	86,1	26.431	0,4	76,9	7.305	0,6	74,4
Поправка и монтажа машина и опреме	1.377	0,4	99,9	2.675	0,3	68,9	18.668	0,3	75,0	5.384	0,4	69,4
Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром	888	0,2	99,2	4.088	0,5	10,4	129.510	1,8	21,8	9.465	0,7	4,9
Снабдевање водом и управљање отп. водама	1.384	0,4	98,1	23.416	2,7	61,4	81.635	1,1	68,4	23.933	1,8	52,5
Грађевинарство	25.704	7,2	99,9	64.598	7,4	81,0	540.243	7,5	82,5	117.247	8,8	79,8
Трговина	97.134	27,2	99,9	235.541	27,0	77,8	3.203.387	44,7	77,5	344.684	26,0	77,0
Саобраћај и складиштење	36.073	10,1	99,9	48.637	5,6	47,4	420.263	5,9	73,7	99.942	7,5	55,6
Услуге смештаја и исхране	26.444	7,4	100,0	56.407	6,5	96,0	151.344	2,1	94,8	48.463	3,7	93,5
Информисање и комуник.	14.504	4,1	99,9	32.178	3,7	65,4	210.207	2,9	49,9	82.105	6,2	44,3
Финансијске дел. и делатност осигурања	2.406	0,7	100,0	4.614	0,5	100,0	12.445	0,2	100,0	4.468	0,3	100,0
Пословање некретнинама	2.262	0,6	100,0	4.788	0,5	94,8	25.427	0,4	92,1	20.986	1,6	93,9
Стручне, научне, иновационе и техничке дел.	44.906	12,6	100,0	67.787	7,8	91,7	343.276	4,8	96,4	127.216	9,6	95,9
Административне и помоћне услужне дел.	10.098	2,8	99,6	28.566	3,3	39,2	87.668	1,2	62,5	37.394	2,8	48,3
Државна управа и обавезно социјално осигурање	12	0,0	100,0	186	0,0	100,0	150	0,0	100,0	8	0,0	100,0
Образовање	2.857	0,8	100,0	5.403	0,6	100,0	12.366	0,2	100,0	6.039	0,5	100,0
Здравствена и соц. заштита	5.496	1,5	100,0	8.786	1,0	100,0	22.855	0,3	100,0	11.510	0,9	100,0
Уметност, забава и рекреација	3.184	0,9	99,6	5.806	0,7	44,1	22.154	0,3	40,6	6.707	0,5	32,2
Остале услужне делатности	21.631	6,1	100,0	18.357	2,1	94,6	62.745	0,9	95,6	24.831	1,9	95,3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 4. Секторски распоред броја предузећа у 2017. години

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	357.755	257.267	87.012	10.583	2.372	357.234	521
Пољопривреда	6.350	2.656	3.233	363	88	6.340	10
Рударство	522	172	286	42	15	515	7
Прерађивачка индустрија	55.620	38.350	13.437	2.754	854	55.395	225
<i>Производња прехранбених производа</i>	10.815	7.583	2.479	525	183	10.770	45
<i>Производња пића</i>	980	579	337	38	19	973	7
<i>Произв. дуванских производа</i>	12	0	5	2	3	10	2
<i>Производња текстила</i>	1.781	1.345	355	53	21	1.774	7
<i>Производња одевних предмета</i>	5.451	4.442	714	201	71	5.428	23
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	882	589	192	53	37	871	11
<i>Прерада дрвета и пр. од дрвета, осим намештаја</i>	4.604	3.205	1.168	196	33	4.602	2
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	1.456	822	517	95	17	1.451	5
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	3.108	2.201	755	125	26	3.107	1
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	41	0	29	6	5	40	1
<i>Произв. хемикалија и хемијских производа</i>	1.127	499	496	91	33	1.119	8
<i>Произв. осн. фармацевт. производа и препарата</i>	62	1	33	21	4	59	3
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	2.877	1.784	822	209	51	2.866	11
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	2.812	2.146	538	89	30	2.803	9
<i>Производња основних метала</i>	457	235	158	44	13	450	7
<i>Произв. металних производа, осим машина</i>	8.343	6.229	1.597	379	117	8.322	21
<i>Произв. рачунара, електр. и оптичких производа</i>	1.298	395	771	108	22	1.296	2
<i>Производња електричне опреме</i>	748	250	368	84	30	732	16
<i>Производња непоменутих машина и опреме</i>	1.197	338	648	164	40	1.190	7
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	363	111	168	36	25	340	23
<i>Производња осталих саобраћајних средстава</i>	191	72	94	16	6	188	3
<i>Производња намештаја</i>	2.361	1.639	542	125	47	2.353	8
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	3.278	2.809	395	63	10	3.277	1
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	1.379	1.079	256	31	11	1.377	2
Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром	895	41	769	55	23	888	7
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	1.411	523	571	154	136	1.384	27
Грађевинарство	25.737	17.804	6.773	910	217	25.704	33
Трговина	97.217	63.750	30.085	2.880	419	97.134	83
Саобраћај и складиштење	36.105	29.914	5.234	770	155	36.073	32
Услуге смештаја и исхране	26.448	22.802	3.080	497	65	26.444	4
Информисање и комуникације	14.523	9.492	4.388	517	107	14.504	19
Финансијске дел. и делатност осигурања	2.406	1.761	606	33	6	2.406	0
Пословање некретнинама	2.263	918	1.262	66	16	2.262	1
Стручне, научне, иновационе и техничке дел.	44.919	32.323	11.531	928	124	44.906	13
Административне и помоћне услужне дел.	10.143	6.631	2.981	385	101	10.098	45
Државна управа и обавезно социјално осигурање	12	0	9	2	1	12	0
Образовање	2.857	1.757	1.039	57	4	2.857	0
Здравствена и социјална заштита	5.496	5.394	59	34	9	5.496	0
Уметност, забава и рекреација	3.196	2.474	621	63	26	3.184	12
Остале услужне делатности	21.634	20.504	1.048	73	6	21.631	3

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 5. Секторски распоред броја запослених у 2017. години

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	1.323.425	257.872	157.890	213.380	244.320	873.462	449.963
Пољопривреда	30.906	1.638	4.687	7.874	7.812	22.011	8.895
Рударство	12.212	334	404	1.011	1.681	3.430	8.782
Прерађивачка индустрија	406.291	63.541	25.102	59.545	90.675	238.863	167.428
<i>Производња прехранбених производа</i>	85.133	24.854	3.980	11.549	20.883	61.266	23.867
<i>Производња пића</i>	7.565	385	469	952	2.127	3.933	3.632
<i>Произв. дуванских производа</i>	1.343	0	8	66	385	459	884
<i>Производња текстила</i>	11.915	1.784	595	1.190	2.434	6.003	5.912
<i>Производња одевних предмета</i>	35.782	7.769	1.252	4.558	7.514	21.093	14.689
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	13.512	1.424	346	1.168	3.753	6.691	6.821
<i>Прерада дрвета и производа од дрвета, осим намештаја</i>	14.174	4.526	1.939	3.921	2.985	13.371	803
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	7.345	739	981	2.024	1.784	5.528	1.817
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	8.664	1.822	1.563	2.446	2.580	8.411	253
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	4.769	0	34	159	531	724	4.045
<i>Произв. хемикалија и хемијских производа</i>	12.571	447	887	1.881	3.477	6.692	5.879
<i>Произв. осн. фармацевтских производа и препарата</i>	4.927	0	62	495	329	886	4.041
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	26.108	3.166	1.672	4.625	5.836	15.299	10.809
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	12.662	2.625	997	2.049	2.913	8.584	4.078
<i>Производња основних метала</i>	12.688	387	289	1.104	1.543	3.323	9.365
<i>Произв. металних произ., осим машина</i>	47.324	6.665	3.528	8.056	12.001	30.250	17.074
<i>Произв. рачунара, елект. и оптичких произ</i>	6.849	406	1.517	2.299	1.906	6.128	721
<i>Производња електричне опреме</i>	20.053	348	744	1.932	3.070	6.094	13.959
<i>Произв. непоменутих машина и опреме</i>	12.797	629	1.305	3.313	4.158	9.405	3.392
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	30.944	227	296	801	3.116	4.440	26.504
<i>Произв. осталих саобраћајних средстава</i>	2.393	111	153	379	802	1.445	948
<i>Производња намештаја</i>	15.910	1.997	1.113	2.634	4.407	10.151	5.759
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	6.983	2.746	855	1.194	1.218	6.013	970
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	3.881	485	517	750	923	2.675	1.206
<i>Снабдевање елек. енер., гасом и паром</i>	39.304	31	500	1.208	2.349	4.088	35.216
<i>Снабд. водом и управ. отпадним водама</i>	38.150	2.616	1.041	3.779	15.980	23.416	14.734
Грађевинарство	79.717	12.088	11.212	19.190	22.108	64.598	15.119
Трговина	302.848	86.394	53.495	53.847	41.805	235.541	67.307
Саобраћај и складиштење	102.569	6.256	11.674	15.304	15.403	48.637	53.932
Услуге смештаја и исхране	58.779	34.307	6.155	9.727	6.218	56.407	2.372
Информисање и комуникације	49.236	2.859	7.480	10.218	11.621	32.178	17.058
Финансијске дел. и делатност осигурања	4.614	2.610	1.034	555	415	4.614	0
Пословање некретнинама	5.049	452	1.573	1.237	1.526	4.788	261
Стручне, научне, иновац. и техничке дел.	73.898	16.328	21.935	17.244	12.280	67.787	6.111
Административне и помоћне услужне дел.	72.920	4.983	5.427	7.990	10.166	28.566	44.354
Држ. управа и обавезно соц. осигурање	186	0	15	56	115	186	0
Образовање	5.403	1.040	3.023	894	446	5.403	0
Здравствена и социјална заштита	8.786	7.151	147	827	661	8.786	0
Уметност, забава и рекреација	13.159	808	958	1.451	2.589	5.806	7.353
Остале услужне делатности	19.398	14.436	2.028	1.423	470	18.357	1.041

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 6. Секторски распоред промета у 2017. години (у мил. динара)

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	10.927.133	1.215.327	1.515.631	2.133.418	2.299.722	7.164.097	3.763.035
Пољопривреда	300.874	9.197	74.622	110.014	70.599	264.432	36.442
Рударство	103.360	754	3.297	8.588	47.839	60.479	42.882
Прерађивачка индустрија	3.177.819	235.141	174.076	423.655	680.643	1.513.515	1.664.303
<i>Производња прехрамбених производа</i>	732.824	91.278	36.423	87.306	205.273	420.280	312.544
<i>Производња пића</i>	115.149	2.661	2.434	9.322	15.859	30.276	84.873
<i>Произв. дуванских производа</i>	45.287	0	25	1.064	9.481	10.571	34.716
<i>Производња текстила</i>	46.243	4.750	2.837	5.036	13.707	26.330	19.913
<i>Производња одевних предмета</i>	95.825	19.543	4.760	9.735	13.852	47.890	47.935
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	36.496	4.465	2.100	4.319	10.703	21.587	14.909
<i>Прерада дрвета и производа од дрвета</i>	65.696	16.210	10.794	18.669	18.471	64.143	1.553
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	103.191	4.199	6.327	17.991	21.728	50.246	52.945
<i>Штам. и умножавање аудио и видео записа</i>	47.133	7.767	7.768	12.155	16.886	44.576	2.556
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	231.566	0	1.081	8.934	6.123	16.139	215.427
<i>Произв. хемикалија и хемијских производа</i>	187.943	2.087	7.933	16.214	38.981	65.215	122.728
<i>Произв. основних фарм. произв. и препарата</i>	44.328	3	217	3.815	2.272	6.306	38.022
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	230.539	10.289	8.326	36.589	44.838	100.041	130.497
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	97.792	14.877	7.974	15.846	38.683	77.381	20.411
<i>Производња основних метала</i>	191.500	1.208	1.934	15.821	8.505	27.467	164.033
<i>Произв. металних производа, осим машина</i>	255.067	27.680	19.289	57.408	89.637	194.015	61.052
<i>Произв. рачунара, елект. и оптичких произ.</i>	62.737	1.735	11.793	32.558	11.053	57.139	5.597
<i>Производња електричне опреме</i>	130.459	1.287	10.771	17.470	22.131	51.660	78.800
<i>Производња непоменутих машина и опреме</i>	97.356	1.817	10.423	22.703	30.235	65.179	32.177
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	223.362	638	5.280	7.254	25.715	38.888	184.475
<i>Произв. осталих саобраћајних средстава</i>	10.514	355	759	1.758	4.850	7.723	2.791
<i>Производња намештаја</i>	67.534	8.558	5.463	10.877	20.466	45.364	22.170
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	34.376	11.426	3.590	5.385	6.030	26.431	7.945
Поправка и монтажа машина и опреме	24.903	2.309	5.774	5.424	5.161	18.668	6.235
Снабдевање електр. енерг., гасом и паром	594.176	90	87.259	23.586	18.576	129.510	464.666
Снабд. водом и управ. отпадним водама	119.407	4.702	9.640	29.137	38.155	81.635	37.772
Грађевинарство	655.218	68.437	120.994	134.829	215.983	540.243	114.975
Трговина	4.133.745	573.641	746.755	1.014.956	868.035	3.203.387	930.358
Саобраћај и складиштење	569.983	46.605	77.472	149.872	146.314	420.263	149.721
Услуге смештаја и исхране	159.721	85.818	15.992	28.646	20.889	151.344	8.377
Информисање и комуникације	420.984	21.399	52.593	54.822	81.393	210.207	210.776
Финансијске дел. и делатност осигурања	12.445	4.244	3.292	2.705	2.204	12.445	0
Пословање некретнинама	27.604	1.520	14.183	5.975	3.748	25.427	2.178
Стручне, научне, инов. и техн. делатности	355.974	69.963	94.715	102.875	75.722	343.276	12.698
Административне и помоћне услужне дел.	140.297	15.220	26.931	27.965	17.552	87.668	52.629
Државна управа и обавезно соц. осигурање	150	0	9	110	30	150	0
Образовање	12.366	4.629	4.042	2.809	886	12.366	0
Здравствена и социјална заштита	22.855	18.663	413	3.106	672	22.855	0
Уметност, забава и рекреација	54.537	4.085	3.131	5.536	9.402	22.154	32.384
Остале услужне делатности	65.620	51.218	6.214	4.232	1.081	62.745	2.875

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 7. Секторски распоред БДВ у 2017. години (у мил. динара)

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Укупно	2.339.922	314.434	200.126	359.489	451.679	1.325.728	1.014.194
Пољопривреда	50.195	2.301	4.185	14.412	15.797	36.696	13.499
Рударство	27.994	292	804	38	5.358	6.491	21.503
Прерађивачка индустрија	708.214	58.326	23.525	80.043	155.650	317.543	390.671
<i>Производња прехрамбених производа</i>	125.970	17.870	3.024	11.396	32.070	64.360	61.610
<i>Производња пића</i>	27.703	560	318	1.839	4.869	7.587	20.116
<i>Производња дуванских производа</i>	11.617	0	6	180	1.828	2.013	9.604
<i>Производња текстила</i>	13.115	1.735	487	1.427	3.626	7.275	5.841
<i>Производња одевних предмета</i>	31.822	6.589	787	2.820	5.150	15.347	16.475
<i>Производња коже и предмета од коже</i>	11.510	1.102	424	759	3.568	5.854	5.656
<i>Прерада дрвета и производа од дрвета, осим намештаја</i>	14.408	4.130	1.404	3.790	4.621	13.944	464
<i>Произв. папира и производа од папира</i>	21.244	853	880	2.850	4.472	9.055	12.189
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	12.930	2.556	1.573	3.213	5.020	12.363	567
<i>Производња кокса и деривата нафте</i>	62.194	0	55	513	734	1.302	60.892
<i>Произв. хемикалија и хемијских производа</i>	36.307	548	993	3.374	8.140	13.054	23.253
<i>Произв. основних фармацеутских производа и препарата</i>	14.798	1	62	903	837	1.803	12.995
<i>Произв. производа од гуме и пластике</i>	60.432	2.996	1.473	7.259	10.869	22.596	37.836
<i>Произв. производа од неметалних минерала</i>	28.316	2.915	907	3.407	12.390	19.619	8.697
<i>Производња основних метала</i>	21.681	328	300	1.661	2.178	4.467	17.214
<i>Произв. металних производа, осим машина</i>	71.375	8.063	3.440	12.214	22.152	45.869	25.505
<i>Произв. рачунара, електрон. и оптичких производа</i>	13.338	522	1.890	5.633	3.769	11.813	1.525
<i>Производња електричне опреме</i>	26.555	387	910	3.229	5.194	9.720	16.836
<i>Производња непоменутих машина и опреме</i>	24.617	571	1.877	5.783	9.095	17.326	7.291
<i>Производња моторних возила и приколица</i>	42.569	195	226	1.611	5.346	7.377	35.192
<i>Производња осталих саобраћајних средстава</i>	3.104	93	103	693	852	1.741	1.363
<i>Производња намештаја</i>	15.038	2.098	631	2.334	5.305	10.368	4.670
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	9.818	3.176	712	1.590	1.827	7.305	2.513
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	7.753	1.039	1.045	1.564	1.736	5.384	2.369
Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром	194.686	43	1.472	1.994	5.957	9.465	185.221
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	45.555	1.457	1.154	5.868	15.453	23.933	21.622
Грађевинарство	146.942	19.965	21.664	29.771	45.847	117.247	29.695
Трговина	447.923	79.912	69.069	108.452	87.251	344.684	103.239
Саобраћај и складиштење	179.867	26.202	15.369	28.644	29.727	99.942	79.925
Услуге смештаја и исхране	51.857	28.829	2.636	7.708	9.290	48.463	3.394
Информисање и комуникације	185.372	10.140	10.658	23.777	37.530	82.105	103.267
Финансијске дел. и делатност осигурања	4.468	2.464	515	1.410	79	4.468	0
Пословање некретнинама	22.348	662	11.494	5.348	3.481	20.986	1.363
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	132.606	39.350	26.858	33.250	27.758	127.216	5.390
Административне и помоћне услужне дел.	77.433	7.606	7.058	13.976	8.754	37.394	40.039
Државна управа и обавезно социјално осигурање	8	0	-14	44	-22	8	0
Образовање	6.039	2.240	1.689	1.550	560	6.039	0
Здравствена и социјална заштита	11.510	10.842	62	496	110	11.510	0
Уметност, забава и рекреација	20.856	2.174	435	1.405	2.693	6.707	14.149
Остале услужне делатности	26.048	21.628	1.494	1.303	406	24.831	1.217

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 8. - Секторски распоред спољнотрговинског промета МСПШ у 2017. години

	Извоз, мил. динара	%	% у сектору	Увоз, мил. динара	%	% у сектору	Баланс, мил. динара
Укупно МСПШ	716.645	100,0	39,5	1.256.385	100,0	54,5	-539.739
Пољопривреда	23.416	3,3	89,7	11.332	0,9	76,9	12.084
Рударство	24.924	3,5	95,3	4.311	0,3	62,8	20.612
Прерађивачка индустрија	383.372	53,5	27,9	353.374	28,1	31,1	29.998
<i>Прехрамбени производи</i>	81.778	11,4	51,6	35.740	2,8	44,4	46.038
<i>Пиће</i>	3.499	0,5	22,5	3.074	0,2	12,7	425
<i>Дувански производи</i>	3.531	0,5	11,8	5.154	0,4	14,9	-1.623
<i>Текстил</i>	12.666	1,8	31,2	10.859	0,9	34,5	1.806
<i>Одевни предмети</i>	16.112	2,2	24,2	12.917	1,0	32,3	3.195
<i>Кожа и предмети од коже</i>	13.627	1,9	39,8	9.197	0,7	38,7	4.430
<i>Прерада дрвета</i>	16.409	2,3	93,4	8.381	0,7	98,5	8.028
<i>Папир и произ. од папира</i>	6.984	1,0	16,0	14.713	1,2	33,6	-7.729
<i>Штампање и умножавање аудио и видео записа</i>	6.402	0,9	84,5	8.364	0,7	85,5	-1.962
<i>Кокс и деривати нафте</i>	4.557	0,6	11,0	6.350	0,5	5,6	-1.793
<i>Хемикалије и хем. произв.</i>	16.964	2,4	22,3	24.317	1,9	46,0	-7.353
<i>Основни фармац. произ.</i>	1.080	0,2	3,9	4.977	0,4	22,1	-3.897
<i>Произв. од гуме и пластике</i>	30.970	4,3	22,4	33.769	2,7	37,0	-2.799
<i>Произв. од неметалних минерала</i>	10.129	1,4	45,4	15.139	1,2	59,8	-5.009
<i>Основни метали</i>	11.072	1,5	8,1	8.540	0,7	6,9	2.532
<i>Метални производи осим машина</i>	51.284	7,2	66,2	52.657	4,2	78,4	-1.372
<i>Рачунари, електрон. и оптички производи</i>	7.774	1,1	59,6	18.065	1,4	77,2	-10.291
<i>Електрична опрема</i>	23.903	3,3	24,8	17.601	1,4	23,7	6.302
<i>Непоменуте машине и опр.</i>	25.605	3,6	47,1	19.487	1,6	48,3	6.118
<i>Моторна возила и прикол.</i>	15.444	2,2	6,7	23.159	1,8	13,8	-7.715
<i>Остала саобраћ. средстава</i>	3.675	0,5	56,4	3.279	0,3	60,9	396
<i>Намештај</i>	13.380	1,9	52,3	8.832	0,7	65,2	4.548
<i>Остале прерађивачке делатности</i>	4.590	0,6	43,0	4.927	0,4	51,6	-337
<i>Поправка и монтажа машина и опреме</i>	1.937	0,3	88,6	3.877	0,3	63,9	-1.940
Снабдевање електр. енергијом, гасом и паром	4.879	0,7	52,1	10.822	0,9	15,7	-5.943
Снабдевање водом и управљање отп. водама	13.782	1,9	73,9	4.483	0,4	57,5	9.300
Грађевинарство	5.731	0,8	81,4	25.845	2,1	91,6	-20.113
Трговина	228.176	31,8	72,1	776.969	61,8	82,9	-548.793
Саобраћај и складиштење	5.811	0,8	79,8	30.812	2,5	75,6	-25.001
Услуге смештаја и исхране	139	0,0	73,4	1.198	0,1	88,0	-1.059
Информисање и комуник.	5.658	0,8	73,4	7.738	0,6	23,0	-2.080
Финансијске дел. и делатност осигурања	1.306	0,2	100,0	61	0,0	100,0	1.245
Пословање некретнинама	160	0,0	100,0	753	0,1	99,9	-593
Стручне, научне, иновационе и техничке дел.	12.670	1,8	99,5	19.965	1,6	99,6	-7.295
Административне и помоћне услужне дел.	5.294	0,7	99,1	5.581	0,4	97,3	-287
Државна управа и обавезно социјално осигурање	0	0,0	0,0	6	0,0	100,0	-6
Образовање	278	0,0	100,0	168	0,0	100,0	110
Здравствена и соц. заштита	226	0,0	100,0	280	0,0	100,0	-54
Уметност, забава и рекреација	80	0,0	78,0	510	0,0	57,8	-430
Остале услужне делатности	745	0,1	100,0	2.178	0,2	100,0	-1.433

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 9. Регионални распоред показатеља пословања сектора МСПП у 2017. години - области

	Предузећа			Запослени			Промет			Бруто додата вредност		
	број	%	% у области	број	%	% у области	у мил. динара	%	% у области	у мил. динара	%	% у области
Укупно МСПП	357.234	100,0	99,9	873.462	100,0	66,0	7.164.098	100,0	65,6	1.325.728	100,0	56,7
Београдска област	116.663	32,7	99,8	289.437	33,1	55,9	3.152.827	44,0	62,7	588.230	44,4	50,9
Западнобачка област	7.017	2,0	99,9	17.070	2,0	77,8	142.607	2,0	80,4	22.614	1,7	67,5
Јужнобанатска област	13.160	3,7	99,9	26.572	3,0	75,4	194.275	2,7	67,2	35.107	2,6	60,6
Јужнобачка област	37.540	10,5	99,8	91.403	10,5	63,7	855.290	11,9	56,0	143.030	10,8	47,3
Севернобанатска област	4.652	1,3	99,8	14.579	1,7	72,5	87.468	1,2	65,5	19.711	1,5	64,9
Севернобачка област	8.065	2,3	99,8	25.338	2,9	73,5	174.533	2,4	73,0	31.682	2,4	68,0
Средњобанатска област	6.216	1,7	99,8	17.144	2,0	62,3	124.300	1,7	71,0	23.601	1,8	65,4
Сремска област	13.969	3,9	99,8	40.372	4,6	75,6	329.198	4,6	74,9	64.144	4,8	78,3
Златиборска област	13.336	3,7	99,9	34.042	3,9	84,5	187.557	2,6	74,7	40.447	3,1	76,6
Колубарска област	9.034	2,5	99,9	17.057	2,0	67,8	131.917	1,8	69,1	21.603	1,6	63,8
Мачванска област	12.464	3,5	99,9	29.824	3,4	85,4	225.189	3,1	86,0	38.774	2,9	85,9
Моравичка област	11.879	3,3	99,9	28.476	3,3	75,4	218.350	3,0	80,4	39.964	3,0	72,3
Поморавска област	9.010	2,5	99,9	21.682	2,5	72,7	134.201	1,9	87,4	22.142	1,7	74,5
Расинска област	10.658	3,0	99,9	22.677	2,6	78,9	142.026	2,0	85,3	25.374	1,9	75,1
Рашка област	13.576	3,8	99,9	31.991	3,7	92,6	172.734	2,4	96,9	32.509	2,5	92,9
Шумадијска област	12.613	3,5	99,8	30.758	3,5	61,7	192.761	2,7	48,3	42.037	3,2	52,8
Борска област	3.903	1,1	99,8	9.461	1,1	56,6	84.675	1,2	51,0	5.635	0,4	21,4
Браничевска област	6.989	2,0	99,9	12.793	1,5	74,6	68.856	1,0	78,4	12.889	1,0	61,4
Зајечарска област	3.641	1,0	99,9	9.452	1,1	81,6	36.712	0,5	64,5	8.377	0,6	78,3
Јабланичка област	7.733	2,2	99,9	17.776	2,0	78,2	79.433	1,1	78,2	15.569	1,2	66,4
Нишавска област	15.347	4,3	99,9	40.088	4,6	79,2	193.142	2,7	78,2	43.587	3,3	71,6
Пиротска област	2.865	0,8	99,9	8.729	1,0	64,1	31.822	0,4	31,3	8.079	0,6	26,8
Подунавска област	7.048	2,0	99,9	13.297	1,5	69,3	90.643	1,3	71,8	16.452	1,2	72,6
Пчињска област	7.128	2,0	99,9	17.008	1,9	74,2	83.111	1,2	80,8	16.949	1,3	80,5
Топличка област	2.730	0,8	99,8	6.439	0,7	47,0	30.466	0,4	57,0	7.227	0,5	53,1

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 10. Регионални распоред броја предузећа у 2017. години - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	357.755	257.267	87.012	10.583	2.372	357.234	521
Београдска област	116.867	71.686	40.031	4.080	866	116.663	204
Западнобачка област	7.023	5.353	1.443	171	50	7.017	6
Јужнобанатска област	13.173	10.273	2.530	291	66	13.160	13
Јужнобачка област	37.604	26.027	10.095	1.178	240	37.540	64
Севернобанатска област	4.663	3.465	981	162	44	4.652	11
Севернобачка област	8.085	4.749	2.884	366	66	8.065	20
Средњобанатска област	6.228	4.818	1.163	187	48	6.216	12
Сремска област	13.996	10.685	2.716	440	128	13.969	27
Златиборска област	13.346	10.910	1.970	371	85	13.336	10
Колубарска област	9.042	7.398	1.396	198	42	9.034	8
Мачванска област	12.476	9.896	2.159	333	76	12.464	12
Моравичка област	11.895	9.307	2.137	360	75	11.879	16
Поморавска област	9.020	7.038	1.684	238	50	9.010	10
Расинска област	10.669	8.774	1.608	225	51	10.658	11
Рашка област	13.583	10.738	2.418	343	77	13.576	7
Шумадијска област	12.632	10.166	2.049	313	85	12.613	19
Борска област	3.910	3.145	651	84	23	3.903	7
Браничевска област	6.997	5.776	1.066	125	22	6.989	8
Зајечарска област	3.645	2.953	563	102	23	3.641	4
Јабланичка област	7.743	6.582	973	137	41	7.733	10
Нишавска област	15.362	11.758	3.078	417	94	15.347	15
Пиротска област	2.869	2.284	469	95	17	2.865	4
Подунавска област	7.058	5.633	1.229	158	28	7.048	10
Пчињска област	7.135	5.594	1.312	164	58	7.128	7
Топличка област	2.736	2.261	407	45	17	2.730	6

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 11. Регионални распоред броја запослених у 2017. години - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	1.323.425	257.872	157.890	213.380	244.320	873.462	449.963
Београдска област	517.780	50.196	68.664	81.361	89.216	289.437	228.343
Западнобачка област	21.950	5.993	2.479	3.538	5.060	17.070	4.880
Јужнобанатска област	35.250	9.592	4.224	6.309	6.447	26.572	8.678
Јужнобачка област	143.591	25.304	18.100	23.438	24.561	91.403	52.188
Севернобанатска област	20.099	4.884	1.870	3.482	4.343	14.579	5.520
Севернобачка област	34.482	5.616	5.391	7.364	6.967	25.338	9.144
Средњобанатска област	27.523	5.669	2.213	3.849	5.413	17.144	10.379
Сремска област	53.404	12.925	5.351	9.371	12.725	40.372	13.032
Златиборска област	40.285	13.113	3.936	7.755	9.238	34.042	6.243
Колубарска област	25.157	6.276	2.580	4.086	4.115	17.057	8.100
Мачванска област	34.926	10.607	4.381	6.738	8.098	29.824	5.102
Моравичка област	37.778	9.283	4.016	7.213	7.964	28.476	9.302
Поморавска област	29.824	8.225	3.423	4.876	5.158	21.682	8.142
Расинска област	28.743	9.534	3.315	4.460	5.368	22.677	6.066
Рашка област	34.549	13.253	5.121	6.700	6.917	31.991	2.558
Шумадијска област	49.875	11.291	4.136	6.323	9.008	30.758	19.117
Борска област	16.727	3.852	1.177	1.650	2.782	9.461	7.266
Браничевска област	17.146	5.919	1.961	2.428	2.485	12.793	4.353
Зајечарска област	11.578	4.108	929	1.994	2.421	9.452	2.126
Јабланичка област	22.739	9.213	1.887	2.866	3.810	17.776	4.963
Нишавска област	50.585	15.857	6.180	8.247	9.804	40.088	10.497
Пиротска област	13.625	3.873	834	1.887	2.135	8.729	4.896
Подунавска област	19.187	5.242	2.303	3.304	2.448	13.297	5.890
Пчињска област	22.918	4.884	2.680	3.266	6.178	17.008	5.910
Топличка област	13.707	3.166	739	875	1.659	6.439	7.268

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 12. Регионални распоред промета у 2017. години, у мил. динара - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	10.927.133	1.215.327	1.515.631	2.133.418	2.299.722	7.164.098	3.763.035
Београдска област	5.029.539	315.194	747.276	1.056.240	1.034.117	3.152.827	1.876.712
Западнобачка област	177.477	25.294	31.459	28.338	57.516	142.607	34.870
Јужнобанатска област	288.971	56.805	43.431	50.119	43.920	194.275	94.696
Јужнобачка област	1.527.026	115.085	208.415	223.649	308.141	855.290	671.736
Севернобанатска област	133.627	18.966	15.251	27.953	25.298	87.468	46.159
Севернобачка област	238.967	23.391	47.887	46.064	57.191	174.533	64.434
Средњобанатска област	175.003	24.926	23.088	37.549	38.737	124.300	50.703
Сремска област	439.554	54.734	51.494	97.712	125.258	329.198	110.356
Златиборска област	251.101	54.259	29.549	55.826	47.923	187.557	63.544
Колубарска област	190.811	33.332	19.764	33.661	45.160	131.917	58.894
Мачванска област	261.881	44.406	39.715	65.507	75.561	225.189	36.692
Моравичка област	271.690	42.564	35.250	66.302	74.234	218.350	53.340
Поморавска област	153.603	36.239	19.483	49.686	28.793	134.201	19.402
Расинска област	166.585	40.642	25.907	36.157	39.320	142.026	24.559
Рашка област	178.227	51.792	32.104	53.684	35.154	172.734	5.493
Шумадијска област	399.249	49.036	28.519	42.301	72.905	192.761	206.488
Борска област	166.034	17.185	5.093	14.882	47.515	84.675	81.359
Браничевска област	87.856	28.211	12.477	14.724	13.444	68.856	19.000
Зајечарска област	56.908	15.296	3.750	8.118	9.548	36.712	20.196
Јабланичка област	101.617	31.643	11.711	17.876	18.203	79.433	22.184
Нишавска област	247.047	59.477	34.883	47.782	51.000	193.142	53.905
Пиротска област	101.733	13.516	7.173	6.652	4.481	31.822	69.911
Подунавска област	126.260	28.799	25.612	26.131	10.101	90.643	35.617
Пчињска област	102.878	22.925	12.745	21.045	26.396	83.111	19.767
Топличка област	53.484	11.610	3.594	5.459	9.803	30.466	23.018

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 13. Регионални распоред БДВ у 2017. години, у мил. динара - области

	Укупно	Предуз.	Микро	Мала	Средња	МСПП	Велика
Република Србија	2.339.922	314.434	200.126	359.489	451.679	1.325.728	1.014.194
Београдска област	1.156.084	90.735	108.358	179.434	209.703	588.230	567.854
Западнобачка област	33.484	6.294	2.651	4.961	8.708	22.614	10.870
Јужнобанатска област	57.951	12.425	4.572	7.667	10.443	35.107	22.844
Јужнобачка област	302.642	33.541	23.192	38.872	47.425	143.030	159.612
Севернобанатска област	30.355	4.844	2.090	5.327	7.450	19.711	10.644
Севернобачка област	46.560	6.177	4.925	9.003	11.577	31.682	14.878
Средњобанатска област	36.089	6.135	2.346	6.239	8.881	23.601	12.488
Сремска област	81.887	13.750	6.910	17.214	26.270	64.144	17.743
Златиборска област	52.806	13.208	3.653	10.031	13.555	40.447	12.359
Колубарска област	33.882	7.745	2.384	4.877	6.597	21.603	12.279
Мачванска област	45.113	10.952	4.372	8.304	15.146	38.774	6.339
Моравичка област	55.253	10.723	4.421	10.714	14.106	39.964	15.289
Поморавска област	29.709	8.095	2.634	6.242	5.171	22.142	7.567
Расинска област	33.791	9.779	3.125	6.115	6.355	25.374	8.417
Рашка област	34.998	12.594	4.293	7.539	8.083	32.509	2.489
Шумадијска област	79.607	12.447	4.252	9.068	16.270	42.037	37.570
Борска област	26.271	4.117	1.027	1.848	-1.357	5.635	20.636
Браничевска област	20.990	6.383	1.236	2.295	2.975	12.889	8.101
Зајечарска област	10.693	3.709	652	1.488	2.528	8.377	2.316
Јабланичка област	23.441	7.726	1.823	2.759	3.261	15.569	7.872
Нишавска област	60.915	14.957	5.617	10.148	12.865	43.587	17.328
Пиротска област	30.092	3.520	530	1.716	2.313	8.079	22.013
Подунавска област	22.652	6.461	2.648	3.805	3.538	16.452	6.200
Пчињска област	21.048	5.406	1.998	2.882	6.663	16.949	4.099
Топличка област	13.612	2.711	419	943	3.154	7.227	6.385

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС

Табела 14. Регионални распоред спољнотрговинске активност МСПП у 2017. години

	Предузећа			Запослени			Баланс, мил. динара
	Извоз, мил. динара	%	% у области	Увоз, мил. динара	%	% у области	
Укупно МСПП	716.645	100,0	39,5	1.256.385	100,0	54,5	-539.740
Београдска област	241.384	33,7	50,4	716.845	57,1	67,7	-475.461
Западнобачка област	15.766	2,2	45,2	10.392	0,8	41,9	5.374
Јужнобанатска област	16.206	2,3	22,1	17.635	1,4	38,6	-1.429
Јужнобачка област	80.624	11,3	40,0	113.787	9,1	35,7	-33.163
Севернобанатска област	16.050	2,2	34,3	11.697	0,9	41,6	4.353
Севернобачка област	17.855	2,5	31,0	27.116	2,2	49,2	-9.261
Средњобанатска област	14.534	2,0	41,6	14.429	1,1	46,8	105
Сремска област	71.615	10,0	49,0	86.960	6,9	64,0	-15.345
Златиборска област	27.119	3,8	40,8	21.565	1,7	46,3	5.554
Колубарска област	14.004	2,0	31,0	12.836	1,0	39,1	1.168
Мачванска област	33.752	4,7	69,9	28.499	2,3	74,5	5.253
Моравичка област	28.747	4,0	66,4	43.878	3,5	80,2	-15.131
Поморавска област	10.188	1,4	49,2	11.687	0,9	53,7	-1.499
Расинска област	13.978	2,0	52,6	13.681	1,1	64,5	297
Рашка област	11.638	1,6	85,1	22.346	1,8	96,9	-10.708
Шумадијска област	21.028	2,9	11,4	38.838	3,1	26,7	-17.810
Борска област	26.536	3,7	50,7	4.936	0,4	15,0	21.600
Браничевска област	1.451	0,2	27,0	3.122	0,2	67,3	-1.671
Зајечарска област	4.724	0,7	40,6	3.391	0,3	25,6	1.333
Јабланичка област	9.127	1,3	33,5	5.672	0,5	29,9	3.455
Нишавска област	19.087	2,7	26,1	23.155	1,8	31,4	-4.068
Пиротска област	2.116	0,3	3,6	2.434	0,2	9,5	-318
Подунавска област	6.838	1,0	40,4	7.841	0,6	47,2	-1.003
Пчињска област	9.121	1,3	40,4	11.440	0,9	57,0	-2.319
Топличка област	3.157	0,4	13,8	2.205	0,2	12,8	952

Извор: Министарство привреде на основу података РЗС